

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury”

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ NA LATA 2023-2027

Janów, maj 2023

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan
Strategiczny dla
Polski
Realizacji
na lata 2023-2027

Spis treści

Rozdział I. Charakterystyka Partnerstwa Lokalnego.....	4
Nazwa LGD i forma prawna	4
Opis procesu tworzenia partnerstwa	4
Ogólny opis struktury LGD.....	5
Informacja o składzie organu decyzyjnego.....	6
Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	6
Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	8
Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR.....	13
Doświadczenie LGD w stosowaniu metod partycypacyjnych.....	13
Opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR.....	15
Opis partycypacyjnych metod realizacji LSR.....	19
Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR	21
Demografia	21
Gospodarka.....	23
Zasoby obszaru i potencjał do rozwoju turystyki	27
Bariery w rozwoju turystyki.....	29
Działalność sektora społecznego i kapitał społeczny.....	31
Problemy społeczne.....	32
Analiza SWOT.....	33
Wyniki analizy SWOT	34
Rozdział V. Spójność komplementarność i synergia.....	36
Zgodność i komplementarność LSR z innymi dokumentami planistycznymi i strategiami	36
Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR	43
Wartość dodana podejścia LEADER	45
Uzasadnienie doboru zakresów wsparcia	46
Uzasadnienie wyboru dostępnych źródeł finansowania	46
Uzasadnienie przyjętego sposobu wdrażania LSR.....	47
Uzasadnienie doboru dostępnych metod wdrażania operacji.....	47
Uzasadnienie sposobu wzmocnienia planowanych efektów	47
Wpływ podejścia LEADER na rozwój społeczny.....	48
Rozdział VI. Cele i wskaźniki.....	48
Specyfikacja i opis celów	48
Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD.....	49
Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości	50

Cel 3. Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji	50
Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.	51
Opis przedsięwzięć realizujących cele LSR.....	52
Przedsięwzięcia w celu 1.	53
Przedsięwzięcia w celu 2.	57
Przedsięwzięcia w celu 3.	62
Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	66
Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD	66
Nabory wniosków o wsparcie w ramach wdrażania LSR	67
Realizacja projektów grantowych.....	68
Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru	69
Sposób uwzględnienia w kryteriach wyboru innowacyjności i partnerstwa na obszarze LSR	71
Definicja innowacyjności	71
Premiowanie współpracy z innymi podmiotami	72
Rozdział VIII. Plan działania	74
Rozdział IX. Plan finansowy	75
Rozdział X. Monitoring i ewaluacja.....	77
Opis procesu monitorowania i ewaluacji	77
Opis elementów podlegających ewaluacji oraz określenie czasu w jakim zostanie przeprowadzona ewaluacja	78
Sposób wykorzystania wyników ewaluacji i analizy danych monitoringowych	80
Spis literatury.....	82
Załącznik nr 1 Cele i przedsięwzięcia	83
Załącznik nr 2 Plan działania	84
Załącznik nr 3 Budżet LSR	88
Załącznik nr 4 Plan wykorzystania budżetu LSR	89

Rozdział I. Charakterystyka Partnerstwa Lokalnego.

„9 gmin to wspólnota większa niż np. dwie – a taka wspólnota ma większą siłę oddziaływania”

- uczestnik konsultacji w gminie Lelów

Nazwa LGD i forma prawna

Przedstawiona w tym dokumencie Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (Strategia RLKS, zwana też Lokalną Strategią Rozwoju – LSR) opracowana została przez Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” (zwane w dalszej części dokumentu Stowarzyszenie PPJ, Stowarzyszenie czy też LGD). Strategią objętych zostało 9 gmin położonych w województwie śląskim: Janów, Koziegłowy, Lelów, Mstów, Niegowa, Olsztyn, Poraj, Przyrów oraz Żarki.

„Partnerstwo Północnej Jury” jest stowarzyszeniem „specjalnym”, posiadającym osobowość prawną i działającym na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku „Prawo o stowarzyszeniach”. Funkcjonuje ono jako Lokalna Grupa Działania (LGD), rozumiana zgodnie z zapisami w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej. Nadzór nad stowarzyszeniem sprawuje Marszałek Województwa Śląskiego.

Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” jest organizacją rozpoznawalną w lokalnej społeczności. W powszechnej świadomości mieszkańców funkcjonuje skrót „PPJ”. Na rozpoznawalność LGD z pewnością wpłynęła stosunkowo już długa historia Stowarzyszenia. Nie bez znaczenia jest też trafna i zapadająca w pamięć nazwa, skuteczna identyfikacja wizualna oraz przede wszystkim efekty operacji realizowanych dzięki Lokalnej Grupie Działania.

Opis procesu tworzenia partnerstwa

Jednym z najważniejszych zasobów Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury” jest doświadczenie. Z uwagi na fakt, że początki organizacji sięgają 2004 roku, organizacja ta należy do grupy najstarszych, pionierskich Lokalnych Grup Działania w Polsce. Zapoczątkowany w 2004 roku proces tworzenia partnerstwa doprowadził do założenia 22 września 2005 roku Stowarzyszenia, które od samego początku działało pod obecną nazwą. Opracowana została Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Wiejskiego (ZSROW), której wdrażanie zostało dofinansowane w ramach II Schematu Pilotażowego Programu LEADER+ w maksymalnej dostępnej wówczas kwocie 750 000 zł. Pozwoliło to na realizację 21 oddolnych inicjatyw. Warto wspomnieć, że już w początkowym okresie swojej działalności Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Jury” z sukcesami realizowała projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Skuteczna realizacja pilotażowych działań LEADER-owskich w Polsce zaowocowała skutecznym przeprowadzeniem procesu opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju na okres programowania Unii Europejskiej 2007-2013. Okres ten był czasem szybkiego rozwoju LGD. Budżet osiągnął wielkość ponad 14 mln złotych, które przeznaczono na wsparcie aż 209 operacji. Większość z nich stanowiły działania z zakresu tematycznego „Odnowa i rozwój wsi”. Istotne wsparcie przekazano jednak także na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw, różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej i tzw. „małe projekty”.

Ostatnie lata to dla „Partnerstwa Północnej Jury” okres realizacji Strategii RLKS przygotowanej na potrzeby okresu programowania Unii Europejskiej przypadającego na lata 2014-2020. W poprzednim LSR przyjęto dwa cele ogólne:

1. Wielokierunkowy i innowacyjny rozwój obszaru.
2. LGD platformą dialogu społecznego i partnerskiego zarządzania zasobami obszaru.

Działania w ramach pierwszego z celów ogólnych skupiały się na wzmocnieniu aktywności zawodowej mieszkańców obszaru, zachowaniu dziedzictwa lokalnego, rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej. Na drugi cel złożyły się przede wszystkim działania związane z animowaniem aktywności społecznej i tworzeniem warunków do nawiązywania i zacieśniania współpracy pomiędzy lokalnymi aktorami.

W poprzednim okresie programowania „Partnerstwo Północnej Jury” skutecznie zrealizowało aż trzy projekty współpracy:

1. „Wielkie granie i odkrywanie - Zasoby Obszaru Naszym Atrybutem Rozwoju” (ZONAR),
2. „Od dziedzictwa do bogactwa” (ODDO),
3. „Magiczny, regionalny koszyk atrakcji” (MARKA).

Warto wspomnieć też, że „Partnerstwo Północnej Jury” w poprzednim okresie programowania UE zrealizowało jako lider projektu dwie operacje w ramach Programu Operacyjnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich a także 8 projektów jako partner. Były to m.in. projekty:

1. „Dziedzictwo kulinarne Partnerstwa Północnej Jury inspiracją do rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji lokalnej społeczności”
2. „Najlepsze inicjatywy lokalne inteligentnych sołectw w Partnerstwie Północnej Jury”

Już same tytuły projektów współpracy i operacji w ramach KSOW wskazują, że PPJ realizuje długofalową wizję rozwoju obszaru, która oparta jest na wykorzystaniu kluczowych zasobów obszaru – unikatowej przyrody, bogatego dziedzictwa kulturowego oraz dogodnego położenia. Stowarzyszenie dysponuje również wypróbowanymi kanałami komunikacji ze społecznością lokalną. Ich skuteczność została potwierdzona również w czasie tworzenia niniejszej Strategii RLKS, w który to proces włączyła się znaczna liczba mieszkańców. To wszystko składa się na olbrzymie doświadczenie członków Stowarzyszenia w stosowaniu instrumentów rozwoju terytorialnego. Osiągnięte do tej pory efekty w zakresie rozwoju obszaru LGD uzasadnione jest oczekiwaniami jego mieszkańców, że dotychczasowe działania będą przedłużone w ramach realizacji kolejnej Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Przedstawione w dalszej części tego dokumentu cele strategiczne wpisują się w te założenia. Zostały one sformułowane przy aktywnym udziale wszystkich zainteresowanych przedstawicieli lokalnej społeczności, którzy wskazywali na potrzebę długofalowych działań zmierzających do wykorzystania zidentyfikowanego w poprzednich latach potencjału rozwojowego.

Ogólny opis struktury LGD

Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Jury” jest organizacją inkluzywną, co oznacza, że jej członkami mogą zostać wszystkie osoby fizyczne oraz osoby prawne zainteresowane włączeniem się w działania na rzecz rozwoju partnerskich gmin. Powoduje to, że Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” jest grupą reprezentatywną dla lokalnej społeczności. Jej członkami są przedstawiciele grup interesów sektora publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Wg stanu na 31.12.2022 roku łączna liczba członków LGD osiągnęła wartość 135, z czego aż 96 z nich reprezentowało grupę interesów sektora społecznego. Stosunkowo dobrze reprezentowany jest również grupa interesów sektora gospodarczego (29 członków). Grupa interesów sektora publicznego reprezentowana jest przez 10 instytucji. W skład LGD wchodzi zatem przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców. Na poziomie podejmowania decyzji przez Stowarzyszenia ani władze publiczne, ani żadna z grup interesu nie posiadają więcej niż 49 % praw głosu.

Struktura Stowarzyszenia dobrze oddaje zróżnicowanie lokalnej społeczności. W jego skład wchodzi 67 kobiet i 68 mężczyzn. Większość jego członków to osoby w wieku produkcyjnym. Gdyby podzielić mieszkańców na grupy wiekowe w zależności od dekady życia, to najliczniej reprezentowani w 2022 roku byli mieszkańcy w pomiędzy 40 a 49 rokiem życia (38 osób). Licznie reprezentowani są również seniorzy, ponieważ łącznie 47 członków PPJ to osoby powyżej 60 roku życia. Lokalna Grupa Działania nie jest zdominowana przez reprezentantów żadnej z gmin. Najwięcej członków Stowarzyszenia wywodzi się z gmin Niegowa i Janów (23 członków z gminy Janów, 20 członków z gminy Niegowa). Każda z pozostałych gmin jest jednak reprezentowana przez co najmniej kilkanaście członków i członkiń.

Władze Stowarzyszenia stanowią następujące jego organy:

1. Walne Zebranie Członków
2. Zarząd
3. Rada
4. Komisja Rewizyjna.

Wybór Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady odbywa się w głosowaniu jawnym.

Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków. Obraduje ono według uchwalonego przez siebie regulaminu. Uchwały Walnego Zebrania Członków podejmowane są w wyniku głosowania jawnego zwykłą większością głosów. Od tych ogólnych zasad, wyjątkiem są jedynie decyzje dotyczące szczególnie ważnych kwestii takich, jak uchwalenie lub zmiana statutu Stowarzyszenia. Uchwała w tej sprawie wymaga zwykłej większości głosów, ale w głosowaniu, na którym obecna jest co najmniej połowa członków uprawnionych do głosowania.

Informacja o składzie organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym LGD Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” jest Rada. Kompetencją tego organu jest wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia. Są to kompetencje zgodne z regulacjami ustanowionymi przez rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060.

Mieszkańcy każdej z gmin stanowiących obszar działania „Partnerstwa Północnej Jury” reprezentowani w Radzie przez dwie osoby. Oznacza to, że pełny skład organu decyzyjnego to 18 osób. Członkami Rady są przedstawiciele grupy interesów sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Skład Rady LGD i zastosowane rozwiązania proceduralne powodują, że **proces decyzyjny nie może zostać zdominowany przez żadną pojedynczą grupę interesu. Dodatkowym zabezpieczeniem przed taką ewentualnością są przyjęte przez „Partnerstwo Północnej Jury” procedury jak również Rejestr Interesów prowadzony dla członków Rady.**

Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Proces decyzyjny zorganizowany jest w sposób zapewniający bezstronność podejmowanych rozstrzygnięć. Służy temu przede wszystkim procedura wyłączenia członków Rady z oceny zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju w sytuacji, gdy istnieje możliwość wystąpienia konfliktu interesów. Procedura ta jest w klarowny sposób opisana w Regulaminie Rady LGD Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”, który dostępny jest na stronie internetowej www.jura-ppj.pl. Decyzje Rady LGD podejmowane są w wyniku jawnego głosowania, nad którego przebiegiem czuwa Przewodniczący Rady. Jego obowiązkiem jest kontrola, aby proces decyzyjny w radzie nie był zdominowany przez żadną pojedynczą grupę interesu. Oznacza to, że co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru operacji pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi.

Warto również zwrócić uwagę, że członkowie Rady są osobami w różnym wieku – są wśród nich zarówno osoby w wieku średnim, seniorzy powyżej 60 roku życia oraz kobiety. Powoduje to, że skład organu decyzyjnego dobrze oddaje zróżnicowanie lokalnej społeczności, sprzyjając dodatkowo promowaniu zasady równości płci.

Bezstronność i transparentność procesu podejmowania decyzji buduje w lokalnej społeczności zaufanie do Stowarzyszenia. Przekłada się to na osiąganie przez nie efekty oraz stabilizację, dzięki którym w ciągu prawie kilkunastu lat swojej działalności stało się ono ważnym podmiotem przyczyniającym się do rozwoju regionu.

Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” opisane jest w dokumentach dostępnych dla wszystkich zainteresowanych. W poniższej tabeli zebrano najważniejsze informacje na ich temat. Ich zapisy szczegółowe regulują poszczególne aspekty działalności LGD.

Dokumenty wewnętrzne regulujące funkcjonowanie LGD „Partnerstwo Północnej Jury”

	Sposób uchwalenia/ aktualizacji	Główne zapisy
<i>Statut Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”</i>	Uchwalenie statutu Stowarzyszenia lub jego zmiana dokonywana jest przez Walne Zebranie Członków. Podjęcie stosownej uchwały wymaga zwykłej większości głosów, przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.	<ul style="list-style-type: none"> • Określenie celów i sposobów działania. • Uregulowanie kwestii członkostwa w LGD, opis praw i obowiązków członków LGD. • Określenie sposobu wyboru władz stowarzyszenia oraz określenie ich kompetencji.
<i>Regulamin Walnego Zebrania Członków</i>	Regulamin uchwalany przez Walne Zebrania Członków	<ul style="list-style-type: none"> • Określa sposób organizacji i przebieg obrad Walnego Zebrania Członków
<i>Regulamin Rady LGD Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”</i>	Dokument uchwalany przez Radę	<ul style="list-style-type: none"> • Kompetencje organu decyzyjnego. • Obowiązki członków Rady . • Zasady rządzące przygotowaniem i przebiegiem posiedzeń Rady. • Sposób przeprowadzania i dokumentowania wyników głosowań w czasie posiedzeń Rady.
<i>Regulamin Zarządu</i>	Dokument uchwalany przez Zarząd.	<ul style="list-style-type: none"> • Określa zadania poszczególnych członków Zarządu. • Ustanawia zasady dokumentowania prac Zarządu. • Precyzuje sposób podejmowania uchwał przez Zarząd.
<i>Regulamin Komisji Rewizyjnej</i>	Dokument uchwalany przez Komisję Rewizyjną.	<ul style="list-style-type: none"> • Określa szczegółowe zadania Komisji Rewizyjnej. • Ustanawia zasady rządzące zwoływaniem i przebiegiem posiedzeń Komisji Rewizyjnej.
<i>Regulamin Biura PPJ</i>	Dokument uchwalany przez Zarząd.	<ul style="list-style-type: none"> • Określa strukturę organizacyjną Biura. • Wskazuje zakresy obowiązków na poszczególnych stanowiskach pracy. • Określa kompetencje dyrektora biura. • Precyzuje sposób pomiaru efektywności i jakości świadczonego doradztwa.

Tabela 1. Dokumenty wewnętrzne regulujące funkcjonowanie LGD „Partnerstwo Północnej Jury”.

Lokalna Grupa Działania gospodaruje środkami publicznymi, co wiąże się z koniecznością właściwego zorganizowania struktur wewnętrznych i pozyskiwania odpowiednich kwalifikacji ekonomicznych i administracyjnych. Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” przez lata swojego funkcjonowania wypracowało skuteczne wewnętrzne procedury. Dowodem prawdziwości tego twierdzenia jest skuteczna realizacja Lokalnych Strategii Rozwoju w poprzednich okresach programowania. Procedury te są w sposób jednoznaczny określone w Statucie Stowarzyszenia oraz

powiązanych z nim dokumentach, które zostały wymienione w tabeli powyżej. Właściwe kompetencje zespołu LGD zagwarantowane są poprzez dopracowany sposób rekrutacji nowych pracowników. Władze Stowarzyszenia dbają o podnoszenie kompetencji zespołu pracującego w Biurze „Partnerstwa Północnej Jury”. W latach 2016-2021 pracownicy LGD wzięli udział w aż 49 szkoleniach. Organizowano również szkolenia dla członków organów Lokalnej Grupy Działania. „Partnerstwo Północnej Jury” jest więc organizacją, która posiada potencjał do właściwego zarządzania środkami publicznymi.

Rozdział II. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

„Co jest wyjątkowego w Północnej Jurze? Co ją odróżnia od reszty świata?

przede wszystkim jest malownicza, to widać gołym okiem”-

uczestnik bezpośrednich konsultacji

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” działa na rzecz rozwoju 9 gmin położonych w subregionie północnym województwa śląskiego, w powiatach:

- częstochowskim - Mstów, Olsztyn, Przyrów, Janów, Lelów,
- myszkowskim – Koziegłowy, Poraj, Żarki, Niegowa.

łącznie obszar 9 partnerskich gmin to 984 km², które w 2020 roku zamieszkiwało 71 982 osób. Większość z nich doświadczyła w ostatnich latach spadku ludności. Ten negatywny trend nie dotknął jedynie położonych w bezpośredniej bliskości Częstochowy gmin Mstów i Olsztyn.

Ludność w gminach wchodzących w skład LGD (Źródło: BDL)

Nazwa gminy	Stan na 31.12.2015	Stan na 31.12.2020
Janów	5 971	5 907
Lelów	4 928	4 676
Mstów	10 759	10 820
Olsztyn	7 736	8 181
Przyrów	3 862	3 627
Koziegłowy	14 390	14 271
Niegowa	5 714	5 438
Poraj	10 931	10 787
Żarki	8 422	8 275
RAZEM	72 713	71 982

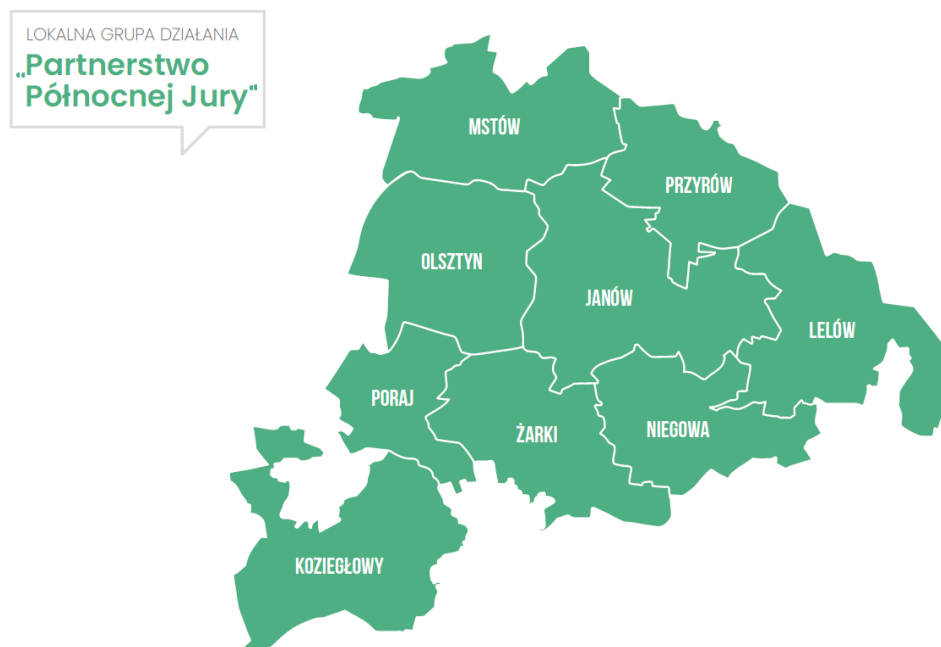
Tabela 2. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność opracowana przez LGD „Partnerstwo Północnej Jury” jest strategią wielofundusową. Oznacza to, że jest ona współfinansowana przez różne Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne (EFSI). W ramach realizacji LSR wdrażane będą operacje wspierane przez:

1. Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW),
2. Europejski Fundusz Społeczny (EFS).

Poszczególne EFSI obejmują swoim zakresem oddziaływania cały obszar LGD, czyli każdą z 9 wchodzących w skład „Partnerstwa Północnej Jury” gmin. Oznacza to, że w każdej z nich będzie możliwość realizowania operacji w ramach każdego z wymienionych powyżej Funduszy.

Obszar Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo Północnej Jury” jest spójny przestrzennie. Oznacza to, że współpracujące w ramach LGD gminy albo graniczą ze sobą albo tworzą pary bezpośrednio sąsiadujących ze sobą gmin. Siedziba „Partnerstwa Północnej Jury” jest położona w centrum obszaru LGD tj. w gminie Janów.

Rysunek 1. Mapa obszaru LGD „Partnerstwo Północnej Jury”.

Szeroko rozumiana spójność obszaru jest jego kluczową cechą, która wpływa na zasadność stosowania w jego obrębie podejścia RLKS. W przypadku „Partnerstwa Północnej Jury” spójność ta nie ogranicza się jedynie do przestrzennej bliskości gmin wchodzących w skład LGD. Tworzą one obszar spójny nie tylko geograficznie, ale także funkcjonalnie i społecznie.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wszystkie gminy należące do „Partnerstwa Północnej Jury” należą do północnego obszaru interwencji strategicznej, zwanego też subregionem północnym. Na poziomie województwa podział na subregiony został dokonany na podstawie oceny kryteriów społeczno-gospodarczych. Gminy wchodzące w skład poszczególnych subregionów stoją przed podobnymi wyzwaniami i cechują się podobnym poziomem rozwojowym.

Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem opracowanym w sposób oddolny, z wykorzystaniem licznych narzędzi partycypacyjnych. Dane zebrane w czasie jej tworzenia w pełni wpisują się w twierdzenia o spójności funkcjonalnej

subregionu północnego zawarte w Strategii „Śląskie 2030”. Można je omówić w podziale na obszary tematyczne wyróżnione w tym dokumencie:

1. Położenie,
2. Walory środowiskowe i potencjał turystyczny,
3. Zdywersyfikowana struktura gospodarcza,
4. Rolnictwo.

Gminy wchodzące w skład LGD położone są pomiędzy największymi ośrodkami miejskimi województwa śląskiego. Od północnego wschodu obszar LGD graniczy z Częstochową. Jego południowa granica jest z kolei wyznaczona przez centralny subregion województwa śląskiego, którego większa część znajduje się w bezpośrednim otoczeniu funkcjonalnym Aglomeracji Górnośląskiej.

Wyróżnikiem Partnerstwa Północnej Jury są zasoby przyrodnicze. Ich pełna lista została stworzona wspólnie z mieszkańcami poszczególnych gmin w czasie prowadzonych w połowie 2022 roku warsztatów strategicznych. Nie zaskakuje, że najbardziej emblematyczne dla opisywanego obszaru są krajobrazy jurajskie. Występują tu oczywiście ostańce, zwłaszcza w gminie Olsztyn, Niegowa, Żarki, Janów (Brama Twardowskiego) i Mstów (Skała Miłości). Jurajskie dziedzictwo to także jaskinie (m.in. w gminach Janów, Niegowa i Olsztyn) i jeziora krasowe (miejsowość Kusięta w gminie Olsztyn). Woda to zasób, który wiąże prehistoryczną jurajską przeszłość z teraźniejszością. Na obszarze Partnerstwa Północnej Jury występują liczne źródła rzek i cieków wodnych. Wspomnieć można tu o źródłach rzeki Wiercicy, źródłach na „Budzyniu” w gminie Mstów, niebieskich źródłach w Zalesicach (gmina Przyrów). W praktycznie wszystkich partnerskich gminach występują stawy i zbiorniki wodne. Szczególnie wyróżnia się tu gmina Poraj, która dysponuje nie tylko Zalewem Porajskim, czyli zbiornikiem zaporowym powstałym dzięki spiętrzeniu wód Warty, ale także terenami podmokłymi i stawami w miejscowości Masłońskie. Unikatowym miejscem jest Góra Trzech Rzek w gminie Koziegłowy, która stanowi dział wodny trzech największych rzek w Polsce. Bogactwo zasobów wodnych zakorzenionych w jurajskiej przeszłości skutkuje obecnie bogactwem zasobów leśnych obecnym w prawie każdej gminie. Przykładowo w gminie Koziegłowy znaleźć można rezerwat cisów. Występują tu też cenne pomniki przyrody – Dęby Jurajskie w Postępie. Obszary leśne są charakterystyczne dla gmin Niegowa, Żarki, Przyrów, Lelów, Janów. Z lasami i ciekami wodnymi związane są inne bogactwa obszaru. Przykładowo, w rzece Białka w gminie Lelów występują dzikie pstrągi. Na całym obszarze LGD spotkać można sarny i bażanty. Lasy przyciągają mieszkańców i turystów bogactwem grzybów i owoców.

Uwagi mieszkańców dotyczące niezwyklej wartości przyrodniczej obszaru „Partnerstwa Północnej Jury” zyskują pełne potwierdzenie w obiektywnych danych. Warto tu ponownie odwołać się do zapisów Strategii „Śląskie 2030”, która ocenia poszczególne gminy jako obszary o ponadprzeciętnej (Mstów, Przyrów, Lelów, Poraj), wysokiej (Niegowa, Żarki) i najwyższej wartości przyrodniczej (Olsztyn, Janów). Wysoki stopień spójności funkcjonalnej obszaru PPJ pod względem przyrodniczym w oczywisty sposób sprzyja podejmowaniu wspólnych działań na rzecz wykorzystaniu tych zasobów i stwarza potencjał do przyjęcia wspólnej Lokalnej Strategii Rozwoju. Należy też dodać, że nie tylko wykorzystanie, ale także ochrona i zachowanie cennych zasobów przyrodniczych wymaga wspólnych działań, które mogą stać się przedmiotem współpracy w ramach LGD.

„Dywersyfikacja” jest określeniem, które bardzo dobrze opisuje strukturę grupy interesów sektora gospodarczego na obszarze LGD. Z pewnością nie jest on zdominowany przez podmioty funkcjonujące w jednym dziale gospodarki. Do większych pracodawców na obszarze LGD można zaliczyć firmy wydobywające surowce (np. żwir w gminie Mstów). Charakterystyczny dla „Partnerstwa Północnej Jury” jest jednak rozwój drobnej przedsiębiorczości i firm rodzinnych. Prymusem pod tym względem jest gmina Koziegłowy, która w 2019 roku uplasowała się na wysokim, dwudziestym

miejsu w województwie śląskim pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tysięcy mieszkańców (dane za Statystycznym Vademecum Samorządowca). Kozięgłowy są kojarzone zwłaszcza z firmami specjalizującymi się w wyrobie sztucznych choinek i ozdób świątecznych. Rozwój gospodarczy stał się jednak udziałem wszystkich gmin z obszaru „Partnerstwa Północnej Jury”, co obrazują dane dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON. Liczba ta wzrosła w każdej z partnerskich gmin.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym
(Źródło: BDL)

Nazwa gminy	2015	2020
Janów	1 005,5	1 398,2
Lelów	1 032,3	1 184,0
Mstów	1 132,8	1 361,9
Olsztyn	1 526,5	1 841,4
Przyrów	984,1	1 226,2
Kozięgłowy	1 879,1	2 082,3
Niegowa	1 320,5	1 561,7
Poraj	1 742,1	1 917,3
Żarki	1 671,8	1 902,1

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Na dywersyfikację grupy interesów sektora gospodarczego wskazują także doświadczenia „Partnerstwa Północnej Jury” zebrane w czasie realizacji LSR z okresu programowania Unii Europejskiej na lata 2014-2020. W tym czasie wsparto licznych początkujących przedsiębiorców, którzy przedstawiali bardzo zróżnicowane pomysły na rozwój własnego biznesu. Premie na założenie działalności gospodarczej beneficjenci przeznaczali między innymi na założenie punktów usługowych (salon pielęgnacji zwierząt, gabinet fryzjerski, zakład kosmetyczny, motoryzacyjne centrum diagnostyczno-naprawcze), utworzenie firmy produkcyjno-handlowej wytwarzającej szeroki asortyment wyrobów drewnianych, założenie przedsiębiorstw remontowo-budowlanych, utworzenie firmy zajmującej się renowacją trawników czy przedsiębiorstwa świadczącego usługi geodezyjne i kartograficzne. Środki na rozwój działalności gospodarczej uzyskała między innymi firma, która uruchomiła produkcję innowacyjnych folii wielowarstwowych z odpadów tworzyw sztucznych. Beneficjentem wsparcia była też między innymi restauracja, która dzięki dofinansowaniu zmodernizowała swój obiekt i zakupiła brakujące wyposażenie. Można zatem powiedzieć, że z punktu widzenia Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo Północnej Jury” dywersyfikacja grupy interesów sektora gospodarczego nie jest barierą, ale aktywnie wykorzystywaną szansą rozwojową.

Północny subregion województwa śląskiego cechuje się szczególnie dużym udziałem rolnictwa w strukturze gospodarki w porównaniu z pozostałymi jego obszarami. Gminy należące do „Partnerstwa Północnej Jury” wpisują się w ten ogólny schemat i można uznać to za kolejny wskaźnik ich spójności funkcjonalnej. Należy mieć jednak na uwadze fakt, że na obszarze LGD silne są tradycje związane z przemysłem (np. wydobywanie surowców), rzemiosłem i drobną przedsiębiorczością. Zdaniem mieszkańców biorących udział w konsultacjach na etapie tworzenia tego dokumentu strategicznego, również rolnictwo stanowi istotny zasób obszaru, który pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Na obszarze Lokalnej Grupy Działania występuje bardzo duży potencjał do rozwoju produktów lokalnych. Potrzebne jest

więcej emblematycznych produktów takich, jak pstrąg złotopotocki, które kształtują lokalną tożsamość i jednocześnie przyciągają turystów. Miejscowe gospodarstwa rolne mają też duży potencjał do przyjmowania dodatkowych funkcji pozarolniczych. Na obszarze LGD działają gospodarstwa agroturystyczne i edukacyjne, które pozytywnie oddziałują na jego atrakcyjność i generują wartość dodaną dla lokalnej gospodarki.

Obszar LGD „Partnerstwo Północnej Jury” jest odpowiedni do wspólnego realizowania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność nie tylko ze względu na wykazany powyżej wysoki poziom jego spójności funkcjonalnej. Istotnym argumentem na rzecz nawiązywania współpracy między tworzącymi go gminami jest także wysoki stopień spójności społecznej.

Mieszkańcy partnerskich gmin mają wspólne dziedzictwo kulturowe. Spektakularnym jego przykładem jest Szlak Orlich Gniazd. W ostatnich latach podejmowano także istotne wysiłki na rzecz upamiętnienia i zachowania tradycji dawnych mieszkańców obszaru narodowości żydowskiej. W pamięci mieszkańców żywe są też doświadczenia z początku II wojny światowej, kiedy to obszar LGD znalazł się na pierwszej linii natarcia wojsk niemieckich. Mieszkańcy podejmują wspólne wysiłki na rzecz kultywowania swojego dziedzictwa kulturowego. W czasie konsultacji społecznych na potrzeby tej Strategii RLKS zidentyfikowano aż 74 Koła Gospodyń Wiejskich. Na obszarze LGD co roku odbywają się dziesiątki imprez, które budują wspólną tożsamość. Niektóre z nich, jak na przykład Balonowe Mistrzostwa Polski to imprezy międzygminne, organizowane w ramach partnerskiej współpracy (w tym przypadku gmin Olsztyn i Janów). Jak zostanie to wykazane w kolejnych częściach Strategii, mieszkańcy całego obszaru doświadczają podobnych problemów społecznych, związanych między innymi z migracjami, starzeniem się społeczeństwa czy zmieniającą się sytuacją ekonomiczną.

Gminy wchodzące w skład „Partnerstwa Północnej Jury” mierzą się z podobnymi wyzwaniami społecznymi. Należą do nich: zwiększanie się liczby ludności w wieku senioralnym (powyżej 60 roku życia), niedopasowanie oferty kierowanej do młodych osób (do 25 roku życia) do ich zainteresowań i aspiracji oraz potrzeba aktywizacji kobiet (w wieku produkcyjnym 26- 59 lat).

Sytuacja demograficzna regionu zostanie szerzej omówiona w Rozdziale IV. W tym miejscu warto zwrócić uwagę, że zarówno władze lokalne, jak i organizacje pozarządowe starają się rozwijać ofertę kierowaną do seniorów. W gminie Olsztyn regularnie organizowane są wycieczki i spotkania integracyjne dla seniorów. W 2022 roku tutejszy Ośrodek Pomocy Społecznej wziął udział w rządowym programie „Korpus Wsparcia Seniorów”, dzięki czemu wyposażono osoby starsze w opaski pozwalające wezwać pomoc w sytuacji zagrożenia. Na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” działają domy „Senior+”. Tego typu klub seniora, oferujący opiekę dzienną w dni powszednie, działa np. w Przyrowie i Drochlinie (gmina Lelów). Od 2011 roku w Janowie działa Jurajski Klub Seniora, który organizuje między innymi szkolenia i wycieczki dla osób starszych. W miejscowości Moczydło położonej w gminie Niegowa tworzony jest dom seniora. Powstaje on w budynku dawnej szkoły, co jest wymowną ilustracją przemian demograficznych, jakie dokonują się na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury”. Gmina Poraj uczestniczy w ogólnopolskim programie „Gmina Przyjazna Seniorom”. W jego ramach wydawane są Karty Seniora, które uprawniają do zniżek na różne usługi oferowane przez miejscowe instytucje i firmy. W gminie Koziegłowy działa prężne Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów. Każdego miesiąca organizuje ono imprezy dla seniorów, w tym liczne atrakcyjne wycieczki i spotkania integracyjne. Bardzo bogatą ofertę dla seniorów ma również Żarecki Klub Seniora „Barwy jesieni”. **Podsumowując analizę oferty dla seniorów na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” można stwierdzić, że podejmowane są liczne wysiłki, by przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu osób starszych. Potrzebne jest jednak więcej tego typu działań. Wynika to z rosnącej liczby osób w wieku senioralnym oraz ze specyfiki obszarów wiejskich.** Usługi zdrowotne czy oferta czasu wolnego dostępne są zazwyczaj w centrum gminy. Brakuje ich w mniejszych miejscowościach, co jest istotnym utrudnieniem dla osób starszych, których mobilność jest ograniczona.

Gminne instytucje i organizacje pozarządowe starają się również rozwijać ofertę dla **osób młodych, rozumianych tu jako osoby do 25 roku życia**. Powszechne jest jednak przekonanie, że ta oferta jest niewystarczająca oraz, że nie trafia ona w potrzeby młodego pokolenia. **W czasie konsultacji społecznych mieszkańcy zgłaszali liczne propozycje dotyczące rozwoju oferty dla osób młodych**. Można je podzielić na grupy:

1. Tworzenie miejsc spotkań dla młodych osób, w tym wiat grillowych, altan, świetlic.
2. Poprawa dostępności do infrastruktury sportowej, tworzenie lub modernizacja jej elementów, np. boisk, siłowni, skateparków
3. Wzbogacanie oferty zajęć pozalekcyjnych, zaangażowanie w ten proces instytucji publicznych i organizacji pozarządowych. Proponowano liczne zajęcia artystyczne (gra na instrumentach, taniec, śpiew) oraz sportowe. Wskazywano na potrzebę wsparcia świetlic, które nie zawsze dysponują funduszami na organizację atrakcyjnych zajęć. Mieszkańcy proponowali również by organizować zajęcia dotyczące współczesnych zagrożeń (np. kwestia higieny cyfrowej) oraz kształtujące kompetencje, które będą potrzebne w przyszłości (np. programowanie, wiedza na temat ochrony środowiska).

Liczba ludności zamieszkującej obszar „Partnerstwa Północnej Jury” zmniejsza się. Zjawisko to jest szerzej opisane w Rozdziale IV. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że jest ono powiązane z sytuacją kobiet, w tym zwłaszcza kobiet, które nie zaliczają się do jednej z opisanych powyżej grup, czyli osób młodych i senierek. Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że aktywność zawodowa kobiet utrzymuje się w regionie na dość wysokim poziomie. Jest to z pewnością dobra wiadomość z punktu widzenia rozwoju gospodarczego obszaru. Jednocześnie trzeba zwrócić uwagę, że w wielu rodzinach to kobiety odpowiedzialne są za wykonywanie wielu prac domowych. Godzenie ról zawodowych i rodzinnych jest dla nich dużym wyzwaniem. Ma to z pewnością wpływ na podejmowane przez nie decyzje prokreacyjne. Drugą istotną kwestią jest niedostosowanie ofert pracy do aspiracji kobiet. Są one często lepiej wykształcone niż mężczyźni i zmuszone są poszukiwać pracy poza obszarem LSR. Wynika to z faktu, że na lokalnym rynku pracy dominują branże związane z budownictwem czy wytwórstwem przemysłowym (więcej informacji w rozdziale IV). Z danych zgromadzonych przez LGD w czasie świadczenia doradztwa dla przedsiębiorców i kandydatów na przedsiębiorców wynika, że także grupa interesów gospodarczych jest zdominowana przez mężczyzn. **Na podstawie przeprowadzonej diagnozy partycypacyjnej stwierdzono, że kobiety w wieku produkcyjnym (26 lat – 59 lat) stanowią grupę osób w niekorzystnej sytuacji, którą należy objąć szczególnym wsparciem w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju.**

Rozdział III. Partycypacyjny charakter LSR

„Tu na Jurze musi być wspólnota i współpraca by zrealizować działania ponadlokalne”

- uczestniczka konsultacji

Doświadczenie LGD w stosowaniu metod partycypacyjnych

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Partnerstwo Północnej Jury” dokłada wszelkich wysiłków by w pełni wykorzystywać potencjał podejścia LEADER. Jest to metodologia stosowana w krajach Unii Europejskich w ramach polityki spójności, która odgrywa istotną rolę w rozwoju obszarów wiejskich. LEADER wspiera rozwój społeczności lokalnych poprzez tworzenie partnerstw złożonych z przedstawicieli grup interesów sektorów publicznego, gospodarczego oraz społecznego. Działania tych partnerstw opierają się na wynikach oddolnej diagnozy

i wykorzystywaniu unikalnych lokalnych zasobów. Projekty realizowane przez Lokalne Grupy Działania powinny generować wartość dodaną w postaci kapitału społecznego rozumianego jako potencjał do współpracy i wzajemne zaufanie. Osiągnięcie tych ambitnych celów wymaga przestrzegania podstawowych założeń metody LEADER, w tym zasady oddolności, zintegrowania i partnerstwa. Zasada oddolności oznacza obowiązek zapewnienia szerokiego udziału lokalnej społeczności w tworzeniu i realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. Zintegrowanie odnosi się do zasady współpracy różnych grup interesu na rzecz realizacji wspólnych zamierzeń. Z kolei idea partnerstwa realizowana jest poprzez członkostwo przedstawicieli wymienionych powyżej trzech grup interesu w Lokalnej Grupie Działania. Można zatem stwierdzić, że podstawą funkcjonowania LGD jest stosowanie metod partycypacyjnych, a więc technik ułatwiających włączanie członków lokalnej społeczności w podejmowane działania. **„Partnerstwo Północnej Jury” nie ogranicza się jednak do incydentalnej współpracy z mieszkańcami swojego obszaru. Partycypacja jest filozofią działania naszej Lokalnej Grupy Działania, która nieustannie dąży do jak najszerszego włączenia przedstawicieli społeczności lokalnej w procesy decyzyjne oraz podejmowane inicjatywy.**

„Partnerstwo Północnej Jury” posiada ogromne doświadczenie w stosowaniu metod partycypacyjnych. Wiele z nich zostało wykorzystanych w czasie tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju na okres programowania Unii Europejskiej 2014-2020. Wyróżniono wówczas 5 kluczowych etapów przygotowania dokumentu strategicznego: definiowanie potrzeb i problemów, określanie celów i ustalanie ich hierarchii, poszukiwanie sposobów realizacji strategii, formułowanie wskaźników realizacji LSR, identyfikacja grup docelowych. Na każdym z tych etapów stosowano metody partycypacyjne. Znalazły się wśród nich techniki, które pozwalały na zaangażowanie dużej liczby przedstawicieli społeczności lokalnej, takie jak badania ankietowe. Mieszkańcy mieli możliwość bezpośredniego włączania się w opracowywanie elementów Strategii w czasie zajęć warsztatowych. Jednym z kluczy do sukcesu było ciągłe informowanie społeczności o postępach w pracy oraz możliwości dalszej w niej partycypacji. Tworzone elementy LSR były zatwierdzane przez zespół planowania złożony z przedstawicieli różnych lokalnych grup interesu. Realne zastosowanie zasady partycypacji doprowadziło do stworzenia dokumentu strategicznego, który trafiał w potrzeby lokalnej społeczności. Skuteczna diagnoza partycypacyjna przełożyła się z kolei na poprawną realizację Lokalnej Strategii Rozwoju.

Idea partycypacji społecznej znalazła zastosowanie nie tylko na etapie tworzenia poprzedniej LSR, ale była urzeczywistniana także przez cały okres jej wdrażania. W Rozdziale 1 przedstawiono najważniejsze informacje na temat sposobu wewnętrznej organizacji LGD oraz stosowanych procedur i przebiegu procesów decyzyjnych, które zostały zaprojektowane w celu realizacji zasady partnerstwa. Warto jednak zwrócić uwagę, że w latach 2016-2022 partycypacja została zapewniona także poprzez realizację dofinansowanych operacji oraz wdrażanie przyjętego planu komunikacyjnego.

Przygotowana w 2015 roku Lokalna Strategia Rozwoju uwzględniała przedsięwzięcia kierowane do grup defaworyzowanych oraz propagujące partycypację mieszkańców obszarów LGD. Dobrym tego przykładem jest przedsięwzięcie „Tworzenie lub wspieranie grup integracji obywatelskiej i społecznej”. Na koniec 2021 roku wartość przypisanego do niego wskaźnika „Liczba zaktywizowanych NGO” osiągnęła wielkość 44. Jednoznacznie świadczy to o dążeniu LGD do aktywizowania społeczności i wzmocnienia kondycji lokalnego partnerstwa. Podobnie, dużą wartość dodaną generowało także przedsięwzięcie „Kultywowanie i promowanie dziedzictwa lokalnego”.

Realizowany w latach 2016-2020 plan komunikacji obejmował:

- kampanie informacyjne o głównych założeniach LSR,
- spotkania informacyjne dotyczące zasad oceny i wyboru operacji,
- udzielanie informacji oraz doradztwa w biurze LGD,

- prowadzenie monitoringu satysfakcji z udzielanych informacji,
- uczestnictwo w lokalnych imprezach plenerowych,
- organizowanie kampanii promocyjnych.

W ramach tych działań publikowano artykuły w prasie lokalnej, w portalach społecznościowych i urzędach gmin, aktualizowano treści zamieszczane na portalu LGD, organizowano spotkania otwarte i bezpośrednie, przeprowadzono badania ankietowe, realizowano doradztwo dla potencjalnych beneficjentów. Przeprowadzone w pierwszej połowie 2022 roku badania ewaluacyjne wykazały, że dobrym posunięciem było stosowanie zróżnicowanych kanałów komunikacji z lokalną społecznością. Mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowych jako źródło informacji o działaniach „Partnerstwa Północnej Jury” wskazywali najczęściej stronę internetową LGD oraz witryny internetowe wchodzących w jego skład gmin. Dużą popularnością cieszył się profil na portalu Facebook. Z pozytywnym odbiorem spotykały się także przygotowywane przez LGD materiały promocyjne. Jednocześnie spora grupa mieszkańców dowiadywała się o działalności LGD poprzez bezpośrednie kontakty z jego przedstawicielami, np. w czasie festynów lub od swoich znajomych bądź członków rodziny. Warto zaznaczyć, że bezpośrednie kontakty oraz prowadzone badania ankietowe i ewaluacja on-going (m.in. coroczne warsztaty refleksyjne) pozwalały na pozyskiwanie informacji zwrotnych od mieszkańców obszaru LGD. Owa dwukierunkowość prowadzonej komunikacji miała decydujący wpływ na realizację idei partycypacji.

Podsumowując wątek bogatego doświadczenia Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo Północnej Jury” w stosowaniu narzędzi partycypacyjnych można stwierdzić, że jest ono efektem poprawnych i inkluzywnych wewnętrznych procedur, konsekwentnie realizowanej zasady oddolności w trakcie przygotowania i wdrażania dokumentów strategicznych oraz skutecznej komunikacji Stowarzyszenia z przedstawicielami lokalnej społeczności.

Opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR

Przeprowadzona ewaluacja zewnętrzna w 2022r. oraz wyniki realizowanych w latach 2018-2022 warsztatów refleksyjnych wskazywały, że Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Jury” poprawnie realizuje zasady oddolności i partnerstwa. Skuteczność wykorzystywanych dotychczas metod partycypacyjnych wskazywała, że w czasie tworzenia niniejszego dokumentu strategicznego zasadnym będzie wykorzystanie sprawdzonych narzędzi. Kluczową sprawą było zapewnienie ich zróżnicowanego charakteru, tak by były one dopasowane do preferencji i możliwości różnych grup mieszkańców.

Realizacja zasady partycypacji w czasie tworzenia tego dokumentu strategicznego oznaczała, że przedstawiciele społeczności lokalnej byli włączeni w każdy etap jego przygotowania. Nie było więc podziału na etap „konsultacji” i etap „pisania” Lokalnej Strategii Rozwoju. Kolejne elementy LSR powstawały stopniowo. Ich przygotowanie było poprzedzane partycypacyjną diagnozą, a zatwierdzanie ostatecznych zapisów odbywało się w sposób jawny przez przedstawicieli lokalnej społeczności. To ostatnie zadanie realizowane było przez Zespół ds. lokalnej strategii rozwoju. W jego skład weszli członkowie LGD reprezentujący wszystkie grupy interesu tworzące partnerstwo oraz wszystkie zrzeszone w nim gminy. Spotkania zespołu odbywały się w zależności od potrzeb w formie tradycyjnej, hybrydowej lub zdalnej. Obrady Zespołu podsumowywały każdy etap prac nad LSR. Proces jej tworzenia został podzielony na 5 etapów, zgodnie z danymi zawartymi w poniższej tabeli.

<i>Etap prac nad LSR</i>	<i>Data spotkania Zespołu ds. lokalnej strategii rozwoju podsumowującego dany etap</i>
Diagnoza potrzeb	5 września 2022

Określenie grup docelowych	21 października 2022
Zdefiniowanie sposobów realizacji strategii	7 listopada 2022
Stworzenie systemu monitorowania postępów w realizacji LSR	10 lutego 2023
Wybór celów priorytetowych oraz określenie hierarchii celów	20 kwietnia 2023

Tabela 4. Prace Zespołu inicjatywnego ds. opracowania LSR.

Cały proces tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju został zaprojektowany tak, by prace na każdym jego etapie były oparte na wykorzystaniu danych pozyskanych za pomocą metod partycypacyjnych. Zastosowano następujące techniki angażowania mieszkańców w gromadzenie i analizowanie danych:

1. **Warsztaty strategiczne** zorganizowane w każdej gminie wchodzącej w skład LGD. Ich program był bardzo bogaty. W czasie spotkań z mieszkańcami tworzone listę zasobów poszczególnych gmin oraz dyskutowano o stojących przed nimi szansach i zagrożeniach. Analizie poddano także potrzeby różnych grup mieszkańców każdej z gmin oraz rozważano propozycje obszarów tematycznych, które powinny być uwzględnione w LSR. W warsztatach strategicznych udział wzięło łącznie 157 mieszkańców obszaru.
2. **Fiszki projektowe**, które były wypełniane w szczególności przez przedsiębiorców oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych. Przygotowano proste w stosowaniu formularze zgłaszania pomysłów, które można było wypełniać w wersji papierowej lub elektronicznej. Fiszki zawierały informacje o celach proponowanych do realizacji operacji oraz środkach potrzebnych na ich osiągnięcie. Potencjalni beneficjenci mogli także wskazać preferowane grupy docelowe oraz możliwych partnerów w realizacji operacji. Pytano ich także o gotowość do wprowadzania innowacji oraz podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu. Łącznie zebrano 21 fiszek projektowych.
3. **Gminne punkty konsultacyjne** działające na terenie każdej gminy. Prowadzone były w nich dyżury przedstawicieli LGD, którzy przyjmowali uwagi mieszkańców gmin dotyczących aktualnie opracowywanych elementów strategii. Oznacza to, że odbyło się 5 tur konsultacji w gminnych punktach, po jednej turze na każdym z kluczowych etapów prac nad LSR. Informacje o dyżurach w punktach konsultacyjnych były umieszczane stronie LGD, jego profilu na portalu społecznościowym oraz przekazywane za pośrednictwem NGO i JST działających w poszczególnych gminach. W czasie 5 tur konsultacji we wszystkich gminach wypełniono łącznie 165 formularzy konsultacyjnych.
4. **Badania ankietowe mieszkańców** realizowane za pomocą dwóch kwestionariuszy. Pierwszy z nich kierowany był do ogółu mieszkańców i skupiał się na diagnozie zjawisk stanowiących zagrożenie dla rozwoju obszaru LGD oraz identyfikacji obszarów, w których najbardziej potrzebne są innowacyjne działania. Kwestionariusz kierowany do sołtysów i sołtysek zbierał dodatkowe informacje na temat preferowanych obszarów tematycznych nowej LSR oraz badał potrzeby w zakresie małej infrastruktury publicznej w poszczególnych miejscowościach obszaru nią objętego. Szeroki udział sołtysów w badaniu ankietowym pozwolił na osiągnięcie wysokiego stopnia reprezentatywności, dzięki czemu w tworzonym dokumencie strategicznym mogły zostać uwzględnione potrzeby całej społeczności. Ankietę kierowaną do mieszkańców wypełniło 201 osób. Drugi z kwestionariuszy uzupełniło 101 sołtysów i sołtysek.

5. **Konsultacje internetowe** prowadzone za pomocą strony internetowej LGD oraz jej profilu na portalu społecznościowym Facebook. Konsultacje te polegały na publikowaniu informacji na temat aktualnie opracowywanych elementów LSR i zbierania informacji zwrotnych na ich temat. Uwzględnienie tej metody konsultacji społecznych nastąpiło pod wpływem wyników badań ewaluacyjnych, które wskazały, że dla wielu mieszkańców obszaru LGD Internet stanowi podstawowe źródło informacji o działalności Stowarzyszenia. Zrealizowano 4 tury konsultacji internetowych, w czasie których mieszkańcy mogli wypowiedzieć się zostawiając komentarze pod zamieszczonymi postami lub przysyłając odpowiedzi na adres mailowy „Partnerstwa Północnej Jury”. Na materiały konsultacyjne publikowane w internecie zareagowano 16 razy.

W czasie tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju kierowano się zasadą równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną oraz zasadą dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W przeprowadzonych konsultacjach społecznych mogli brać udział wszyscy zainteresowani, a każda zgłoszona propozycja była uznawana za równie istotną niezależnie od tego, przez kogo była zgłaszana. Niektóre ze stosowanych technik partycypacyjnych umożliwiały zachowanie anonimowości, co mogło mieć znaczenie dla niektórych osób. Dołożono starań by w proces tworzenia LSR włączone były kobiety, osoby starsze oraz przedstawiciele młodego pokolenia. Stosowano zróżnicowane metody informowania o procesie tworzenia Strategii w celu dotarcia z nimi do osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Zgromadzona w czasie konsultacji dokumentacja w postaci wypełnionych formularzy i kwestionariuszy, zdjęć oraz list obecności potwierdza, że w przygotowanie Lokalnej Strategii Rozwoju włączona została zróżnicowana grupa osób, która należycie reprezentowała wszystkie grupy mieszkańców.

Strony zaangażowane w przygotowanie Lokalnej Strategii Rozwoju	
Instytucje publiczne	10
Sołtysi	86
Przedsiębiorcy	27
łącznie grupa interesów społecznych	34
Ochotnicze Straże Pożarne	14
Koła Gospodyń Wiejskich	15

Tabela 5. Strony zaangażowane w przygotowanie Lokalnej Strategii Rozwoju.

Przyjęty sposób pracy nad Lokalną Strategią Rozwoju powoduje, że dane zgromadzone w czasie konsultacji społecznych zostały wykorzystane we wszystkich jej rozdziałach. Każdy etap tworzenia LSR wykorzystywał dane zgromadzone za pomocą co najmniej 3 metod konsultacji, co obrazuje poniższa tabela.

Kluczowy etap prac nad LSR	Zastosowane metody konsultacji
Diagnoza potrzeb	<ol style="list-style-type: none"> 1. Badanie ankietowe mieszkańców 2. Badanie ankietowe sołtysów 3. Punkty konsultacyjne
Określenie grup docelowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nabór fiszek projektowych od przedsiębiorców 2. Nabór fiszek od NGO 3. Badanie ankietowe sołtysów

	4. Punkty konsultacyjne
	5. Konsultacje internetowe
Zdefiniowanie sposobów realizacji strategii	1. Warsztaty strategiczne
	2. Punkty konsultacyjne
	3. Konsultacje internetowe
Stworzenie systemu monitorowania postępów w realizacji LSR	1. Punkty konsultacyjne
	2. Konsultacje internetowe
	3. Badanie ankietowe mieszkańców
	4. Badanie ankietowe sołtysów
Wybór celów priorytetowych oraz określenie hierarchii celów	1. Punkty konsultacyjne
	2. Konsultacje internetowe
	3. Warsztaty strategiczne

Tabela 6. Metody konsultacji zastosowane na kluczowych etapach prac nad LSR.

Narzędzia stosowane w czasie konsultacji społecznych zostały skonstruowane z uwzględnieniem czterech kryteriów przekrojowych: zmiany demograficzne, środowisko i klimat, cyfryzacja, innowacyjność.

Poniższa tabela zawiera podsumowanie wyników konsultacji w odniesieniu do wyróżnionych powyżej kryteriów. Wskazano w niej także Rozdziały strategii, w których można znaleźć więcej informacji na temat wyników konsultacji w ramach każdego z kryteriów przekrojowych.

Kryteria przekrojowe	Wyniki przeprowadzonych konsultacji	Rozdział LSR
Zmiany demograficzne	Analiza oferty kierowanej do osób poniżej 25 r.ż	2
	Analizy oferty kierowanej do osób powyżej 60 r.ż.	2
	Uzgodnienie działań na rzecz realizacji zasad równości szans i niedyskryminacji oraz działań na rzecz przestrzegania równości szans kobiet i mężczyzn	7
	Określenie grup osób w niekorzystnej sytuacji	2, 4
	Wskazanie przedsięwzięć, które nakierowane będą na zwiększenie aktywności społecznej ludzi do 25 r.ż. oraz osób w wieku senioralnym	6
Innowacyjność	Inwentaryzacja lokalnych zasobów, które mogą zostać wykorzystane do tworzenia innowacyjnych rozwiązań	1, 2, 4
	Uszczegółowienie definicji innowacyjności dla poszczególnych przedsięwzięć	7
	Określenie branż działalności gospodarczej, w których realizowane będą innowacje	6, 7
	Określenie efektów wdrażania innowacji	6
Cyfryzacja	Diagnoza wykluczenia cyfrowego	2, 4

Środowisko i klimat	Określenie potrzeb w zakresie wdrażania koncepcji inteligentnych wsi	4
	Zaplanowanie działań komunikacyjnych	3
	Stworzenie procedur monitoringu i ewaluacji	10
	Identyfikacja kluczowych zasobów przyrodniczych obszaru LGD	2, 4
	Identyfikacja zagrożeń dla środowiska naturalnego	4
	Diagnoza zasobów rolniczych	2, 4
	Zaplanowanie działań w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu	4, 7

Tabela 7. Sposób uwzględnienie kryteriów przekrojowych w konsultacjach społecznych.

Opis partycypacyjnych metod realizacji LSR

Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Jury” dążyć będzie do maksymalizacji efektów wdrażania niniejszego dokumentu strategicznego. Jednym ze sposobów osiągnięcia tego zamierzenia będzie zastosowanie partycypacyjnych metod realizacji LSR. Przez cały okres wdrażania strategii członkowie lokalnej społeczności będą nie tylko informowani o działaniach LGD, ale także realnie włączani w procesy decyzyjne i ewaluację działalności Stowarzyszenia. To zdecydowane postawienie na metody partycypacyjne widoczne jest w szczególności w trzech obszarach: konstrukcji matrycy logicznej (cele, przedsięwzięcia i wskaźniki), planie komunikacji, procedurach monitoringu i ewaluacji.

Cele strategii zostały określone na podstawie partycypacyjnej diagnozy potrzeb, w którą włączyli się reprezentanci różnych grup mieszkańców obszaru LGD. Ta szeroka partycypacja pozwoliła na bardzo precyzyjne określenie grup docelowych poszczególnych przedsięwzięć. Jednocześnie dążono do tego, by żadna grupa mieszkańców nie była wykluczona z możliwości włączenia się w realizację LSR. Powoduje to, że wśród grup docelowych znaleźli się przedstawiciele i przedstawicielki przedsiębiorców i rolników, organizacji pozarządowych i jednostek samorządowych, ludzi młodych, seniorów oraz innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Do poszczególnych celów przypisane zostały przedsięwzięcia dedykowane różnym grupom docelowym. Powoduje to, że osiągnięcie oczekiwanych rezultatów możliwe jest tylko przy udziale przedstawicieli różnych grup mieszkańców. To mechanizm, który buduje poczucie sprawczości wśród ich przedstawicieli oraz realnie wzmacnia partnerstwo na obszarze LGD.

Odnosząc się do konstrukcji matrycy logicznej należy jeszcze zwrócić uwagę, że do realizacji przewidziano przedsięwzięcia sprzyjające szerokiej partycypacji mieszkańców. Należą do nich w szczególności projekty grantowe oraz działania związane z przygotowaniem koncepcji inteligentnych wsi. Tego typu przedsięwzięcia są dobrym sposobem na włączenie w proces wdrażania LSR przedstawicieli mniejszych organizacji oraz mieszkańców sołectw.

Plan komunikacji, który będzie realizowany w okresie wdrażania LSR zawiera działania zmierzające do osiągnięcia następujących celów:

1. Wzmacnianie wewnętrznego partnerstwa,
2. Wzmocnienie partnerstwa na obszarze LSR i animowanie społeczności do partnerstwa z innymi podmiotami,
3. Animowanie społeczności do wdrażania innowacji,

4. Aktywizacja ludzi młodych,
5. Informowanie społeczności o możliwości udziału w działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji lub o możliwości korzystania z efektów tych działań,
6. Wzmacnianie efektów realizacji LSR.

Działania komunikacyjne zaplanowane zostały w taki sposób by dotrzeć do przedstawicieli różnych grup docelowych. Szczególnych starań dołożono by zaproponować działania kierowane do ludzi młodych, osób w wieku senioralnym oraz przedstawicielek grupy w niekorzystnej sytuacji (kobiet w wieku produkcyjnym). Z tego względu zaplanowano szeroki zestaw środków przekazów, których wybór został poparty wynikami prowadzonych w 2022 roku badań ewaluacyjnych. Istotną rolę będą więc odgrywać środki komunikacji elektronicznej. Przewidziano jednak także druk materiałów informacyjnych (plakatów), co ułatwi dotarcie do osób starszych. Zaplanowane zostały dodatkowo działania kierowane do przedstawicieli organizacji i instytucji z obszaru LGD, które działają na rzecz grup w niekorzystnej sytuacji. Pozwoli to nie tylko na wzmacnianie partnerstwa, ale ułatwi również docieranie do członków tych grup. Istotną rolę odgrywać będzie komunikacja bezpośrednia, która będzie skuteczniana w czasie warsztatów refleksyjnych, szkoleń, spotkań informacyjnych, imprez lokalnych i doradztwa w biurze LGD. **Odpowiedni dobór treści i środków przekazu spowoduje, że działania komunikacyjne będą efektywne i adekwatne. Innymi słowy oznacza to, że przekazywane będą informacje potrzebne i zrozumiałe dla odbiorców oraz że będzie odbywać się to przy użyciu trafnych metod.**

Komunikowanie ze społecznością lokalną ma doprowadzić do zwiększenia poziomu zaangażowania jej przedstawicieli we wdrażanie LSR. Działania komunikacyjne mają także ukierunkować ich na realizację działań, które pozwalają w pełni wykorzystać potencjał podejścia LEADER, a więc działań partnerskich, wykorzystujących lokalne zasoby i innowacyjnych. W planie komunikacji przewidziano propagowanie dobrych praktyk, organizowanie wydarzeń sieciujących lokalnych partnerów oraz szkolenia dla mieszkańców obszaru. Prowadzony będzie rejestr osób i organizacji zainteresowanych realizacją wspólnych projektów, co ułatwi zawiązywanie nowych partnerstw. Doradztwo dla potencjalnych beneficjentów będzie ukierunkowane na promowanie operacji partnerskich i uwzględnianie we wnioskach aspektów innowacyjnych.

Plan komunikacyjny powiązany jest z procedurą monitoringu i ewaluacji. Wynika to z faktu, że komunikacja w Lokalnej Grupie Działania „Partnerstwo Północnej Jury” została zaplanowana jako proces dwukierunkowy, czyli uwzględniający nie tylko przekazywanie informacji mieszkańcom, ale również pozyskiwanie od nich informacji zwrotnych. Prowadzone będą badania ankietowe, które pozwolą ocenić efekty wdrażania LSR oraz poziom zadowolenia mieszkańców obszaru z działalności „Partnerstwa Północnej Jury”. **Na stronie internetowej LGD dostępny będzie formularz kontaktowy umożliwiający zgłaszanie uwag dotyczący działań Stowarzyszenia oraz pomysłów na nowe inicjatywy. Dodatkowo, prowadzony będzie nabór fiszek z pomysłami na kolejne projekty oraz usprawnienia procesu realizacji LSR. Również co roku organizowane będą warsztaty refleksyjne, w czasie których mieszkańcy będą mogli formułować rekomendacje odnośnie funkcjonowania LGD.**

Odbiorcami działań komunikacyjnych oraz uczestnikami monitoringu i ewaluacji będą oczywiście także członkowie Stowarzyszenia. Zostały one zaprojektowane w taki sposób, by nieustannie wzmacniać i pobudzać do działania wszystkich partnerów. W tym kontekście **warto wspomnieć o uwzględnionych w planie komunikacyjnym działaniach, której celem będzie pozyskiwanie nowych członków Stowarzyszenia, w tym zwłaszcza ludzi młodych.**

Rozdział IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR

„Co jest potrzebne? czego brakuje? Sieciowania. Koniecznie trzeba to zebrać w całość”

Rozmówca konsultacji indywidualnych

Analiza potrzeb i potencjału LSR została przeprowadzona w oparciu o dane ze statystyk publicznych. Istotne jest jednak to, że w proces ich analizy zostali włączeni członkowie społeczności lokalnej w czasie konsultacji społecznych opisanych w Rozdziale III. Mieszkańcy obszaru LSR pomagali oceniać i porządkować gromadzone dane. Analizując poszczególne obszary problemowe przygotowywano dane do analizy SWOT. Ta technika analityczna posłużyła do sformułowania wniosków, na podstawie których określono ostateczne obszary tematyczne LSR oraz jej grupy docelowe. Obszary problemowe analizowano w taki sposób, by dookreślić przyczyny obserwowanych problemów oraz ich negatywne skutki. Ta technika była pomocna w decydowaniu, czy dany aspekt był uznawany za słabą/ mocną stroną obszaru czy też szansę/ zagrożenie dla jego rozwoju. Ostateczne decyzje w tym zakresie były podejmowane przez członków lokalnej społeczności na spotkaniu, które odbyło się 7 listopada 2022 w gminie Olsztyn.

Demografia

W okresie realizacji poprzedniej Lokalnej Strategii Rozwoju liczba mieszkańców objętego nią obszaru zmniejszyła się z 72 713 osób w 2015 roku do 71 982 osób w roku 2020. Spadek ten nie jest duży, ponieważ na obszarze LSR ubyło zaledwie 731 osób. Należy jednak zwrócić uwagę, że dwie spośród gmin wchodzących w skład LGD zanotowały wzrost liczby mieszkańców. Chodzi o gminy Olsztyn oraz Mstów, które graniczą z dużym ośrodkiem miejskim, jakim jest Częstochowa. Przyrost ludności w tych dwóch gminach jest zapewne powiązany z rosnącym zainteresowaniem osadnictwem na obszarach wiejskich. Jest to zjawisko, które stanowi szansę rozwojową dla obszaru LGD „Partnerstwo Północnej Jury”.

Analiza innych danych demograficznych potwierdza prawdziwość tezy, że dzięki atrakcyjnemu położeniu obszar LSR w mniejszym stopniu doświadcza występującego w Polsce i Europie zjawiska wyludnienia się wsi. W 2016 roku w aż 7 gminach liczba zameldowań była większa niż liczba wymeldowań. W roku 2020 zjawisko to wystąpiło w 5 gminach. W żadnej z 4 gmin, w których saldo było wówczas ujemne, różnica pomiędzy liczbą zameldowań i wymeldowań nie była na tyle duża by można było mówić o gwałtownym spadku liczby ludności. Saldo migracji obliczone według metodologii określonej w załączniku nr 5 do Regulaminu konkursu na wybór Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność wynosiło 2,46 w roku 2020 (kryterium 5.6.). To z pewnością dobra informacja z punktu widzenia rozwoju obszaru LGD, ponieważ ma on potencjał do przyciągania nowych mieszkańców. Bliskość większych ośrodków miejskich powoduje jednocześnie, że migracje są w mniejszym stopniu wynikiem sytuacji gospodarczej. Wynika to z tego, że możliwe jest podejmowanie pracy poza obszarem LGD bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania. W czasie konsultacji społecznych fakt ten został jednak uznany za słabą stroną obszaru, ponieważ rynek pracy w większych miastach przyciąga wykwalifikowanych pracowników, których coraz bardziej brakuje w gminach tworzących „Partnerstwo Północnej Jury”.

Nazwa gminy	Zameldowania ogółem (Źródło: BDL)		Wymeldowania ogółem (Źródło: BDL)	
	2016	2020	2016	2020
Janów	61	67	36	86
Lelów	41	42	33	43
Mstów	125	122	76	75

Olsztyn	92	74	47	57
Przyrów	37	38	42	39
Koziegłowy	117	156	85	105
Niegowa	43	24	60	36
Poraj	106	118	69	99
Żarki	94	89	67	68

Tabela 8. Zameldowania i wymeldowania ogółem na obszarze LGD w latach 2016 i 2020.

Zagrożeniem dla obszaru LSR jest starzenie się społeczności. We wszystkich gminach tworzących LGD przybywa osób w wieku poprodukcyjnym. Pomiędzy rokiem 2020 a 2015 w sześciu gminach zwiększyła się również liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, ale w większości przypadków wzrost ten był nieznaczny. Przykładowo, w Przyrowie i Lelowie liczba najmłodszych mieszkańców zwiększyła się tylko po dwie osoby. Większe wzrosty zaobserwowano we Mstowie, Olsztynie i Koziegłowach i są one zapewne powiązane z osiedlaniem się na obszarze LSR nowych mieszkańców. Te niewielkie wzrosty nie świadczą jednak o dobrej sytuacji demograficznej. Pomiędzy rokiem 2015 a 2020 w dziewięciu gminach „Partnerstwa Północnej Jury” przybyło 79 osób w wieku przedprodukcyjnym, podczas gdy liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 2 063 osoby.

Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym (Źródło: BDL)

Nazwa gminy	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Janów	1 049	1 062	3 799	3 524	1 123	1 321
Lelów	769	771	3 061	2 732	1 098	1 173
Mstów	1 959	2 034	6 903	6 560	1 897	2 226
Olsztyn	1469	1 560	4 874	4 901	1 393	1 720
Przyrów	596	598	2 449	2 136	817	893
Koziegłowy	2 448	2 514	8 834	8 343	3 108	3 414
Niegowa	1 089	1 034	3 582	3 232	1 043	1 172
Poraj	1 722	1 648	6 647	6 209	2 562	2 930
Żarki	1 579	1 538	5 180	4 819	1 663	1 918

Tabela 9. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Niepokojącym zjawiskiem jest zmniejszanie się na obszarze LSR liczby osób w wieku produkcyjnym. Udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR w liczbie mieszkańców, obliczony według metodologii określonej w załączniku nr 5 do Regulaminu konkursu na wybór Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność w roku 2020 wynosił 4,40 (kryterium 5.5). Pomiędzy rokiem 2015 a 2020 wzrosła ona tylko w sąsiadującej z Częstochową gminie Olsztyn. Dziewięć gmin tworzących PPJ straciło łącznie 2 873 osoby w wieku produkcyjnym. To wskazuje na

zagrożenie, że w kolejnych latach zjawisko starzenia się lokalnej społeczności będzie przybierać na sile. Dostrzegają to mieszkańcy obszaru, na co wskazują wyniki ankiety konsultacyjnej. 60% respondentów jest przekonanych, że zagrożeniem dla rozwoju ich gminy jest emigracja młodych mieszkańców. Połowa badanych obawia się negatywnych następstw rosnącej liczby osób w wieku emerytalnym.

Wydłużanie życia przedstawicieli najstarszego pokolenia samo w sobie nie jest oczywiście problemem. **Kłopotów dostarcza brak odpowiedniej oferty dla seniorów oraz zagrożenie ich wykluczeniem z życia społecznego.** Aż 76% ankietowanych mieszkańców stwierdziło, że opieka nad osobami starszymi jest obszarem, w którym potrzebne są nowe rozwiązania. Brak odpowiedniej oferty dla seniorów w największym stopniu dotyka miejscowości oddalone od centrum gminy. Spośród 101 ankietowanych sołtysów, 47 stwierdziło, że w ich miejscowości bardzo potrzebne jest rozwijanie usług opiekuńczych. Kolejnych 30 stwierdziło, że jest to „raczej potrzebne”. W kontekście opisanych tu zjawisk demograficznych należy uznać, że brak odpowiedniej oferty dla seniorów jest bardzo istotną słabą stroną obszaru „Partnerstwa Północnej Jury”.

Gospodarka

Obszar „Partnerstwa Północnej Jury” przyciąga nowych mieszkańców, ale nie jest to związane z atrakcyjnością lokalnego rynku pracy. Wielu zarówno nowych, jak i dotychczasowych mieszkańców pracuje poza nim. Członkowie społeczności lokalnej, którzy brali udział w konsultacjach społecznych uważali to za słabość tego regionu. Niezadowoleni byli także ze zbyt małej, ich zdaniem, liczby działalności gospodarczych. Wskazywali na fakt, że rozwój obszaru wymaga tego by powstawały na nim nowe miejsca pracy. Za niekorzystną uważali sytuację, w których gminy ograniczają się jedynie do funkcji mieszkalnych, ponieważ brak firm oznacza mniejsze dochody dla samorządów.

Opinie mieszkańców wyrażone w konsultacjach społecznych są zgodne są z dostępnymi danymi statystycznymi. **Większość gmin wchodzących w skład „Partnerstwa Północnej Jury” osiąga mniejsze dochody podatkowe niż przeciętna gmina w Polsce i województwie śląskim.** Można to stwierdzić na podstawie analizy wskaźnika G, czyli wskaźnika dochodów podatkowych w 2020 roku. Wartość tego wskaźnika w skali kraju wynosiła wówczas 1956,15 zł. Przeciętna wartość dla gmin województwa śląskiego wynosiła zaś 1792,40. Przeciętna wartość dla dziewięciu gmin tworzących LGD to 1268,43. Średnia arytmetyczna wskaźnika G gmin objętych obszarem LSR obliczona według metodologii określonej w załączniku nr 5 do Regulaminu konkursu na wybór Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność w roku 2020 wynosiła 0,3 (kryterium 5.3.).

Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD w 2020 roku (Źródło: Ministerstwo Finansów)

Nazwa gminy/rok	2020
Janów	1231,51
Lelów	1044,20
Mstów	1436,85
Olsztyn	2003,34
Przyrów	1 150,53
Koziegłowy	1477,43
Niegowa	993,50
Poraj	2013,88
Żarki	1215,20

Tabela 10. Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD w 2020 roku.

Krajobraz gospodarczy gmin jest dość zróżnicowany. Liderem w zakresie przedsiębiorczości jest niewątpliwie gmina Koziegłowy. Na jej terenie w 2020 roku funkcjonowało aż 1 711 podmiotów zatrudniających do 9 osób oraz aż 46

podmiotów gospodarczych zatrudniających od 10 do 49 osób. Wśród nich dominowały niewielkie zakłady produkcyjne, firmy budowlane i handlowe. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w gminie Koziegłowy w 2022 roku aż 107 podmiotów należało do działu 32 PKD 2007, czyli było sklasyfikowane jako „pozostała produkcja wyrobów”. Także w innych gminach obszaru LSR ten dział PKD był dość mocno reprezentowany. W gminie Koziegłowy wyróżniają się jeszcze firmy sklasyfikowane jako produkujące wyroby z gumy i tworzyw sztucznych, co jest związane z prężnie rozwijającą się tam grupą firm produkujących sztuczne choinki i ozdoby świąteczne. Gmina Żarki wyróżniała się dużą liczbą podmiotów zajmujących się produkcją skór i wyrobów ze skór wyprawionych (dział 15 PKD 2007). Te dwa przykłady obrazują charakterystyczne dla tej części województwa śląskiego zjawisko polegające na specjalizacji firm działających w danej gminie w określonym, dość wąskim obszarze produkcji.

O sile sektora budowlanego na obszarze LSR świadczy fakt, że bardzo licznie są tu reprezentowane firmy przypisane do działów PKD 2007 nr 41 (roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków), nr 42 (roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej) i nr 43 (roboty budowlane specjalistyczne). Wiele firm przypisanych jest do sekcji G, czyli handlu hurtowego i detalicznego. Na uwagę zasługuje dość duża liczba firm sklasyfikowanych w działach 55 i 56, czyli świadczących usługi w zakresie odpowiednio zakwaterowania i wyżywienia. Jest to widoczne zwłaszcza w gminach Olsztyn i Żarki. Rozwój firm w tych branżach nie zaskakuje, ponieważ obszar „Partnerstwa Północnej Jury” cechuje się dużym potencjałem do rozwoju turystyki. Jest to jego na tyle istotna mocna strona, że poświęcony zostanie jej osobny podrozdział.

Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD 2007 w 2020 r. (Źródło: BDL)

	Sekcja C dział 15	Sekcja C dział 32	Sekcja F dział 41	Sekcja F dział 42	Sekcja F dział 43	Sekcja G dział 45	Sekcja G dział 46	Sekcja G dział 47	Sekcja I dział 55	Sekcja I dział 56
Janów	2	4	13	3	82	11	23	67	6	10
Lelów	2	2	19	4	68	11	11	39	1	3
Mstów	23	11	39	9	118	38	56	101	5	11
Olsztyn	5	8	25	8	78	34	59	101	8	36
Przyrów	2	3	5	3	35	10	9	49	2	6
Koziegłowy	15	107	32	10	103	143	95	338	8	21
Niegowa	15	1	23	3	74	20	23	82	3	17
Poraj	1	8	12	9	35	16	37	52	1	10
Żarki	122	6	19	12	74	37	43	170	19	24

Tabela 11. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji i działów PKD 2007 w 2020 r.

Łącznie na obszarze LSR w 2020 roku funkcjonowało aż 7 091 małych firm, a ich liczba od 2015 roku zwiększyła się aż o 756. Swój udział w tym miała Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Jury”, która dofinansowała powstanie kilkudziesięciu nowych firm.

Podmioty w rejestrze REGON (Źródło: BDL)

Nazwa gminy	Zatrudniające do 9 osób		Zatrudniające od 10 do 49 osób	
	2015	2020	2015	2020
Janów	357	479	22	23
Lelów	299	328	15	10

Mstów	745	871	34	35
Olsztyn	708	834	33	28
Przyrów	231	267	10	10
Koziegłowy	1 599	1 711	57	46
Niegowa	460	522	13	11
Poraj	1 103	1 164	46	43
Żarki	833	915	28	31

Tabela 12. Podmioty gospodarki narodowej zatrudniające do 9 i do 49 osób w rejestrze REGON.

Niepokojącym zjawiskiem jest spadek liczby największych podmiotów gospodarczych, jaki dokonał się w latach 2015-2020. Ubyło ich aż 21 i obecnie na obszarze LSR działa jedynie 237 takich podmiotów. Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników na obszarze LSR w liczbie mieszkańców LSR, według stanu na koniec 2020 roku wynosi 2,46 (wskaźnik obliczony według metodologii określonej w załączniku nr 5 do Regulaminu konkursu na wybór Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, kryterium 5.7). Mimo to na obszarze LSR w analizowanym okresie zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych. Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR według stanu na koniec 2020 r. wyniósł 3,33 (wskaźnik obliczony według metodologii określonej w załączniku nr 5 do Regulaminu konkursu na wybór Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, kryterium 5.2.). Jest to z pewnością efekt ogólnie dobrej koniunktury gospodarczej w Polsce. Znaczenie ma też na pewno rozwój drobnej przedsiębiorczości oraz spadek liczby osób w wieku produkcyjnym w gminach wchodzących w skład „Partnerstwa Północnej Jury”. Jest to również w pewnej mierze efekt tego, że wielu mieszkańców obszaru LGD pracuje poza jego granicami. Członkowie społeczności lokalnej, którzy brali udział w warsztatach konsultacyjnych oraz spotkaniach w gminnych punktach konsultacyjnych jednoznacznie stwierdzali, że oczekują zmiany tego stanu rzeczy. Aż 83% respondentów w badaniu ankietowym uważało, że potrzebne są innowacyjne rozwiązania wspierające przedsiębiorców. Zwracano też uwagę na konieczność wspierania młodych osób wchodzących na rynek pracy. Takie działania poparło 82% respondentów. 78% z nich uważało, że potrzebne jest zachęcanie mieszkańców obszaru LSR do zakładania działalności gospodarczej. Podobnego zdania byli sołtysi, którzy uważali, że w ich miejscowościach potrzebne są dofinansowania dla osób, które chcą założyć firmę (77 popierających spośród 101 ankietowanych sołtysów) oraz, że należy wspierać już działające firmy (63 popierających ten postulat sołtysów).

Zarówno wartości wskaźnika G dla poszczególnych gmin, jak i zróżnicowana liczba podmiotów gospodarczych w różnych gminach wskazuje na specyfikę obszaru, który ma potencjał do rozwoju działalności wytwórczej, ale także do tworzenia oferty turystycznej. **Opis gospodarki regionu musi także uwzględniać sektor rolniczy, który w niektórych gminach odgrywa istotną rolę.**

Gminy wchodzące w skład LGD leżą na obszarze powiatów częstochowskiego i myszkowskiego. To tereny, w których dominują niewielkie gospodarstwa rolne. W powiecie częstochowskim aż 4328 gospodarstw spośród ogólnej liczby 6629 ma wielkość ekonomiczną poniżej 4000 euro. Proporcje te są podobne również w powiecie myszkowskim. Oznacza to, że większość działających gospodarstw rolnych w regionie nie jest głównym źródłem dochodu dla prowadzących je osób.

	Ogółem	0-2 tys. EUR	2001-4 tys. EUR	4001-8 tys. EUR	8001–15 tys. EUR	15001 -25 tys. EUR	25001 – 50 tys. EUR	Ponad 50 tys. EUR
Powiat częstochowski	6 629	2 934	1 394	923	528	327	279	244
Powiat myszkowski	2 692	1 394	569	346	185	93	54	51

Tabela 13. Gospodarstwa rolne wg klas wielkości ekonomicznej w tys. euro.

W parze z niewielką skalą produkcji większości gospodarstw idzie niewielka ich powierzchnia. W każdej z dziewięciu gmin wchodzących w skład „Partnerstwa Północnej Jury” średnia wielkość gospodarstwa jest niższa niż w przypadku przeciętnego gospodarstwa w Polsce. Dla całego kraju wskaźnik ten w 2020 roku wynosił 12,65 ha. Inaczej sytuacja przedstawia się jeśli spojrzymy na te gminy z perspektywy województwa śląskiego, w którym średnia wielkość gospodarstwa wynosiła w 2020 roku 8,97 ha. W gminie Przyrów, w której rolnictwo jest najlepiej rozwinięte, średnia powierzchnia gruntów przekraczała tę wartość, a w gminie Lelów była do niej bardzo zbliżona.

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w ha (grunty ogółem) (Źródło: BDL)

Nazwa gminy	2020
Janów	6,97
Lelów	8,44
Mstów	6,64
Olsztyn	7,55
Przyrów	9,78
Koziegłowy	6,19
Niegowa	7,17
Poraj	7,31
Żarki	7,70

Tabela 14. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w ha.

Gospodarstwa rolne są miejscem pracy dla dość licznej grupy mieszkańców. Ciekawym przypadkiem jest gmina Koziegłowy, gdzie rozwój firm produkcyjnych nie idzie w parze z likwidowaniem gospodarstw. Rolnictwo jest ważną częścią gospodarki gminy Niegowa, Mstów oraz Lelów. Stosunkowo mniej osób pracuje w tym sektorze w gminie Przyrów, ale trzeba mieć na uwadze, że działające tam gospodarstwa mają większą powierzchnię niż w innych gminach.

Pracujący w gospodarstwach rolnych ogółem w 2020 r. (Źródło: BDL)

	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Janów	745	443	302
Lelów	1 254	707	547
Mstów	1 770	1 023	747
Olsztyn	815	497	318
Przyrów	701	404	297
Koziegłowy	2 295	1 277	1 018
Niegowa	1 701	966	735
Poraj	241	124	117
Żarki	685	401	284

Tabela 15. Pracujący w gospodarstwach rolnych ogółem w 2020 r.

W czasie konsultacji społecznych sektorowi rolniczemu poświęcono dość dużo uwagi. Zwracano uwagę, że rolnicy w regionie nie są wyspecjalizowani w określonym rodzaju produkcji. Wielu z nich traktuje działalność rolniczą jako dodatkowe źródło dochodu i nie planuje jej rozwijać. Z drugiej strony, region ma potencjał do rozwoju produkcji rolniczej. Jest to związane z popytem na płody rolne w sąsiadujących z obszarem LGD dużych aglomeracjach. W niektórych gminach, zwłaszcza we wschodniej części regionu występują dobre gleby, które sprzyjają rozwojowi produkcji. Zwracano uwagę, że wykorzystanie potencjału turystycznego jest uzależnione od rozwoju oferty gastronomicznej. Potrzebne są produkty lokalne, które powinny być wytwarzane z miejscowych surowców. Na atrakcyjność regionu ma również wpływ jego rolniczy krajobraz. Wiele przesłanek wskazuje więc na to, że rolnictwo ma potencjał by być ważną częścią lokalnej gospodarki. Konieczne jest jednak znalezienie nowych pomysłów na jego rozwój. W tym kontekście uczestnicy konsultacji wskazywali na turystykę wiejską i bezpośrednią sprzedaż żywności. Występujące na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” zasoby rolnicze zostały uznane zatem za jego mocną stronę.

Wiele spośród zdiagnozowanych w czasie konsultacji społecznych szans i zagrożeń dla rozwoju obszaru jest związanych ze sferą gospodarki. Jego mieszkańcy wyrażali obawę niestabilną sytuacją makroekonomiczną (inflacja w Europie) i geopolityczną (wojna w Ukrainie). Konsultacje społeczne były prowadzone w okresie dużych zmian w systemie podatkowym w Polsce, które były postrzegane jako zagrożenie dla rozwoju przedsiębiorstw. Za szansę dla rozwoju gospodarczego uznawano inwestorów zewnętrznych, zwłaszcza takich, którzy byliby gotowi tworzyć większe zakłady pracy. Brak oferty dla seniorów jest słabą stroną obszaru, ale z drugiej strony ma on szansę na rozwój firm działających w sektorze tzw. srebrnej gospodarki, świadczącej usługi dla osób starszych. Dostrzegano wreszcie, że w Polsce podejmowane są inicjatywy na rzecz dywersyfikacji dochodów w gospodarstwach rolnych, m.in. poprzez wprowadzanie do nich funkcji edukacyjnych, opiekuńczych czy turystycznych. Aż 66 spośród 101 ankietowanych sołtysów wskazywało, że w ich miejscowościach potrzebne są działania na rzecz rozwoju agroturystyki.

Zasoby obszaru i potencjał do rozwoju turystyki

Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Jury” wybrała swoją nazwę w sposób nieprzypadkowy. Nie tylko wskazuje ona na położenie tworzących ją gmin w północnej części województwa śląskiego, ale wskazuje także na jeden z najważniejszych ich zasobów – dziedzictwo przyrodnicze. Towarzyszy mu niezwykle dziedzictwo kulturowe i historyczne. Północna Jura to dawny obszar graniczny pomiędzy Rzeczpospolitą a Śląskiem, a później Niemcami. Ścierały się tu różne wpływy kulturowe i przecinały szlaki handlowe, co skutkowało rozwojem gospodarczym. Rozpoznawalne zasoby przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe stanowią naturalną bazę do rozwoju turystyki. Gminy wchodzące w skład LGD próbują wykorzystywać tę szansę, a w działania te aktywnie włącza się „Partnerstwo Północnej Jury”.

Jedną z przeszkód w wykorzystywaniu potencjału turystycznego jest rozproszenie zasobów z nim związanych. Północna Jura przypomina Mazury, ponieważ podobnie jak w Krainie Wielkich Jezior potrzebne jest przemieszczanie się po dość dużym obszarze, by można było skorzystać ze wszystkich jego atrakcji. Powoduje to, że od lat ważnym tematem na obszarze LGD jest sieciowanie różnych inicjatyw z zakresu turystyki, wspólna promocja i tworzenie kompleksowej oferty turystycznej. Lokalna Grupa Działania jest podmiotem, który stara się ukierunkowywać działania w tym zakresie. W 2021 roku „Partnerstwo Północnej Jury” wspólnie z Lokalną Grupą Działania "Żywiecki Raj" zrealizowało projekt współpracy "Magiczny, regionalny koszyk atrakcji", akronim MARKA. W ramach projektu przygotowano założenia i program promocji marki lokalnej oraz założenia systemu certyfikacji lokalnych produktów. Więcej informacji na temat tych materiałów można znaleźć na stronie <http://www.koszykatrakcji.pl/>. Działania na rzecz wdrożenia systemu certyfikacji projektów lokalnych będą podejmowane w okresie realizacji LSR 2023-28. W tym miejscu istotne jest, że proces projektowania marki lokalnej oparto na badaniach i konsultacjach społecznych. Ich wyniki były punktem wyjścia do diagnozy przygotowanej na potrzeby Lokalnej Strategii Rozwoju.

Badania w ramach projektu MARKA potwierdziły oczywiście, że na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” występują unikatowe zasoby, w tym różnego rodzaju zasoby przyrodnicze. W pierwszej kolejności należy tu oczywiście wspomnieć o dziedzictwie z okresu jurajskiego, czyli skałach wapiennych i wielu unikatowych ostańcach oraz jaskiniach. Ikoną regionu jest amonit, którego skamieniałe muszle sprzed milionów lat można odnajdywać w czasie wędrówek po jurajskich szlakach. To naprawdę unikatowe dziedzictwo. Przykładowo, jeden z amonitów znalezionych w regionie, prezentowany jest w Muzeum Przyrodniczym w Berlinie (Museum für Naturkunde Berlin), które jest jedną z najbardziej rozpoznawalnych placówek tego typu na świecie. Dziedzictwo przyrodnicze to także lasy, malownicze pola i zasoby wodne. Kompletna lista tych zasobów jest bardzo długa, dlatego w poniższej tabeli zaprezentowano tylko wybrane ich elementy, które były zgłaszane przez mieszkańców w czasie warsztatów strategicznych w maju i czerwcu 2022 roku. We wszystkich 9 gminach objętych LSR występują jedno z następujących form ochrony przyrody: park narodowy lub jego otulina, park krajobrazowy lub jego otulina, rezerwat przyrody lub jego otulina, obszar chronionego Krajobrazu, obszar Natura 2000, co zostało uwzględnione w tabeli poniżej.

Gmina	Wybrane zasoby przyrodnicze
Janów	<ul style="list-style-type: none"> Brama Twardowskiego i inne formacje skalne, ponad 300 jaskiń, źródła rzeki Wiercicy, Park Krajobrazowy Orlich Gniazd
Lelów	<ul style="list-style-type: none"> Zalew, drzewa pomniki przyrody na „górcie zamkowej”, „źródło zakochanych”, w którym woda niezależnie od pory roku ma stałą temperaturę 10,5 °C, Białka Lelowska
Mstów	<ul style="list-style-type: none"> Przełom Warty, ostaniec „Skała miłości”, murawy kserotermiczne,
Olsztyn	<ul style="list-style-type: none"> Rezerwat „Sokole Góry”, góra Biakło nazywana „Małym Giewontem”, przytulnia olsztyńska (roślina endemiczna)
Przyrów	<ul style="list-style-type: none"> Niebieskie źródła w Zalesicach, Park Krajobrazowy Stawki, rzeki Kozyrka i Wiercica
Koziegłowy	<ul style="list-style-type: none"> Góra Trzech Rzek (unikatowe miejsce, przez które przebiega dział wodny 3 największych rzek w Polsce), Dęby Jurajskie w Postępie, zbiornik wodny w Gniazdowie, Cisy w Hucie Starej
Niegowa	<ul style="list-style-type: none"> Nietoperze, lasy, jaskinie, Szlak Orlich Gniazd- otulina
Poraj	<ul style="list-style-type: none"> Ptasia Wyspa na Zalewie Poraj, aleja lipowa w Choroni, stawy w Masłońskich, Szlak Orlich Gniazd- otulina
Żarki	<ul style="list-style-type: none"> Masztowa Skała w Suliszowicach, pomnik przyrody Lipa „Babka”, ostańce, Szlak Orlich Gniazd otulina

Tabela 16. Wybrane zasoby przyrodnicze obszaru LGD.

Uwarunkowania przyrodnicze i dogodne położenie powodują, że na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” rozwija się turystyka aktywna. Możliwości jest tu bardzo wiele: od wspinaczki po skałkach i eksploracji jaskiń po żeglarstwo, spływy kajakowe, turystykę rowerową i rajdy konne.

Badania w ramach projektu MARKA potwierdziły również bogactwo zasobów kulturowych. Najbardziej spektakularnym jego przejawem są zamki i ruiny zamków stanowiące część Szlaku Orlich Gniazd. Z bogatą historią związane są znane postaci kojarzone z regionem. Gmina Lelów była siedzibą rodziny Zwierkowskich. Walenty Zwierkowski jest współautorem flagi Polski, która została ustanowiona w okresie Powstania Listopadowego. W Lelowie znajduje się grób cadyka Dawida Bidermana, postaci ważnej dla ruchu chasydzkiego. Do miejscowości przyjeżdżają duże grupy chasydów na coroczne uroczystości. W gminie podejmowane są liczne inicjatywy w celu zachowania i upamiętnienia dziedzictwa związanego ze społecznością żydowską. Sztandarową imprezą jest tu Święto Ciulimu i Czulentu. Na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” odbywa się wiele innych wydarzeń przyciągających wiele osób.

Gminy wchodzące w jego skład biorą udział w Juromanii, czyli Święcie Jury Krakowsko-Częstochowskiej. W Olsztynie odbywa się Festiwal Sztuki i Wina oraz Turniej Rycerski o szablę Kaspra Karlińskiego. Koziegłowy kojarzą się z Festiwalem Miłośników Koni i Muzyki "Z Kopyta". Ciekawą imprezą w Niegowie jest Jurajski Przegląd Grup Kolędniczych "Herody". W Przyrowie odbywa się rajd rowerowy „Rosiczka” z dość długą tradycją (do 2022 roku zorganizowano 18 edycji). Gminy Olsztyn i Janów wspólnie goszczą Balonowe Mistrzostwa Polski, które są niezwykle spektakularną i popularną imprezą. Gmina Janów organizuje też wiele innych wydarzeń, w tym między innymi Święto Ziemniaka w Poniku, Święto Pstrąga w Żółtym Potoku, coroczny piknik „Imieniny Anny i Krzysztofa”, Święto Ziela w Skowronowie. W tej gminie znajduje się Zespół Pałacowo-Parkowy w Żółtym Potoku, związany z wieszczem narodowym Zygmuntem Krasińskim. Żółty Potok związany jest także z historią hodowli pstrąga, ponieważ znajduje się tu najstarsza pstrągarnia w Europie. To kieruje naszą uwagę w kierunku dziedzictwa kulinarnego, które jest bogate i zróżnicowane. Oprócz potraw z pstrąga i dań kuchni żydowskiej występuje tu wiele innych ciekawych produktów. W Żarkach wytwarzany jest chleb Tatarczuk. W regionie popularne są pieczonki, czyli potrawa z ziemniaków przyrządzana w żeliwnym kotle. Innym charakterystycznym daniem jest kućmok, czyli placek ziemniaczany.

Bariery w rozwoju turystyki

Turystyka jest postrzegana jako szansa rozwojowa przez członków wielu społeczności wiejskich w Polsce. Oczekiwania z nią związane nie zawsze jednak idą w parze z faktycznym potencjałem do rozwoju tej branży gospodarki. Powyższy, bardzo skondensowany opis zasobów turystycznych gmin wchodzących w skład „Partnerstwa Północnej Jury” pokazuje, że w tym przypadku jest inaczej. Turystyka już rozwija się na obszarze LSR, a region ma szansę w przyszłości rywalizować z innymi popularnymi zagłębiami turystycznymi w Polsce i Europie Środkowej. Poparcie dla takiego kierunku rozwoju jest bardzo duże w społeczności lokalnej. 88% ankietowanych w czasie konsultacji społecznych mieszkańców uważało, że potrzebne są innowacyjne rozwiązania w zakresie turystyki. 79% popierało rozwój produktów lokalnych. Spośród 101 ankietowanych sołtysów, aż 66 widziało potencjał do rozwoju agroturystyki w swoich miejscowościach.

Oferta turystyczna na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” cały czas się rozwija. Niemniej, w czasie konsultacji społecznych mieszkańcy wskazali na szereg zagrożeń dla tego procesu. Pierwszą istotną kwestią jest ochrona środowiska. **Bezcenne zasoby przyrodnicze obszaru są zagrożone.** Z jednej strony są one pod presją rozwijającej się działalności produkcyjnej. Z drugiej strony negatywny wpływ na przyrodę mają praktyki niektórych mieszkańców. Na pierwszy plan wysuwają się tutaj zaśmiecanie otoczenia oraz zanieczyszczenie powietrza. Członkowie społeczności obawiają się, że ta słaba strona obszaru będzie zniechęcać turystów do odwiedzania go. Istotne jest oczywiście również to, że szkodliwe pyły pochodzące z domowych pieców negatywnie wpływają na stan zdrowia samych mieszkańców obszarów. Uczestnicy konsultacji zgłaszali propozycje rozwiązań tego problemu. Potrzebne są działania edukacyjne i zaangażowanie społeczności na rzecz ochrony środowiska. Takie inicjatywy były podejmowane już w przeszłości i Lokalna Grupa Działania ma doświadczenie w ich wspieraniu. Oczekuje się, że takie wsparcie będzie kontynuowane. W proces konsultacji społecznych zostali mocno zaangażowani sołtysi. Było to związane z dużym zainteresowaniem ideą wdrażania na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” koncepcji inteligentnych wsi. Ich elementem mogłyby być rozwiązania na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

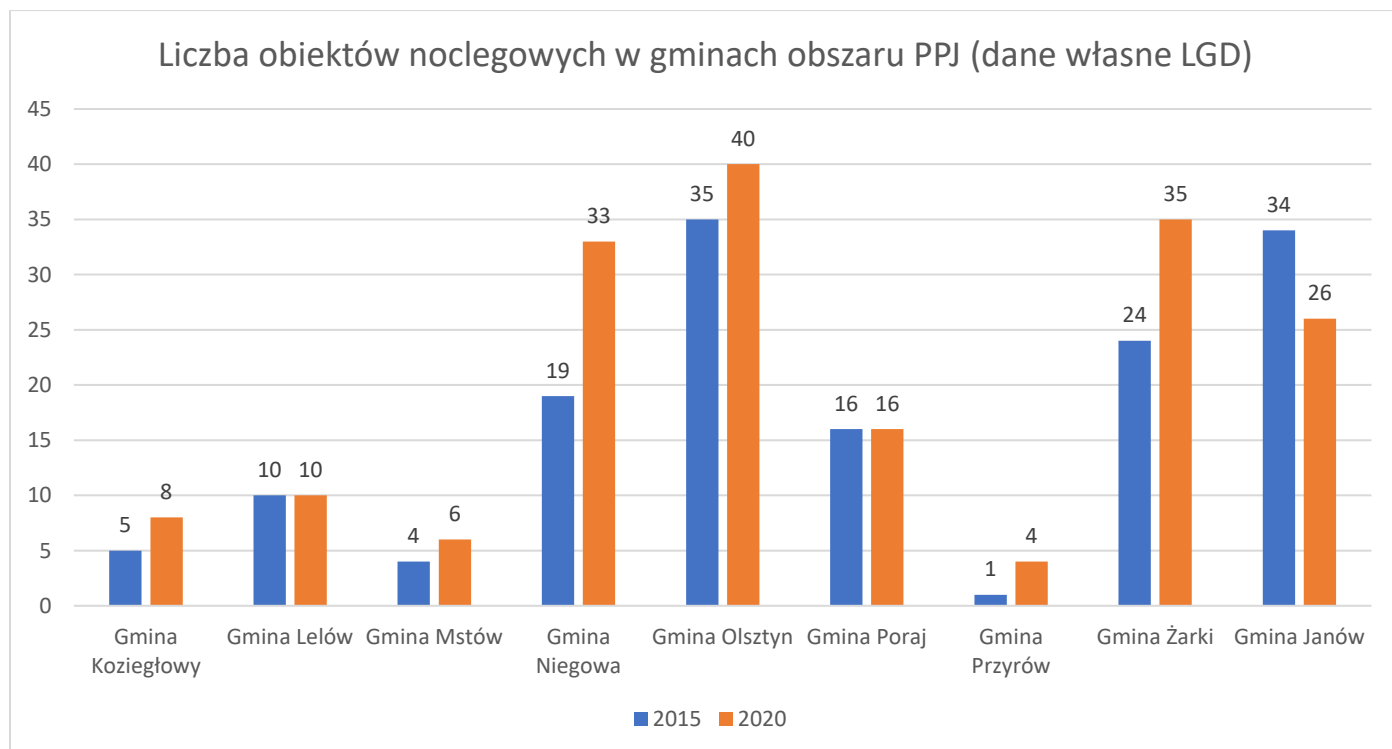
Mieszkańcy obszaru LSR w czasie konsultacji społecznych zwracali także uwagę na potrzebę działań związanych z propagowaniem odnawialnych źródeł energii, energooszczędnych technologii oraz rozwojem zielonej infrastruktury. Te kwestie zyskują na znaczeniu w obliczu obaw przed skutkami zmian klimatu. Społeczność lokalna doświadcza negatywnych zjawisk, które mogą być z nimi związane, w tym gwałtownych zjawisk pogodowych i suszy. W gminnych punktach konsultacyjnych zgłoszono bardzo wiele pomysłów na konkretne działania. Przykładowo w gminie Olsztyn proponowano działania związane z tworzeniem zielonych przystanków, a w gminie Mstów proponowano modernizację terenów rekreacyjnych w taki sposób, by świadczyły one usługi ekosystemowe. W gminach

Olsztyn, Poraj i Niegowa zwracano uwagę, że niebezpieczne zjawiska pogodowe pociągają za sobą konieczność doposażenia służb walczących z ich skutkami. W czasie warsztatów strategicznych w gminie Żarki poruszono kwestię montażu instalacji fotowoltaicznych na budynkach publicznych. Przyczyniłoby się to nie tylko do oszczędności funduszy gminnych, ale także pomagałoby to w dalszej promocji ekologicznych rozwiązań. Mieszkańcy zgłaszali też szereg postulatów w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej a także oświetlenia ulicznego. Budynki użyteczności publicznej ze względu na swoją dużą kubaturę są często niezwykle energochłonne. Z kolei wymiana wyeksploatowanych sodowych opraw oświetlenia ulicznego na nowoczesne źródło światła typu LED na stanowiskach słupowych wpływa na zmniejszanie zapotrzebowania na energię elektryczną i redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery (w tym: CO₂). Pomysły na poprawę efektywności energetycznej pojawiły się między innymi w gminach Koziegłowy, Janów, Lelów i Przyrów.

Konsultacje społeczne na potrzeby tworzenia LSR były także okazją do rozważań nad współpracą gmin wchodzących w skład „Partnerstwa Północnej Jury” w zakresie turystyki. Jest ona bezdyskusyjnie potrzebna, by w pełni wykorzystać potencjał zasobów rozproszonych na obszarze LGD. **Oczekuje się, że Lokalna Grupa Działania będzie nie tylko wspierać inicjatywy w tym zakresie w ramach wdrażania LSR, ale będzie również podmiotem siecującym lokalnych partnerów i ukierunkującym proces tworzenia oferty turystycznej.** Duże nadzieje pokładane są w rozwoju marki lokalnej oraz dalszych działaniach w zakresie dziedzictwa kulinarnego.

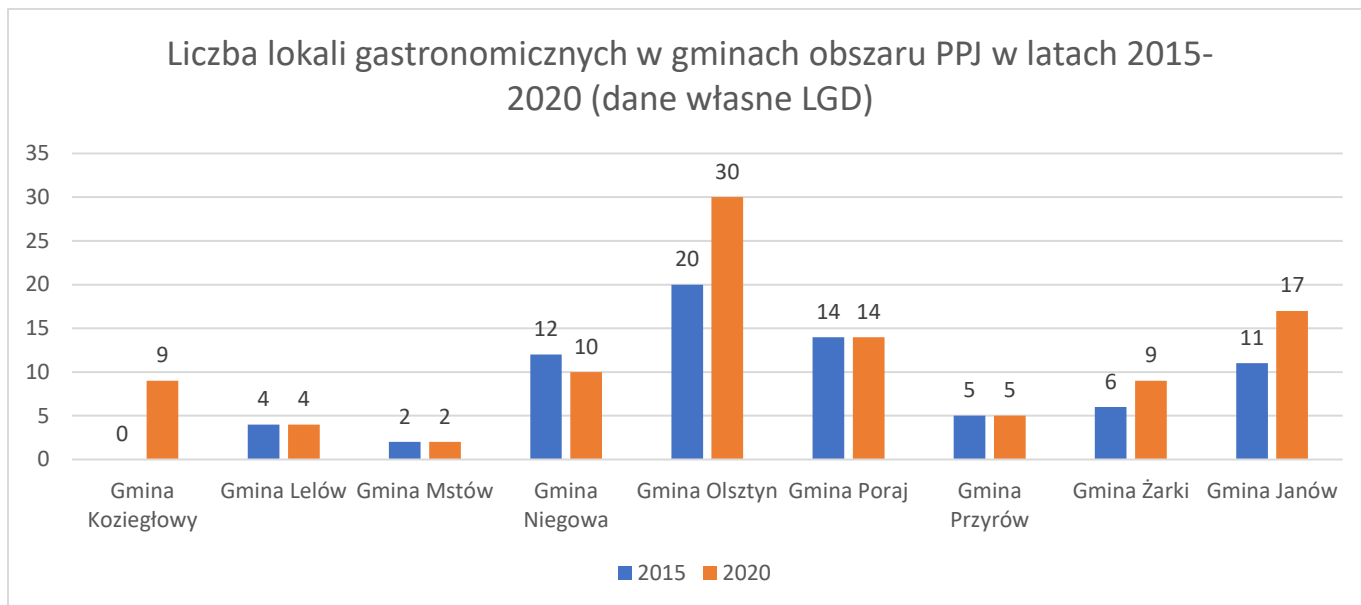
Słabą stroną obszaru, które bardzo mocno ograniczają wykorzystanie szans rozwojowych związanych z turystyką jest niedostateczna ilość punktów gastronomicznych i miejsc noclegowych. Bez tego typu usług niemożliwe jest przyciąganie nowych osób na obszar LGD. Z drugiej strony, zwiększenie ruchu turystycznego nie jest procesem, który dokonuje się z dnia na dzień. To oznacza ryzyko dla przedsiębiorców inwestujących w tego typu usługi, którzy nie mogą liczyć na szybki zwrot swoich nakładów.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące miejsc noclegowych nie zawsze są w pełni precyzyjne. Z tego względu w czasie tworzenia koncepcji marki lokalnej, „Partnerstwo Północnej Jury” samodzielnie zgromadziło dokładne dane dotyczące zaplecza turystycznego na swoim obszarze.

Wykres 1. Liczba obiektów noclegowych w gminach obszaru PPJ.

W latach 2015-2020 liczba obiektów noclegowych na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” wzrosła. Potwierdza to, że sektor turystyczny ma potencjał rozwojowy. Rozwój ten jest jednak zbyt wolny, by możliwe było uczynienie z turystyki istotnej części lokalnej gospodarki. Wskazują na to również dane dotyczące punktów gastronomicznych, które w większej liczbie działają jedynie w gminie Olsztyn.

Wykres 2. Liczba lokali gastronomicznych w gminach obszaru PPJ.

We wcześniejszej części rozdziału była mowa o tym, że na obszarze LSR działają firmy świadczące usługi w branży turystycznej. Dodatkowo potwierdzają to dane na powyższych wykresach. Są one jednak nierównomiernie rozłożone, a ich liczba jest niewystarczająca. Wśród 101 ankietowanych sołtysów, aż 66 wskazywało, że w ich miejscowościach brakuje miejsc noclegowych. Jeszcze większe potrzeby stwierdzono w przypadku punktów gastronomicznych. Brakuje ich według 75 biorących udział w badaniu sołtysów.

Działalność sektora społecznego i kapitał społeczny

Mieszkańcy obszaru biorący udział w konsultacjach społecznych wyrażali zadowolenie z jakości kapitałów ludzkiego i społecznego na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury”. Oczywiście wniosek ten nie był formułowany wprost. Członkowie społeczności wskazywali jednak na liczne okoliczności, które takie sformułowanie uzasadniają. W partnerskich gminach działają liczne organizacje pozarządowe. Uczestnicy warsztatów strategicznych byli w stanie wymienić 74 Koła Gospodyń Wiejskich działające na obszarze LSR. Liczba ta z pewnością uległa od tego czasu zmianie, ponieważ ciągle powstają nowe KGW. Bardzo licznie reprezentowane są również Ochotnicze Straże Pożarne. W konsultacjach społecznych niezwykle czynny udział brali sołtysi. Twierdzili oni, że czuli się zobowiązani do tego ze względu na oddolny nacisk mieszkańców ich miejscowości, którzy oczekują włączenia ich w inicjatywy realizowane przez LGD. Działalność organizacji pozarządowych została w LSR wspomniana w wielu miejscach. Prężnie działają one na rzecz osób starszych i młodzieży, o czym była mowa w rozdziale II. Zaangażowanie społeczności widoczne jest również w przypadku inicjatyw kulturalnych oraz organizacji imprez, które zostały omówione przy okazji opisu potencjału turystycznego obrazu. Warto również wspomnieć o aktywności klubów sportowych, chórów, orkiestr i zespołów folklorystycznych.

Wiele z wymienionych w poprzednim akapicie organizacji włączało się w przeszłości we wdrażanie poprzednich Lokalnych Strategii Rozwoju. Z tego względu mogą być one traktowane jako ważny zasób obszaru i partner dla LGD w zakresie rozwoju obszaru. Warto podkreślić, że organizacje pozarządowe mogą samodzielnie podejmować wiele ważnych inicjatyw i budowanie ich potencjału postrzegane jest przez członków społeczności jako inwestycja. Różne podmioty z obszaru LGD mają doświadczenie we współpracy i wspólnej realizacji przedsięwzięć. Dobrze układa się też współpraca samorządów z organizacjami pozarządowymi. Przedstawiciele tych ostatnich podkreślali, że w urzędach gmin pracują kompetentne osoby, które mają doświadczenie w pozyskiwaniu środków finansowych. Wszystko to powoduje, że **w analizie SWOT uwzględniono kilka mocnych stron obszarów powiązanych z kwestiami kapitału społecznego**. Sygnalizowano jednak również pewne problemy. **Mieszkańcy zwrócili między innymi uwagę, że o ile organizacje pozarządowe mają duży potencjał do współpracy, to jest on niewystarczająco pobudzany wśród przedstawicieli grupy interesów gospodarczych**. Zaowocowało to ideą przeprowadzenia operacji sieciującej lokalnych przedsiębiorców, która została uwzględniona w czasie tworzenia propozycji celów i przedsięwzięć.

Problemy społeczne

W latach 2015-2020 we wszystkich gminach obszaru „Partnerstwa Północnej Jury” liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zmniejszyła się. Jest to zjawisko niewątpliwie powiązane z dobrą koniunkturą gospodarczą i spadającym bezrobociem na obszarze LSR. Udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r. wyniósł 3,41 (kryterium 5.4. zgodnie z regulaminem konkursu na wybór LSR).

Nazwa gminy	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (Źródło: BDL)	
	2015	2020
Janów	403	189
Lelów	505	261
Mstów	333	217
Olsztyn	383	208
Przyrów	334	147
Koziegłowy	403	189
Niegowa	505	261
Poraj	333	217
Żarki	383	208

Tabela 17. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej.

W związku z powyższym **diagnoza problemów społecznych skupiła się na kwestiach powiązanych z problemami demograficznymi obszaru**. W tym kontekście analizowano w szczególności sytuację seniorów (powyżej 60 roku życia), ofertę dostępną dla osób młodych (do 25 roku życia) oraz kobiet w wieku produkcyjnym. Wyniki tej analizy zostały szczegółowo przedstawione w rozdziale II. Jej najważniejsze ustalenia sprowadzają się do trzech punktów:

- 1. Oferta spędzania czasu wolnego jest niedostosowana do potrzeb młodzieży.** Potrzebne są miejsca spotkań w świecie realnym (w kontrze do dużej ilości czasu spędzanego w czasie wirtualnym) oraz oferta zajęć sportowych i edukacji poza formalnej (rozwijanie zainteresowań, kształtowanie przydatnych we współczesnym świecie kompetencji).
- 2. Brak oferty wsparcia dziennego dla seniorów**

3. **Trudności w godzeniu ról rodzicielskich z pracą zawodową.** Należy wspierać przedsiębiorczość kobiet oraz tworzenie miejsc pracy dostosowanych do ich preferencji. Istotne jest przy tym promowanie idei równości płci.

W czasie prowadzonych konsultacji społecznych zgłoszone zostały propozycje operacji, które mogłyby przyczynić się do rozwiązania tych 3 syndromów negatywnych zjawisk. Zostały one uwzględnione w czasie analizy SWOT oraz definiowania celów i przedsięwzięć LSR.

Mieszkańcy obszaru „Partnerstwa Północnej Jury” zwracali uwagę, że istotnym problemem są ograniczenia w dostępie do małej infrastruktury publicznej. Ma to istotny wpływ na jakość życia lokalnej społeczności, a problem ten w szczególności dotyczy osób, których mobilność jest ograniczona, czyli seniorów, osób młodych i kobiet opiekujących się małymi dziećmi. Członkowie tych grup nie są zazwyczaj wystarczająco mobilni, by korzystać z infrastruktury społecznej, rekreacyjnej czy sportowej poza swoją miejscowością lub nawet gminą. Brak dostępu do tego typu obiektów negatywnie wpływa na ich aktywność społeczną. Aż 87% ankietowanych mieszkańców uważało, że na obszarze LGD potrzebne są innowacje zwiększające dostępność infrastruktury sportowej. Tworzenie miejsc spotkań popiera z kolei 70% respondentów. W czasie konsultacji społecznych zgłoszono wiele ciekawych pomysłów dotyczących ogólnodostępnej infrastruktury. Część z nich została omówiona w innych częściach LSR. Tu można jeszcze wspomnieć o propozycji utworzenia kina samochodowego, wypożyczalni sprzętu sportowego, basenu, klubów seniora, bazarów z lokalnymi produktami, nowych dróg rowerowych, chodników czy kąpielisk.

Analiza SWOT

Lista zmiennych uwzględnionych w analizie SWOT została stworzona na podstawie propozycji zgłaszanych w czasie warsztatów strategicznych we wszystkich gminach wchodzących w skład Partnerstwa Północnej Jury. Ostateczna wersja analizy przygotowana została w czasie spotkania Zespołu ds. lokalnej strategii rozwoju. Członkowie zespołu wspólnie stworzyli listę mocnych i słabych stron modelu oraz szans i zagrożeń dla procesu jego wdrażania. Następnie wspólnie udzielono odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy dana mocna strona pozwoli wykorzystać daną szansę?
2. Czy dana słaba strona ogranicza możliwość wykorzystania danej szansy?
3. Czy dana mocna strona pozwoli zniwelować dane zagrożenie?
4. Czy dana słaba strona potęguje ryzyko związane z danym zagrożeniem?

Odpowiedzi wyrażane były w formie liczbowej:

- Odpowiedź „nie dotyczy” kodowana była jako „0”
- Odpowiedź „w umiarkowanym stopniu” kodowana była jako „1”
- Odpowiedź „w wysokim stopniu” kodowana była jako „2”.

Odpowiedzi ujęte zostały w macierzy a następnie zsumowane, co zobrazowane zostało w drugiej z poniższych tabel. Głównym przedmiotem analizy są sumy uzyskane w kolumnach, które pozwalają na ocenę korzyści wynikających z poszczególnych mocnych stron modelu oraz skali problemów tworzonych przez jego niedoskonałości.

Mocne strony obszaru LGD	Słabe strony obszaru LGD
1. Położenie i układ komunikacyjny	1. Niezadowalający dostęp do małej infrastruktury publicznej
2. Potencjał do rozwoju turystyki	2. Niedostatecznie rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna
3. Zasoby przyrodnicze	3. Zbyt mała liczba działalności gospodarczych
4. Dziedzictwo kulturowe i oferta kulturalna	
5. Przedsiębiorczy i aktywni mieszkańcy	

6. Dobra współpraca lokalnych aktorów na obszarze LGD 7. Doświadczenie w pozyskiwaniu środków, Osoby potrafiące pozyskiwać środki, m.in. w Urzędzie Gminy 8. Zasoby rolnicze i potencjał do rozwoju rolnictwa	4. Duża liczba mieszkańców pracujących poza obszarem LGD 5. Oferta spędzania czasu wolnego niedostosowana do potrzeb młodzieży 6. Brak oferty wsparcia dziennego dla seniorów 7. Trudności w godzeniu ról rodzicielskich z pracą zawodową, w szczególności dla kobiet 8. Zanieczyszczanie środowiska
Szanse rozwojowe 1. Rosnące zainteresowanie osadnictwem na obszarach wiejskich 2. Rozwój OZE 3. Rozwój turystyki w Polsce 4. Zapotrzebowanie na usługi dla seniorów 5. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych 6. Możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych 7. Inwestorzy zewnętrzni, Inwestycje kapitałowe	Zagrożenia rozwoju 1. Negatywne następstwa zmian klimatu 2. Starzenie się społeczeństwa w Polsce 3. Niestabilny system prawny w Polsce 4. Sytuacja makroekonomiczna 5. Negatywne skutki pandemii 6. Wysokie wymagania dla osób chcących pozyskać środki 7. Wojna w Ukrainie

Tabela 18. Zmienne uwzględnione w analizie SWOT.

		Mocne i słabe strony obszaru LGD																	
		1	2	3	4	5	6	7	8	Σ	1	2	3	4	5	6	7	8	Σ
Szanse	1	2	1	2	1	2	1	1	1	11	2	1	0	0	2	1	2	2	10
	2	1	0	0	0	2	1	2	1	7	1	0	1	0	0	0	0	0	2
	3	2	2	2	2	2	2	2	1	15	2	2	1	0	1	0	0	2	8
	4	1	0	0	0	1	1	2	0	5	2	0	0	0	0	2	1	0	5
	5	2	2	2	1	2	1	2	0	12	1	0	0	0	0	0	0	1	2
	6	0	2	1	2	2	2	2	1	12	0	0	1	0	0	0	1	0	2
	7	2	2	0	2	2	2	2	1	13	2	0	1	0	0	0	0	1	4
Σ	10	9	7	8	13	10	13	5	75	10	3	4	0	3	3	4	6		
Zagrożenia	1	0	1	2	1	1	1	2	2	10	0	0	0	0	0	0	0	2	2
	2	0	0	0	1	1	1	1	1	5	2	0	1	2	2	2	2	0	11
	3	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	4	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	1	2	2	2	1	2	1	11
	5	1	2	0	1	1	2	0	1	8	1	1	1	1	1	2	2	1	10
	6	0	2	1	1	2	1	2	0	9	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	7	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Σ	1	5	3	4	5	8	7	4	38	3	2	5	5	5	5	6	4	35	

Tabela 19. Wyniki analizy SWOT.

Wyniki analizy SWOT

Czy dana mocna strona pozwoli wykorzystać daną szansę?

- Mocne strony obszaru sprzyjają wykorzystaniu zdiagnozowanych szans rozwojowych.

- Uwagę zwracają mocne strony nr 5, 6 i 7, które można zbiorczo określić jako czynniki związane z kapitałem społecznym. Wzmacniają one możliwość wykorzystania wszystkich zdiagnozowanych szans.
- Mocne strony o numerach od 1 do 4 związane są z branżą turystyczną. Wyniki analizy potwierdzają, że jest to perspektywiczny kierunek rozwoju obszaru.
- Korzystne położenie sprzyja nie tylko rozwojowi turystyki, ale przedsiębiorczości w ogóle.
- Zainteresowania wymaga sektor rolniczy, który obecnie w niewielkim stopniu pozwala wykorzystać szanse rozwojowe. Należy rozważyć wsparcie tej branży, w taki sposób by mogła zostać wykorzystana na rzecz rozwoju obszaru.

Czy dana słaba strona ogranicza możliwość wykorzystania danej szansy?

- Dużym problemem dla obszaru jest niezadowalający dostęp do infrastruktury publicznej. Utrudnia on przede wszystkim rozwój szans związanych z turystyką. Może także negatywnie wpływać na potencjał obszaru do przyciągania inwestycji.
- Co istotne, duża liczba mieszkańców pracujących poza obszarem LGD, nie utrudnia wykorzystania szans rozwojowych. Oznacza to, że ewentualne operacje wspierające kapitał ludzki nie będą negatywnie wpływać na potencjał obszaru LGD.
- Słabą stroną, która w zauważalny sposób utrudnia wykorzystanie szans jest zanieczyszczenie środowiska.

Czy dana mocna strona pozwoli zniwelować dane zagrożenie?

- Mocne strony mają ograniczoną zdolność do niwelowania zdiagnozowanych zagrożeń. Wiele potencjalnych powiązań ma charakter pośredni, tzn. mocne strony mogą być pośrednio wykorzystywane do zmniejszenia trudności dla rozwoju obszaru LGD.
- Zasoby przyrodnicze oraz dziedzictwo kulturowe powiązane są z potencjałem turystycznym obszaru.
- Gospodarstwa rolne są zasobem, który pośrednio może wpływać na niwelowanie zagrożeń ze względu na możliwość rozwoju ich pozarolniczych funkcji. Mogą one zostać wykorzystane do rozwoju turystyki, edukacji czy wprowadzania nowych form opieki dla seniorów. Rolnictwo może przyczynić się do niwelowania zagrożeń związanych ze zmianami klimatu, dotyczących m.in. zanikania bioróżnorodności.

Czy dana słaba strona potęguje ryzyko związane z danym zagrożeniem?

- Ryzyka w największym stopniu potęgowane są przez problemy społeczne dotyczące określone grupy mieszkańców: seniorów, młodych rodziców (w szczególności kobiet) i młodzież. Potrzebne są działania wzmacniające kompetencje przedstawicieli tych grup, które ułatwią ich codzienne funkcjonowanie i pozwolą w pełniejszy sposób włączyć się w działania na rzecz rozwoju obszaru.
- Niektóre zagrożenia dla rozwoju obszaru potęgowane są przez zanieczyszczanie środowiska. Dotyczy to zwłaszcza zagrożeń wynikających ze zmian klimatu. Temat jest istotny także w kontekście sytuacji makroekonomicznej, która powoduje zapotrzebowanie na tanią, zieloną i lokalnie produkowaną energię.

Podsumowanie wniosków z analizy SWOT

1. Działania LGD powinny skupić się w trzech obszarach tematycznych:
 - a. Wykorzystanie lokalnego potencjału turystycznego.
 - b. Wsparcie osób w niekorzystnej sytuacji, seniorów, osób młodych i kobiet
 - c. Działania na rzecz rozwoju gospodarczego
2. Zidentyfikowano 3 grupy osób wymagające szczególnego wsparcia:

- a. W związku ze starzeniem się społeczeństwa potrzebne są działania aktywizujące seniorów (powyżej 60 roku życia) oraz wsparcie organizacji działających na ich rzecz.
 - b. Potrzebne jest podnoszenie kompetencji młodzieży oraz poprawę oferty edukacyjnej i rekreacyjnej dla młodych osób.
 - c. Kobiety w wieku produkcyjnym (26 lat- 59 lat), które w szczególności są dotknięte sytuacją na rynku pracy lub doświadczają trudności w godzeniu ról zawodowych i rodzinnych.
3. W ramach wyszczególnionych obszarów tematycznych można wyróżnić następujące szczegółowe sfery wymagające interwencji:
- a. Inwestycje w rozwój kapitałów ludzkiego i społecznego (kształtowanie kompetencji i potencjału do współpracy).
 - b. Poprawa dostępu do infrastruktury publicznej.
 - c. Włączenie sektora rolniczego w działania na rzecz rozwoju obszaru.
 - d. Zwiększanie roli LGD jako podmiotu ukierunkowującego rozwój obszaru.
 - e. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi ułatwi wykorzystanie mocnej strony związanej z pozyskiwaniem środków zewnętrznych.
 - f. Potrzebne są działania animacyjne, które ułatwią wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.

Rozdział V. Spójność komplementarność i synergia

„Ważne żebyśmy szli razem, wykorzystując wszystkie możliwości wsparcia mieszkańców naszej Jury”.

Uczestniczka konsultacji w gminnym punkcie konsultacyjnym w Poraju

Zgodność i komplementarność LSR z innymi dokumentami planistycznymi i strategiami

Lokalna Strategia Rozwoju zaplanowana została jako dokument spójny z innymi dokumentami planistycznymi oraz strategiami określającymi kierunki rozwoju obszaru LGD. Spójność ta została osiągnięta poprzez przeprowadzenie rzetelnej diagnozy. Badanie to pozwoliło jednocześnie na wskazanie specyficznych szans i zagrożeń dla obszaru LGD, które powinny zostać w szczególności zaadresowane. W tym sensie Lokalna Strategia Rozwoju jest komplementarna wobec innych dokumentów strategicznych. Oznacza to, że uzupełnia ona oddziaływanie przewidzianych w nich działań, poprzez zaprojektowanie innowacji wykorzystujących specyficzne lokalne zasoby. W przypadku strategii o zasięgu ogólnokrajowym i regionalnym oznacza to przeniesienie działań na niższy poziom i realizację działań w mniejszej skali. W odniesieniu do strategii gminnych oznacza to z kolei uzupełnienie ich o działania podejmowane na poziomie wyższym, który uwzględnia specyficzny wspólny kapitał rozwojowy gmin zrzeszonych w LGD.

Przeważająca część przedsięwzięć zaplanowanych w LSR wspierana będzie przez Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej w latach 2023-2027 opiera się na 10 celach. W ramach LSR zaplanowane są przedsięwzięcia, które wspierają realizację każdego z nich.

Cele WPR 2023-2017	Przedsięwzięcia w ramach LSR sprzyjające osiągnięciu celów WPR
Zapewnienie rolnikom godziwych dochodów	P.1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych
Zwiększenie konkurencyjności	P.2.2. Podejmowanie innowacyjnej działalności gospodarczej P.2.3. Rozwijanie innowacyjnej działalności gospodarczej

Poprawa pozycji rolników w łańcuchu żywnościowym	P.1.1. Rozwój marki lokalnej P.1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych
Przeciwdziałanie zmianie klimatu	P.2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego
Dbanie o środowisko	P.1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
Zachowanie krajobrazów i różnorodności biologicznej	P.1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
Wsparcie wymiany pokoleń	P.3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej
Dynamiczny rozwój obszarów wiejskich	P.1.2. Zakładanie działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki P.1.3. Rozwój działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki P.1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych
Ochrona jakości żywności i zdrowia	P.1.1. Rozwój marki lokalnej
Promowanie transferu wiedzy i innowacyjności	P.2.1. Forum przedsiębiorców P.2.2. Podejmowanie innowacyjnej działalności gospodarczej P.2.3. Rozwijanie innowacyjnej działalności gospodarczej P.2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi P.2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego P.2.6. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

Tabela 20. Przedsięwzięcia w ramach LSR sprzyjające osiągnięciu celów WPR.

W Polsce cele WPR będą osiągnięte poprzez realizację Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Lokalna Strategia Rozwoju przygotowana została w ramach interwencji I.13.1. – LEADER/Rozwój Kierowany przez Społeczność (RLKS). Jest ona odpowiedzią na szereg istotnych potrzeb obszarów wiejskich takich jak:

- Dywersyfikacja dochodów gospodarstw rolnych,
- Włączenie osób z grup w niekorzystnej sytuacji,
- Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzacje i wykorzystanie potencjału endogenego,
- Zaangażowanie młodych w życie lokalne,
- Rozwój wiedzy i umiejętności,
- Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,
- Poprawa dostępu do usług komercyjnych,
- Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich,
- Rozwój przedsiębiorczości.

W Rozdziale 4 przedstawiona została diagnoza potrzeb obszaru „Partnerstwa Północnej Jury”, który wskazuje, że są one zbieżne z potrzebami, na które odpowiedzią ma być interwencja LEADER. Ta spójność diagnoz zawartych w PS WPR oraz w LSR przekłada się na spójność celów tych dokumentów. W poniższej tabeli przedstawiono zakresy operacji możliwych do realizacji w ramach interwencji LEADER. Zostały one zestawione z celami i przedsięwzięciami LSR, co pozwala wykazać ich komplementarność.

Zakresy wsparcia I.13.1. – LEADER**Cele i przedsięwzięcia LSR**

1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez: a) podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, b) rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej.	Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD. P.1.2. Zakładanie działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki P.1.3. Rozwój działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości P.2.2. Podejmowanie innowacyjnej działalności gospodarczej P.2.3. Rozwijanie innowacyjnej działalności gospodarczej.
2. Rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwijania: gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych.	Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD. P.1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych
3. Rozwój współpracy poprzez tworzenie lub rozwijanie krótkich łańcuchów żywnościowych	<i>Brak powiązań pomiędzy PS WPR i LSR.</i>
4. Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1 – 3	Cel 3. Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji P.3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji.
5. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi	Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości. P.2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi
6. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	Cel 3. Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej
7. Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji lub przedsiębiorczości, także wzmocnienie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego, z wyłączeniem inwestycji infrastrukturalnych.	Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD. P.1.1. Rozwój marki lokalnej Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości. P.2.1. Forum przedsiębiorców P.2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego P.2.6. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego
8. Włączenie społeczne seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji.	Cel 3. Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji P.3.3. Włączenie społeczne kobiet P.3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji. P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej

9. Ochrona dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego polskiej wsi.	<p>Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD. P.1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.</p> <p>Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości. P.2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego. P.2.6. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.</p>
---	--

Tabela 21. Zgodność celów i przedsięwzięć LSR z zakresami wsparcia interwencji LEADER.

Potrzeby przypisane do interwencji LEADER są oczywiście zaspokajane także poprzez inne interwencje przewidziane w PS WPR. Oznacza to, że diagnoza potrzeb i przedsięwzięcia zaplanowane w ramach LSR są spójne nie tylko z opisaną powyżej interwencją, ale ze znacznie szerszym zakresem działań zaplanowanych do realizacji w Polsce w ramach EFFROW. Warto tu szczególnie wyróżnić uwzględnioną w PS WPR interwencję I 10.10 „Infrastruktura na obszarach wiejskich oraz wdrożenie koncepcji inteligentnych wsi”. W LSR przewidziano wsparcie na przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi, co pozwala wpisać ten dokument w szerszą wiązkę działań na rzecz pobudzania innowacyjności obszarów wiejskich. Opracowanie koncepcji inteligentnych wsi umożliwi mieszkańcom obszaru LGD podejmowanie dalszych działań na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów, w tym również działań, które będą mogły być wspierane w ramach realizacji PS WPR. W ten sposób spójność LSR z założeniami tej strategii wyższego rzędu umożliwi podejmowanie kolejnych inicjatyw, komplementarnych wobec operacji wspieranych przez LGD.

O wysokim stopniu spójności Lokalnej Strategii Rozwoju z Planem Strategicznym WPR świadczy także fakt, że zaplanowane przedsięwzięcia pozwolą na osiągnięcie zawartych w nim następujących wskaźników rezultatu:

- R.1. Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom
- R.27. Realizacja celów środowiskowych lub klimatycznych poprzez inwestycje na obszarach wiejskich
- R.37. Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich
- R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej
- R.41. Łączenie obszarów wiejskich w Europie
- R.42. Promowanie włączenia społecznego.

Lokalna Strategia Rozwoju wspierana jest również przez Europejski Fundusz Społeczny (EFS+). Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. określa cele polityki, które wspierane są w ramach EFRR, EFS+, Fundusz Spójności i EFMRA. Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność opracowana przez LGD „Partnerstwo Północnej Jury” przewiduje działania, które wpisują się w te zamierzenia. W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe powiązania pomiędzy celami określonymi w rozporządzeniu 2021/1060 a przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR.

Cele polityki w ramach EFRR, EFS+, Fundusz Spójności i EFMRA	Wybrane przedsięwzięcia w LSR
1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	P.2.2. Podejmowanie innowacyjnej działalności gospodarczej. P.2.3. Rozwijanie innowacyjnej działalności gospodarczej.
2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i	P.2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego

<p>sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	
<p>3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności</p>	<p>P.3.1. Wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>P.3.1. Wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży. P.3.2. Oddolne inicjatywy aktywizujące osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.</p>
<p>5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych.</p>	<p>P.1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. P.3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji.</p>

Tabela 22. Zgodność przedsięwzięć LSR z celami polityki w ramach EFRR, EFS+, Fundusz Spójności i EFMRA.

Zgodność LSR z celami polityki Unii Europejskiej opisanymi w rozporządzeniu 2021/1060 wskazuje, że ten dokument powinien wykazywać wysoki poziom zgodności ze strategią „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027”. W poniższej tabeli przedstawiono zdiagnozowane potrzeby obszaru i propozycje działań zgłaszane przez jego mieszkańców w czasie konsultacji społecznych opisanych w Rozdziałach III i IV. Propozycje te wpisują się w wybrane cele szczegółowe strategii „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027”.

Cele szczegółowe Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	Potrzeby zdiagnozowane w LSR i propozycje działań zgłaszane przez mieszkańców obszaru LGD
<p>RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	<p>Minimalizowanie zagrożeń związanych z wysokimi cenami energii. Wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań na rzecz ochrony środowiska. Zmniejszanie niskiej emisji. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej przez termomodernizację, budowę instalacji OZE. Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego.</p>
<p>RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	<p>Wykorzystanie szans rozwojowych związanych z upowszechnianiem odnawialnych źródeł energii np. poprzez montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej.</p>
<p>RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>	<p>Wsparcie jednostek służb ratowniczych, w tym zakup sprzętu, wyposażenia niezbędnego do usuwania skutków klęsk żywiołowych czy też wsparcie mobilności służb ratowniczych.</p>
<p>RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury,</p>	<p>Rozwój zielonej infrastruktury. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru przy jednoczesnej ochronie jego walorów przyrodniczych.</p>

w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	
ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami <u>tzw. cel f</u>	Poprawa oferty kierowanej do osób młodych. Potrzebne interesujące zajęcia dodatkowe, które rozwijają kompetencje społeczne i umiejętności przydatne na rynku pracy. Zwiększenie zaangażowania młodzieży w lokalne sprawy oraz kształtowanie ich tożsamości lokalnej.
ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci <u>tzw. cel l</u>	Konieczne przeciwdziałanie następstwom problemów demograficznych, społecznych i gospodarczych. Szczególnie wsparcie potrzebne jest seniorom oraz osobom młodym. Potrzebne wsparcie dla kobiet ułatwiające im godzenie ról rodzinnych i zawodowych oraz wspierające ich aktywność zawodową. Należy zwrócić uwagę na intersekcyjność, czyli nakładanie się na siebie różnych czynników zwiększających zagrożenie wykluczeniem, np. niepełnosprawność, płeć, wiek, stan zdrowia.

Tabela 23. Zgodność LSR z celami programu "Fundusze Europejskie dla Śląska".

Lokalna Strategia Rozwoju zgodna jest też z innymi dokumentami strategicznymi opracowanymi przez Samorząd Województwa Śląskiego.

Nazwa dokumentu planistycznego	Cele dokumentów planistycznych	Przedsięwzięcia LSR
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030"	CEL STRATEGICZNY A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	P.1.1., P.1.2., P.1.3., P.1.4., P.2.1., P.2.2., P.2.3.
	CEL STRATEGICZNY B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca.	P.1.5., P.2.6., P.3.2., P.3.4, P.3.5.,
Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030	CEL STRATEGICZNY A. Zdywersyfikowana struktura gospodarcza obszarów wiejskich województwa śląskiego wykorzystująca tradycyjne sektory produkcji, otwarta na innowacje oraz rozwijająca się w zgodzie z zasadami rozwoju zrównoważonego	P.1.1., P.1.2., P.1.3., P.1.4., P.2.2., P.2.3.
	CEL STRATEGICZNY B. Wysoka jakość życia na obszarach wiejskich województwa śląskiego odpowiadająca rosnącym standardom cywilizacyjnym i wykorzystująca specyfikę społeczną i środowiskową wsi	P.1.5., P.2.6. , P.3.1., P.3.2., P.3.5
	CEL STRATEGICZNY C. Wieś województwa śląskiego obszarem pielęgnowania, rozwijania i promowania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.	P.1.5., P.2.5., P.2.6.,

Tabela 24. Zgodność LSR z dokumentami planistycznymi Samorządu Województwa Śląskiego.

Wszystkie gminy wchodzące w skład LGD "Partnerstwo Północnej Jury" są członkami Związku Gmin i Powiatów Subregionu Północnego Województwa Śląskiego. Będzie on wdrażać instrument Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego na lata 2021-2027. Na jego potrzeby tworzona jest „Strategia Rozwoju dla Subregionu Północnego na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030”. Dokument ten, podobnie jak niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju, oparty jest na analizie potrzeb mieszkańców. Z tego względu oba dokumenty są spójne, czego wyrazem jest położenie nacisku m.in. na działania związane z kształtowaniem kompetencji mieszkańców, ochroną dziedzictwa przyrodniczego, rozwojem infrastruktury czy też rozwojem turystyki.

Działania realizowane w ramach wdrażania LSR będą komplementarne ze strategiami rozwoju gmin wchodzących w skład LGD. Powiązania pomiędzy przedsięwzięciami zaplanowanymi w Lokalnej Strategii Rozwoju a celami strategii gminnych obowiązującymi w momencie jej zatwierdzenia pokazuje poniższa tabela.

Nazwa dokumentu planistycznego	Cele dokumentów planistycznych	Przedsięwzięcia LSR
Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Koziegłowy do 2030 roku	Cel strategiczny I. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców	P.1.5., P.2.5., P.2.6., P.3.1., P.3.2., P.3.4., P.3.5.
	Cel Strategiczny II. Silna i konkurencyjna gospodarka z zachowaniem lokalnych uwarunkowań	P.1.1., P.1.2., P.1.3., P.1.4., P.2.1., P.2.2., P.2.3.
Strategia Rozwoju Gminy Mstów 2017-2025	Cel strategiczny Mstów – gminą z rozwiniętą infrastrukturą komunikacyjną i techniczną, podnoszącą jakość środowiska naturalnego oraz z zagospodarowaną przestrzenią publiczną	P.1.5, P.2.5., P.2.6.
	Cel strategiczny Mstów – gminą o wysokiej jakości życia, z dostępem do usług publicznych o najwyższym standardzie	P.3.2., P.3.4., P.3.5
	Cel strategiczny Mstów – gminą o wysokim poziomie przedsiębiorczości, oferującą nowe miejsca pracy oraz odwiedzaną i rozpoznawalną w kraju i za granicą	P.1.1., P.1.2., P.1.3., P.1.4., P.2.2., P.2.4
Strategia Rozwoju Gminy Poraj na lata 2016-2026	Cel 1. Turystyczna gmina Poraj	P.1.1., P.1.5., P.2.5., P.2.6.
	Cel 2. Gmina Poraj z klimatem przedsiębiorczości	P.2.1., P.2.2., P.2.3., P.2.5., P.2.6., P.3.2., P.3.4.
Strategia Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030	Cel 1. Poprawa sytuacji demograficznej i społecznej poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców dzięki zwiększeniu dostępności usług publicznych	P.2.5., P.2.6., P.3.1., P.3.2., P.3.4., P.3.5.
	Cel 2. Efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu rozwoju lokalnej gospodarki	P.1.1., P.1.5., P.2.1., P.2.2.
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Żarki na lata 2016-2026	Domena 1. Żarki bliskie naturze. Gmina ekologiczna, w której dba się o jurajską przyrodę	P.1.1.
	Domena 2. Żarki – twoje miejsce na jurze. Rozwój turystyki rodzinnej, aktywnej i edukacyjnej na terenie miasta i gminy Żarki	P.1.2., P.1.3., P.3.5.
	Domena 3. Rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy w gminie Żarki	P.2.1., P.2.2., P.2.3.
	Domena 4. Gmina Żarki – miejsce, w którym dobrze się żyje	P.3.5.

Tabela 25. Zgodność LSR z gminnymi dokumentami planistycznymi.

O spójności LSR z innymi dokumentami strategicznymi i programami świadczy również fakt, że LGD „Partnerstwo Północnej Jury” podejmie starania o pozyskanie dodatkowych środków na realizację działań komplementarnych wobec planowanych przedsięwzięć. Przewidywane jest pozyskanie środków na następujące działania:

- Inwentaryzacja dziedzictwa kulinarnego, potencjalne źródło finansowania: program dotacyjny „Wspólnie dla dziedzictwa” realizowany przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.
- Wspieranie partycypacji publicznej seniorów, potencjalne źródło finansowania: program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+”.

Komplementarność i synergia przedsięwzięć w LSR

Wszystkie przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach wdrażania LSR wykazują synergię lub komplementarność w osiągnięciu celów strategii. Synergia przedsięwzięć jest tu rozumiana jako współdziałanie przedsięwzięć w osiągnięciu wyznaczonego celu. Komplementarność oznacza z kolei uzupełnianie się różnych przedsięwzięć.

W strategii określono trzy cele, które są odpowiedzią na zdiagnozowane potrzeby obszaru. Cele te same w sobie wykazują synergię, ponieważ współdziałają ze sobą na rzecz wykorzystania potencjału rozwojowego obszaru oraz rozwiązania jego istotnych problemów. W ramach każdego z celów przewidziano przedsięwzięcia, które również współdziałają ze sobą. Innymi słowy, pełne osiągnięcie poszczególnych celów jest możliwe tylko w przypadku realizacji wszystkich przypisanych do nich przedsięwzięć. Można prześledzić tę zależność w odniesieniu do każdego z celów z osobna.

Cel 1 „Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD” osiągnięty zostanie poprzez realizację 5 przedsięwzięć. Znajdują się wśród nich przedsięwzięcia skupiające się na wykorzystaniu lokalnych zasobów kulturowych i przyrodniczych:

- P.1.1. Rozwój marki lokalnej,
- P.1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,

Należy podkreślić, że wymienione powyżej przedsięwzięcia są mocno skupione na aktywizacji mieszkańców i mobilizowaniu ich potencjału do współpracy.

Przeprowadzona diagnoza (Rozdział 4) wykazała, że wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD zależne jest nie tylko od odpowiedniego zarządzania lokalnymi zasobami, ale także od rozwoju usług kierowanych do turystów. Z tego względu w ramach celu nr 1 przewidziane zostały działania realizowane przez przedsiębiorców i rolników:

- Zakładanie działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki
- Rozwój działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki
- Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych.

W ramach celu 2 „Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości” zaplanowano 6 przedsięwzięć, które układają się w szczegółowy plan pobudzania innowacyjności na obszarze LGD. Kluczową rolę odgrywają w nim koncepcje inteligentnej wsi, których przygotowanie zostanie wsparte w ramach celu 2. Ich opracowanie pozwoli lokalnym beneficjentom na realizację kolejnych projektów i pozyskiwanie dodatkowych środków, m.in. w innych interwencjach PS WPR. Wdrażanie koncepcji inteligentnych wsi zostanie jednak wsparte również w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju poprzez projekty grantowe dotyczące ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, które zostały zaplanowane w celu 2. Wsparcie to zostało pomyślane jako uzupełnienie operacji, na które pozyskiwane będą środki z innych źródeł. To kolejna przesłanka wskazująca na komplementarność LSR z innymi dokumentami

strategicznymi. Realizacja projektów grantowych stanowi także istotną część aktywności, które podejmować będzie LGD na rzecz animowania społeczności lokalnej do wdrażania innowacji.

W działania innowacyjne na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury” włączeni zostaną przedstawiciele wszystkich grup interesów wchodzących w jego skład. Przeprowadzona diagnoza wskazała na konieczność pobudzania potencjału współpracy pomiędzy przedstawicielami grupy interesów sektora gospodarczego. Z tego względu zaplanowano realizację operacji własnej (P.2.1. Forum przedsiębiorców), której celem będzie sieciowanie jego przedstawicieli. Oczekuje się również, że realizacja tej operacji umożliwi przedsiębiorcom realizację operacji w partnerstwie. Celem tego przedsięwzięcia jest zatem rozwój partnerstwa na obszarze LGD, który powinien iść w parze z pobudzaniem innowacyjnego potencjału grupy interesów gospodarczych. W ramach celu 2 wsparcie zostanie udzielone także na zakładanie i rozwój działalności gospodarczej. W przypadku obu tych przedsięwzięć wspierane będą inicjatywy o charakterze innowacyjnym. Więcej informacji na temat definiowania innowacyjność w LSR znaleźć można w Rozdziale 7.

Realizacja przedsięwzięć przypisanych do celu 3 „Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji” ma ułatwić rozwiązywanie istotnych problemów społecznych obszarów. Na pierwszy plan wysuwają się tu negatywne zjawiska demograficzne takie jak migracje poza obszar LGD, spadek liczby urodzeń oraz starzenie się społeczności. **Z tego względu LGD podejmie się realizacji przedsięwzięć finansowanych z EFS+.** Pierwsze z nich będzie dotyczyło **wsparcia edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży. Przedsięwzięcie to ma na celu podniesienie kompetencji przedstawicieli młodego pokolenia i wyrównywanie ich szans na rynku pracy.** Istotne wsparcie zostanie udzielone podmiotom działającym na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, których inicjatywy zostaną wsparte w ramach przedsięwzięcia P.3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji. Zamierzeniem LGD jest również sieciowanie tego typu podmiotów. Z tego względu udzielone zostanie im wsparcie na realizację operacji w partnerstwie z innymi tego typu organizacjami działającymi na obszarze „Partnerstwa Północnej Jury”.

W ramach celu 3 zaplanowano przedsięwzięcie będące bezpośrednią odpowiedzią na potrzeby zdefiniowanej w LSR grupy osób w niekorzystnej sytuacji, które stanowią kobiety. Wymagają one wsparcia w dwóch kluczowych obszarach. Po pierwsze, niezbędne są działania, które ułatwią kobietom godzenie ról rodzinnych i zawodowych. Po drugie, podmioty z obszaru LGD zachęcane będą do podejmowania inicjatyw wspierających aktywność zawodową kobiet, w tym kobiet wracających na rynek pracy po przerwie związanej z wychowaniem dzieci.

Przedsięwzięcie P.3.5. będzie uzupełnieniem opisanych powyżej działań. Jego celem będzie poprawa dostępu do małej infrastruktury lokalnej, która będzie dostosowywana do specjalnych potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania w ramach celu 3 mają zatem doprowadzić do poprawy sytuacji osób w niekorzystnej sytuacji, włączyć je w działania na rzecz rozwoju i wesprzeć rozwiązywanie problemów społecznych. Przedsięwzięcia skonstruowane zostały w taki sposób by łączyły różnych partnerów oraz różne sposoby realizacji LSR. Dzięki temu osiągnięta zostanie wartość dodana w postaci wzmacniania partnerstwa na obszarze LGD oraz pobudzania innowacyjności.

Podsumowując wątek komplementarności przedsięwzięć w ramach LSR można stwierdzić, że została ona zapewniona na kilku poziomach. Po pierwsze, strategia finansowana jest z różnych EFSI (EFRROW, EFS+). Fundusze te odpowiadają na potrzeby rozwojowe w różnych obszarach. Zaplanowane w ich ramach interwencje zostają połączone w ramach LSR, co przekłada się na możliwość uzyskania większych efektów dzięki ich synergii. Dodatkowo „Partnerstwo Północnej Jury” planuje pozyskiwanie dodatkowych funduszy na realizację LSR spoza Funduszy Europejskich.

Po drugie, **w ramach każdego z celów zaplanowano przedsięwzięcia realizowane przez przedstawicieli różnych grup interesów i branż.** Stało za tym dążenie do oparcia działań na rzecz rozwoju obszaru na pogłębianym partnerstwie oraz szerokiego zaangażowania w ten proces przedstawicieli lokalnej społeczności. Przewidziano przedsięwzięcia, które adresowane są do grup interesów gospodarczych i społecznych. Możliwe będzie również realizowane wspólnych operacji przez przedstawicieli różnych grup interesów. LGD przewiduje możliwość włączenia się w realizację strategii podmiotów przynależących do grupy interesów publicznych. Będą one mogły podejmować m.in. działania na rzecz poprawy położenia osób w niekorzystnej sytuacji. W ramach celu 1 zaplanowano działania adresowane specyficznym do przedsiębiorców działających w branżach związanych z czasem wolnym i turystyką oraz rolników. Stworzona zostanie jednak możliwość włączenia się w realizacji LSR przedsiębiorcom reprezentującym inne branże posiadające potencjał innowacyjny (więcej informacji na ten temat w Rozdziałach 6 i 7). Warto zwrócić uwagę, że LGD „Partnerstwo Północnej Jury” będzie integrować nie tylko różne branże i grupy interesu, ale także różne lokalne zasoby. Dobrym tego przykładem będą działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego (np. P.1.1. Rozwój marki lokalnej). LGD wspierać będzie także sieciowanie podmiotów działających na rzecz dziedzictwa przyrodniczego.

Po trzecie, **komplementarność przedsięwzięć w LSR polega na tym, że w ramach każdego z celów zaplanowano działania z różnych zakresów wsparcia możliwych do realizacji w ramach RLKS,** co obrazowała Tabela nr 21. Wynika to z wielowymiarowości problemów obszaru oraz konieczności zróżnicowania działań pro-rozwojowych. Przyczyny obserwowanych na obszarze LGD negatywnych zjawisk są złożone. Niemożliwe jest ich usunięcie poprzez podejmowanie pojedynczych, odizolowanych interwencji. Z tego względu przedsięwzięcia zostały zaplanowane w taki sposób, by precyzyjnie odpowiadały na zdiagnozowane potrzeby. Jednocześnie przedsięwzięcia zgrupowane w ramach poszczególnych celów są odpowiedzią na syndromy zjawisk, które leżą u podstaw problemów obszaru.

Po czwarte, **komplementarność przedsięwzięć związana jest z zaangażowaniem w ich realizację zróżnicowanych beneficjentów.** Wśród grup docelowych przedsięwzięć są przedsiębiorcy, rolnicy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, JST, osoby z grupy w niekorzystnej sytuacji tj. osoby młode do 25 roku życia, seniorzy, kobiety w wieku produkcyjnym oraz osoby fizyczne (mieszkańcy obszaru LGD PPJ). To zróżnicowanie grup docelowych, wnioskodawców i beneficjentów zaangażowanych we wdrażanie LSR przekłada się na szeroki zakres komplementarnych działań. Planowane przedsięwzięcia uzupełniają się i tworzą spójne rozwiązania problemów zdiagnozowanych w poszczególnych obszarach tematycznych.

Po piąte, **zastosowane zostaną różne sposoby realizacji przedsięwzięć zdefiniowanych w LSR. Zaplanowano projekty grantowe, operacje w partnerstwie, konkursy i operacje własne. Ta dywersyfikacja—sposobów realizacji przedsięwzięć LSR ułatwi angażowanie zróżnicowanych lokalnych grup interesów we wdrażanie strategii.** Będzie to powodować także, że zakres działań w ramach poszczególnych przedsięwzięć będzie lepiej dostosowany do zdiagnozowanych potrzeb obszaru LGD. Zróżnicowanie sposobów realizacji operacji zwiększa również komplementarność LSR z innymi dokumentami strategicznymi. Zaletą tego podejścia jest również zwiększanie wartości dodanej płynącej z zastosowania podejścia LEADER.

Wartość dodana podejścia LEADER

Wyjątkowość interwencji LEADER polega na tym, że pozwala ona urzeczywistnić opisane powyżej idee synergii i komplementarności. Realizacja działań w ramach RLKS pozwala na odniesienie istotnych korzyści, w tym:

- Wykorzystanie wspólnych zasobów partnerskich gmin,
- Realizację wspólnej wizji rozwoju,
- Wsparcie niewielkich lokalnych inicjatyw, które mają trudności z pozyskiwaniem środków z innych źródeł,
- Aktywizacja lokalnej społeczności.

Działania podejmowane w ramach stosowania instrumentu LEADER są przede wszystkim inwestycją w kapitał społeczny mieszkańców obszaru objętego LSR. Realizacja celów i przedsięwzięć strategii przyczyni się do likwidacji przyczyn niekorzystnych zjawisk oraz wykorzystania szans rozwojowych stojących przed lokalną społecznością. Działania te będą jednocześnie generować wartość dodaną, która będzie wzmacniać rozwój lokalnej społeczności w dłuższej perspektywie czasowej. Uruchomienie tego mechanizmu generującego kapitał społeczny będzie możliwy dzięki wykorzystaniu atutów podejścia LEADER, które umożliwiają:

- Adekwatny dobór zakresów wsparcia,
- Wybór różnych źródeł finansowania działań,
- Zastosowanie przemyślanego sposobu wdrażania LSR,
- Doboru metod wsparcia dostosowanych do oczekiwanych rezultatów wdrażania LSR,
- Zastosowania rozwiązań wzmacniających planowane efekty realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Uzasadnienie doboru zakresów wsparcia

Tabela nr 21 zamieszczona w pierwszej części tego rozdziału wskazuje, że **przedsięwzięcia zaplanowane w LSR wpisują się w 8 spośród 9 zakresów wsparcia w ramach interwencji I.13.1. – LEADER.** Decyzja o tak szerokim zakresie działań w ramach wdrażania LSR wynika z diagnozy potrzeb obszaru nią objętego oraz z dążenia do pełnego wykorzystania możliwości jakie daje zastosowanie instrumentu RLKS. Obszar LGD zmagają się z problemami demograficznymi i w związku z tym niezbędne są działania kierowane do seniorów, osób młodych oraz innych osób w niekorzystnej sytuacji, w szczególności kobiet. Z tych samych powodów wskazane jest podejmowanie działań na rzecz zwiększania dostępności małej infrastruktury publicznej oraz dostępności usług. Lokalna społeczność dysponuje cennymi zasobami kulturowymi oraz unikatowymi zasobami przyrodniczymi. Same w sobie są one godne ochrony i zachowania dla kolejnych pokoleń. Stanowią one także o atrakcyjności turystycznej obszaru. Ochrona środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu jest w związku z tym strategicznym celem LGD „Partnerstwo Północnej Jury”. W działania na rzecz rozwoju potencjału turystycznego obszaru powinni być włączeni przedsiębiorcy oraz rolnicy, którzy dzięki temu mogą rozwijać nowe funkcje swoich gospodarstw. Skuteczne rozwiązywanie problemów obszaru LGD wymaga również pobudzania jego innowacyjności. Z tego względu w LSR postawiono na przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi, które mają stać się podstawą działań na rzecz pobudzania innowacyjności. Do uczestnictwa w ich realizacji będą zachęceni przedsiębiorcy, przedstawiciele grup interesu sektora społecznego i publicznego. Pomocne w tym będą działania związane z kształtowaniem świadomości obywatelskiej. Można zatem stwierdzić, że szeroki zakres wsparcia przewidzianego w LSR przekłada się na zdolność LGD do angażowania szerokiego przekroju osób i podmiotów z obszaru Partnerstwa Północnej Jury. To z kolei powinno przekładać się na wartość dodaną podejścia LEADER wynikającą z aktywizowania lokalnej społeczności i tworzenia w niej sieci współpracy na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów.

Uzasadnienie wyboru dostępnych źródeł finansowania

Osiągnięcie celów LSR zostanie sfinansowane ze zróżnicowanych źródeł. Wybór tych źródeł wynika z informacji przedstawionych w pierwszej części tego rozdziału. **Problemy zdiagnozowane w obszarze objętym LSR wpisują się w zakres potrzeb, na które odpowiedzią jest interwencja LEADER w ramach PS WPR.** W tym sensie realizacja LSR wpłynie nie tylko na wykorzystywanie szans rozwojowych objętego nią obszaru, ale wpisze się w cele szerszej polityki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce i Europie. Powyżej wykazano również **spójność LSR z celami EFSI innych niż EFFROW.** Uzasadnia to wybór FES jako źródło finansowania zaplanowanych przedsięwzięć w ramach RLKS. Pozwoli to na bardzo precyzyjnie powiązanie interwencji w ramach FES z konkretnymi potrzebami zdiagnozowanymi na poziomie lokalnym. Dodatkowym źródłem finansowania LSR będzie program dotacyjny „Wspólnie dla dziedzictwa” realizowany przez Narodowy Instytut Dziedzictwa. Jest to program adresowany do organizacji pozarządowych, którego celem jest promowanie zrównoważonego wykorzystania dziedzictwa kulturowego do rozwoju społeczności lokalnych. Są to

działania komplementarne w stosunku do planowanych przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem potencjału turystycznego obszaru. W tym kontekście wartością dodaną podejścia LEADER jest jego zdolność do aktywizowania partnerstwa do wykorzystywania różnych szans rozwojowych i pozyskiwania w tym celu wsparcia zewnętrznego z różnych źródeł.

Uzasadnienie przyjętego sposobu wdrażania LSR

Komplementarność i synergia działań zaplanowanych w LSR związana jest nie tylko z samym zakresem planowanych działań, ale także z kolejnością ich podejmowania. W ramach każdego z celów zaplanowano działania, które mają sieciować lokalnych partnerów oraz wyznaczać standardy realizacji dalszych interwencji. Z tego względu w pierwszej kolejności zrealizowane zostaną działania związane z przygotowaniem koncepcji inteligentnych wsi (cel 2). Umożliwią one realizację kolejnych działań związanych z rozwojem innowacyjnego potencjału obszaru LGD. Do priorytetowych działań należą również przedsięwzięcia w zakresie celu 1 i 2 a związane ze stymulowaniem rozwoju gospodarczego i tworzeniem nowych miejsc pracy jak również wzmacnianiem lokalnego partnerstwa, animowaniem przedsiębiorców do współpracy poprzez realizację przedsięwzięcia dotyczącego organizacji forum przedsiębiorców w formie operacji własnej. W ramach celu 3 w pierwszej kolejności podjęte zostaną działania finansowane z EFS+ jak również przedsięwzięcie polegające na poprawie dostępu do małej infrastruktury publicznej. Wynika to z faktu, że udzielenie wsparcia osobom z grup w niekorzystnej sytuacji jest jednym z priorytetów LGD. Realizacja tych operacji wyznaczy także standard w zakresie kierowanego do nich wsparcia, który powinien ułatwić przygotowanie kolejnych operacji przewidzianych w celu nr 3.

Uzasadnienie doboru dostępnych metod wdrażania operacji

W ramach każdego z celów zaplanowano zróżnicowane metody wdrażania operacji. Wśród nich są operacje własne, które mają wzmacniać pozycję LGD jako lidera sieciującego lokalnych partnerów. Budowanie potencjału współpracy jest planowanym, „ubocznym” efektem realizacji LSR, którego wytworzenie będzie świadczyło o wartości dodanej podejścia LEADER. Zadaniem operacji własnych jest też ukierunkowanie potencjalnych beneficjentów na realizację działań zgodnych ze zdiagnozowanym potencjałem rozwojowym. Jako dobry przykład można tu wskazać przedsięwzięcie „Forum przedsiębiorców”. Jego celem jest wzmacnianie lokalnego partnerstwa, animowanie przedsiębiorców do współpracy oraz włączenie ich w tworzenie innowacji. Podobną rolę odgrywa przedsięwzięcie „Rozwój marki lokalnej”, które będzie sieciować lokalne podmioty, by wspierać partnerstwo na rzecz wykorzystania potencjału turystycznego obszaru LGD. Realizacja operacji własnych związana jest również z planowanym pozyskaniem przez LGD dodatkowych środków na wdrażanie LSR (planowane działania związane z rozwojem dziedzictwa kulinarnego). Niezwykle istotne są operacje w partnerstwie, które nie tylko pozwolą na podjęcie istotnych działań na rzecz rozwiązania lokalnych problemów, ale przyniosą także wartość dodaną w postaci zwiększonej zdolności do współpracy różnych podmiotów. Podobny cel mają zaplanowane projekty grantowe, które będą wzmacniać kapitał społeczny organizacji pozarządowych. Doświadczenia ostatnich lat wskazują, że projekty grantowe są skutecznym narzędziem aktywizującym organizacje pozarządowe i pozytywnie wpływają na ich rozwój. Uwzględnienie w LSR projektów grantowych wynikało nie tylko z dążenia do uzyskania tych dodatkowych efektów związanych z aktywizacją, ale było wprost odpowiedzią na potrzeby zgłaszane przez mieszkańców obszaru „Partnerstwa Północnej Jury”.

Uzasadnienie sposobu wzmocnienia planowanych efektów

Na wartość dodaną wdrażania LSR wynikającą z zastosowania podejścia LEADER wpływać będzie także sposób, w jaki LGD będzie zarządzać tym procesem. Najważniejsze jego założenia zostały określone w planie komunikacyjnym, który przewiduje działania na rzecz wzmacniania wewnętrznego partnerstwa. Zaplanowano liczne działania informacyjne i aktywizujące kierowane do członków Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury” oraz mieszkańców obszaru (więcej informacji na ich temat w Rozdziale III). Działania te będą sprzyjać urzeczywistnianiu zasady inkluzywności, m.in.

poprzez włączanie członków społeczności w ocenę sposobu funkcjonowania LGD (warsztaty refleksyjne), zachęcanie ich do stawiania się członkami LGD oraz stwarzania możliwości zgłaszania swoich uwag i pomysłów na nowe działania. W czasie wdrażania LSR duży nacisk położony zostanie na działania komunikacyjne kierowane do seniorów, osób młodych i przedstawicieli grupy osób w niekorzystnej sytuacji. Zaplanowano zastosowanie zróżnicowanych kanałów komunikacji dostosowanych do potrzeb przedstawicieli różnych grup. Ich wybór został oparty na wynikach konsultacji oraz badań ewaluacyjnych podsumowujących realizację poprzedniej LSR. Oczekuje się także, że efekty wdrażania LSR zostaną wzmocnione poprzez pobudzanie potencjału innowacyjnego lokalnej społeczności. Nakierowane na ten cel działania również zostały uwzględnione w planie komunikacji.

Wzmocnienie efektów przedsięwzięć w ramach wdrażania LSR zostanie osiągnięte również dzięki ich komplementarności. Pojedyncze operacje nie rozwiążą wszystkich lokalnych problemów. Poszczególne przedsięwzięcia zostały jednak zaplanowane tak, żeby ich efekty uzupełniały się. Układają się one w logiczną całość, która będzie złożona z działań podejmowanych przez przedstawicieli kilku grup interesów, w ramach różnych zakresów tematycznych, przy wykorzystaniu zdwywersyfikowanych źródeł finansowania oraz zróżnicowanych sposobów realizacji operacji.

Wpływ podejścia LEADER na rozwój społeczny

Oczekuje się, że **realizacja LSR wpłynie na rozwój społeczny objętego nią obszaru w dłuższej perspektywie czasowej**. Przewidziane operacje są inwestycją w kompetencje mieszkańców, w lokalne organizacje, w członków grup w niekorzystnej sytuacji oraz w potencjał współpracy i wzajemne zaufanie lokalnych partnerów. Wzmocnienie i dalsza poprawa jakości kapitału społecznego będzie sprzyjać zrównoważonemu rozwojowi lokalnej gospodarki, zwiększać inkluzywność społeczności i ułatwiać elastyczne reagowanie na sytuacje kryzysowe w przyszłości.

Rozdział VI. Cele i wskaźniki

„Teraz czas na działania wspólne, wspólne dla 9 gmin”

anonimowy respondent/tka

Specyfikacja i opis celów

Lokalna Strategia Rozwoju skupia się na realizacji działań przypisanych do 3 celów. Każdy z celów jest bezpośrednio powiązany z obszarami tematycznymi, które zostały zdefiniowane na podstawie przeprowadzonej diagnozy potrzeb.

L.p.	Zdiagnozowane obszary tematyczne	Cele LSR
1.	Wykorzystanie lokalnego potencjału turystycznego	Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD
2.	Działania na rzecz rozwoju gospodarczego	Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości
3.	Wsparcie osób w niekorzystnej sytuacji, seniorów, osób młodych, kobiet.	Cel 3. Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji

Tabela 26. Powiązania pomiędzy zdiagnozowanymi obszarami tematycznymi a celami LSR.

W poniższej tabeli zestawiono cele LSR z wynikami analizy SWOT (Rozdział IV). Pozwala to na wykazanie powiązań pomiędzy celami LSR a przeprowadzonymi konsultacjami społecznymi. Dane w tabeli uzasadniają przyjęte cele poprzez wykazanie ich powiązań ze zdiagnozowanymi potrzebami obszaru LSR.

Cel LSR	Wyniki analizy SWOT
Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD	<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie silnych stron obszaru związanych z zasobami turystycznymi jest perspektywicznym kierunkiem rozwoju obszaru. • Oferta gastronomiczna, noclegowa oraz usługi związane z czasem wolnym nie są należycie rozwinięte. • Gospodarstwa rolne mają potencjał do włączenia się w działania na rzecz rozwoju obszaru.
Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości	<ul style="list-style-type: none"> • Słabością obszaru jest zbyt mała liczba działalności gospodarczych. • Potrzebne są nowe rozwiązania, które zmniejszą wpływ słabych stron obszaru, związanych z zanieczyszczeniem środowiska. • Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi ułatwi wykorzystanie mocnej strony związanej z pozyskiwaniem środków zewnętrznych. • Potrzebne są działania animacyjne, które ułatwią wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.
Cel 3. Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji	<ul style="list-style-type: none"> • Silne strony związane z kapitałem społecznym wspierają rozwój obszaru. • Starzenie się społeczeństwa jest istotnym zagrożeniem dla rozwoju obszaru. • Stwierdzono braki w ofercie kierowanej do młodzieży oraz wsparciu kierowanym do seniorów. • Problemy na rynku pracy w szczególności sposób dotyczą kobiety. • Aktywizacja kobiet może ułatwić godzenie ról zawodowych i rodzicielskich.

Tabela 27. Powiązanie celów z wnioskami z konsultacji społecznych i wynikami analizy SWOT.

Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD

Obszar „Partnerstwa Północnej Jury” dysponuje unikatowymi zasobami, które pozwalają traktować turystykę jako perspektywiczny kierunek jego rozwoju. Działania podejmowane w ramach realizacji celu 1 będą skupiać się na wykorzystaniu jego atutów w postaci zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz ograniczaniu oddziaływania słabych stron utrudniających rozwój turystyki. Te pierwsze związane są w szczególności ze skałami jurajskimi, lasami, zasobami wodnymi, formami ochrony przyrody oraz bogatą historią regionu. Słabe strony dotyczą z kolei braków w ofercie kierowanej do turystów, niedostatecznego rozwoju produktów lokalnych oraz potrzeby sieciowania podmiotów działających na rzecz turystyki. W ramach celu 1 podjęta zostanie także ambitna próba szerszego włączenia gospodarstw rolnych w działania na rzecz rozwoju obszaru.

W ramach celu 1 zrealizowana zostanie operacja własna dotycząca rozwoju marki lokalnej. Przeprowadzone zostaną konkursy dotyczące podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej w branżach związanych z czasem wolnym i turystyką. Zaplanowano także konkurs dotyczący pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Do działań na rzecz wykorzystania potencjału turystycznego włączone zostaną także podmioty spoza grupy interesów gospodarczych. Będą one mogły realizować operacje w partnerstwie, których celem będzie ochrona cennych lokalnych zasobów.

Przedsięwzięcia w ramach celu 1 dają możliwość do tworzenia innowacyjnych rozwiązań. Są one możliwe do uwzględnienia w ramach przedsięwzięć związanych z tworzeniem miejsc pracy (P.1.2., P.1.3., P.1.4.). Potencjał innowacyjny mają w sobie także zaplanowane w ramach przedsięwzięcia P.1.5. inicjatywy związane z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Powinny one wykorzystywać lokalne zasoby, co daje możliwość wpisania się w przyjętą w LSR definicję innowacyjności, która jest przedstawiona w Rozdziale 7.

Dodatkowym aspektem działań związanych z tworzeniem miejsc pracy będzie możliwość udzielenia wsparcia członkom grup w niekorzystnej sytuacji, zwłaszcza osobom młodym oraz kobietom.

Działania na rzecz wykorzystania potencjału turystycznego obszaru LSR podejmowane w ramach RLKS zostaną wzmocnione przez inicjatywy, na których realizację LGD „Partnerstwo Północnej Jury” będzie starała się pozyskać dodatkowe środki finansowe. Więcej informacji na ten temat znajduje się pod opisem przedsięwzięcia P.1.5.

Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości

Cel nr 2 jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy związane z rynkiem pracy oraz gospodarowaniem lokalnymi zasobami. Oba te obszary stwarzają możliwość do tworzenia innowacyjnych rozwiązań.

Członkowie lokalnej społeczności oczekują działań związanych z tworzeniem miejsc pracy. Z tego względu w ramach celu 2 zaplanowano wsparcie dla mieszkańców obszaru, którzy chcą podjąć działalność gospodarczą oraz dla już działających firm. Wsparcie to ograniczone jest jednak do wybranych branż, które mają największy potencjał rozwojowy.

Operacje w zakresie działalności gospodarczej powinny generować wartość dodaną poprzez wdrażanie innowacyjnych rozwiązań. LGD będzie wspierać nie tylko samo tworzenie miejsc pracy, ale również rozwój produktów, usług i sposobów organizacji, które będą dawały podstawę do rozwoju obszaru LGD w dłuższej perspektywie czasowej. Jest to z pewnością dużym wyzwaniem dla przedsiębiorców i kandydatów na przedsiębiorców. Z tego względu w ramach celu 2 zrealizowana zostanie operacja własna, której celem będzie sieciowanie przedsiębiorców i zwiększanie ich zdolności do podejmowania działań na rzecz rozwoju lokalnej społeczności.

Grupa interesów gospodarczych odgrywa istotną rolę we wdrażaniu nowych rozwiązań, ale budowanie potencjału innowacyjnego powinno objąć także osoby i podmioty spoza niego. Gospodarowanie lokalnymi zasobami oraz rozwiązywanie problemów społecznych to ważne obszary, w których potrzebne są innowacje tworzone przez obywateli. Z tego względu LGD wesprze tworzenie koncepcji inteligentnych wsi. Oczekuje się, że ich tworzenie będzie ważnym elementem procesu animowania społeczności do innowacyjności. Wsparcie Lokalnej Grupy Działania nie ograniczy się tylko do inspirowania mieszkańców obszaru do zgłaszania propozycji nowych rozwiązań. W ramach celu 2 zaplanowano dwa konkursy grantowe, które dadzą możliwość implementacji wypracowanych rozwiązań. Dzięki temu wsparcie będzie kompleksowe, a przedsięwzięcia komplementarne.

Obowiązkowe dla wnioskodawców składających propozycje operacji w ramach celu 2 będzie uwzględnienie w nich działań innowacyjnych. Pomocna będzie w tym przyjęta w LSR definicja innowacyjności, która jest opisana w Rozdziale VII. Wnioskodawcy przygotowujący innowacyjne operacje będą mogli skorzystać z działań informacyjnych, animacyjnych, doradczych i szkoleniowych. LGD będzie realizowało je zgodnie z zapisami planu komunikacji (więcej informacji w Rozdziale 3).

Cel 3. Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji

Motywy przewodnim przedsięwzięć w ramach celu 3 są działania na rzecz włączenia społecznego osób młodych, seniorów oraz kobiet. Konsultacje społeczne wykazały, że przedstawiciele tych grup wymagają wsparcia, które umożliwi im pełniejsze uczestnictwo w życiu gospodarczym i społecznym regionu. Opinie mieszkańców w tym względzie znajdują potwierdzenie w wynikach analizy SWOT, która wskazuje, że zagrożenia dla rozwoju obszaru są potęgowane przez problemy społeczne dotyczące określone grupy mieszkańców: seniorów, osoby młode i kobiety. W przypadku tych dwóch pierwszych grup na pierwszy plan wysuwają się trudności w dostępie do infrastruktury dopasowanej do ich potrzeb oraz niewystarczająca oferta zajęć pozwalających na podnoszenie kompetencji i aktywność społeczną. W przypadku kobiet w wieku produkcyjnym dodatkowo uwidaczniają się problemy dotyczące aktywności zawodowej, w tym godzenie ról rodzinnych i zawodowych.

Realizacja przedsięwzięć w ramach celu 3 nie tylko doprowadzi do poprawy położenia seniorów, kobiet i osób młodych, ale będzie także sprzyjać wykorzystywaniu szans rozwojowych obszaru. Wsparcie zostało tak pomyślane, by poprawa oferty dla młodzieży oraz wsparcie aktywności kobiet powodowała kształtowanie kompetencji potrzebnych na rynku pracy. Działania związane z aktywizacją seniorów będą jednocześnie wzmacniać potencjał lokalnych organizacji pozarządowych. Dodatkowo, będą one zachęcane do nawiązywania lokalnych partnerstw, zwłaszcza w ramach

realizacji przedsięwzięcia P.3.4. Wartością dodaną będzie tu generowanie kapitału społecznego, który będzie sprzyjał wykorzystaniu szans rozwojowych w dłuższej perspektywie czasowej.

Przedsięwzięcia P.3.1. oraz P.3.2. będą finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego +, co jest możliwe dzięki spójności LSR z programem „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027”. Pierwsze z tych przedsięwzięć pozwoli na znaczącą poprawę dostępnej na obszarze LSR w zakresie edukacji poza formalnej dzieci i młodzieży. Drugie przedsięwzięcie umożliwi realizację szerokiego wachlarza oddolnych inicjatyw dotyczących wsparcia osób w niekorzystnej sytuacji. Ich wielkim atutem będzie właśnie owa oddolność, która pozwoli na bardzo trafną odpowiedź na realne potrzeby członków lokalnej społeczności.

Poza przedsięwzięciami finansowanymi z EFS+ zaplanowano komplementarne działania finansowane z PS WPR. Lokalna Grupa Działania podejmie też starania o pozyskanie środków na realizację dodatkowych działań, które wesprą aktywizację i włączenie społeczne seniorów. Więcej informacji na ten temat znajduje się pod opisem przedsięwzięcia P.3.4.

Przedsięwzięcie P.3.3. będzie operacją własną, dzięki której LGD udzieli wszechstronnego wsparcia kobietom. Oczekuje się, że ukierunkuje to działania innych podmiotów oraz zachęci je do większego wsparcia tej grupy osób. Aktywność kobiet odgrywa kluczową rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych i gospodarczych obszaru LSR.

Przedsięwzięcia P.3.4. i P.3.5. będą pozytywnie oddziaływać na zdolność lokalnej społeczności do rozwiązywania problemów społecznych w dłuższej perspektywie czasowej. Pierwsze z nich będzie polegało na doposażeniu organizacji pozarządowych działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji. Drugie będzie koncentrować się na poprawie dostępności infrastruktury publicznej. Efekty osiągnięte w ramach tych przedsięwzięć powinny stać się bazą do podejmowania kolejnych inicjatyw w przyszłości. W tym kontekście warto jeszcze zwrócić uwagę, że przedsięwzięcie P.3.4. będzie dodatkowo generowało wartość dodaną dzięki wybranemu sposobowi jego realizacji. Będzie to konkurs, w którym możliwe będzie składanie wniosków jedynie przez partnerstwa zawarte przez lokalne podmioty. Pozwoli to nie tylko wzmocnić ich potencjał w sensie materialnym, ale również będzie zwiększać ich zdolność do współpracy z innymi organizacjami.

Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.

Lokalna Strategia Rozwoju finansowana jest przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej), Europejski Fundusz Społeczny +(program „Fundusze Europejskie dla Śląskiego”). **O powiązaniu tych źródeł finansowania z celami LSR świadczy przyporządkowanie do nich wskaźników rezultatu ujętych w PS WPR oraz „Funduszach Europejskich dla Śląskiego”.** Powiązania te zaprezentowane są w poniższej tabeli.

Cel LSR	Źródła finansowania przedsięwzięć w ramach celu LSR	Wskaźniki rezultatu zgodne ze wskaźnikami programów, z których finansowana jest realizacja celu
Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD	PS WPR (EFRROW)	R.1. Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom R.37. Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich
Cel 2. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i	PS WPR (EFRROW)	R.1. Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom R.37. Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich R.40. Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej

innowacyjności miejscowości		R.27. Realizacja celów środowiskowych lub klimatycznych poprzez inwestycje na obszarach wiejskich
Cel 3. Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji	FES (EFS+)	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym – wskaźnik obligatoryjny wyłącznie dla Działania 6.5 Wsparcie edukacyjne społeczności objętych LSR Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze integracyjnym – wskaźnik obligatoryjny wyłącznie dla Działania 7.10. Wsparcie społeczności objętych LSR.
	PS WPR (EFRROW)	R.42. Promowanie włączenia społecznego R.41. Łączenie obszarów wiejskich w Europie

Tabela 28. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.

Szczegółowy harmonogram osiągnięcia celów LSR przedstawiony zostanie w Rozdziale VIII (Plan działania) oraz załączniku nr 2. W tym miejscu wskazane zostaną jego podstawowe założenia, które pozwolą lepiej zrozumieć logikę interwencji zastosowaną w LSR. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LSR uzależnione jest od ukierunkowania działań podejmowanych przez różnych partnerów z obszaru „Partnerstwa Północnej Jury”. Z tego względu jako pierwsze przedsięwzięcie w celu 1 podjęte zostaną działania bezpośrednio związane z działalnością gospodarczą, czyli przedsięwzięcia P.1.2., P.1.3, P.1.4. W dalszej kolejności zostaną zainicjowane działania związane z rozwojem marki lokalnej (P.1.1.). Podsumowaniem działań w celu 1 będą operacje realizowane w partnerstwie, przez organizacje pozarządowe.

LGD będzie prowadzić działania na rzecz animowania lokalnej społeczności do wdrażania innowacji. Z tego względu przedsięwzięciem, które zostanie zrealizowane jako pierwsze w celu 2 będzie P.2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi a następnie zrealizowane zostaną projekty grantowe dotyczące wdrażania rozwiązań wpisujących się w te koncepcje (P.2.5, P.2.6). Równocześnie uruchomione zostaną przedsięwzięcia dotyczące działalności gospodarczej. Klamrą je spinającą będzie operacja własna sieciująca przedsiębiorców z obszaru LSR (P.2.1).

W przypadku celu 3 priorytetowo potraktowane zostaną działania finansowane z EFS+ (przedsięwzięcia P.3.1. oraz P.3.2.). Planowane w ich ramach projekty grantowe zostaną uruchomione niezwłocznie po ogłoszeniu dedykowanym im konkursów przez Zarząd Województwa Śląskiego. Równie ważna będzie realizacja działania polegającego na poprawie dostępu do małej infrastruktury publicznej osób w niekorzystnej sytuacji. W dalszej kolejności będą prowadzone działania uzupełniające do pozostałych przedsięwzięć w zakresie wsparcia kobiet, po to by ułatwić im godzenie ról rodzinnych i zawodowych. Jednocześnie w ramach mobilizacji potencjału organizacji pozarządowych, w tym do podejmowania współpracy z innymi podmiotami z obszaru LGD, zostaną uruchomione działania polegające na realizacji operacji w partnerstwie.

Opis przedsięwzięć realizujących cele LSR

Informacje będące uzupełnieniem opisu przedsięwzięć zawarte są w załącznikach do LSR. W załączniku nr 1 określony jest budżet poszczególnych przedsięwzięć, ich grupy docelowe oraz planowane sposoby realizacji. Załącznik nr 2 informuje o docelowych wartościach wskaźników produktu i rezultatu. Załącznik 3 zawiera dane dotyczące środków przeznaczonych na wdrażanie i zarządzanie LSR, a załącznik 4 informuje o harmonogramie zakontraktowania środków na wdrażanie LSR (na podstawie zakładanych terminów podpisania umów przyznania pomocy przez beneficjentów).

Przedsięwzięcia w celu 1.

Przedsięwzięcie 1.1. Rozwój marki lokalnej

Ważnym zadaniem dla LGD „Partnerstwo Północnej Jury” jest ukierunkowanie działań związanych z wykorzystaniem potencjału turystycznego tworzących ją gmin. Inicjatywy w tym zakresie były podejmowane już w poprzednich latach i wymagają kontynuacji. LGD od 2021 roku realizowało projekt współpracy MARKA – „Magiczny, regionalny koszyk atrakcji” (więcej o nim w Rozdziale IV). Jednym z efektów jego realizacji było opracowanie programu promocji marki lokalnej.

Marka lokalna jest inicjatywą, która przyczyni się do promocji partnerskich gmin. Jej najważniejszym celem jest jednak sieciowanie podmiotów działających w branży turystycznej i tworzenie atrakcyjnej i spójnej oferty turystycznej. **LGD jako organizacja łącząca różnych lokalnych partnerów oraz właściciel marki lokalnej jest odpowiednim podmiotem do tworzenia tego typu sieci współpracy.**

Działania sieciujące będą realizowane w ramach pilotażu systemu certyfikacji lokalnych produktów. Pilotaż będzie obejmował m.in.:

1. szkolenia dla podmiotów, które mogą zostać objęte certyfikacją
2. certyfikacje pierwszej grupy lokalnych produktów i usług
3. wsparcie udziału w krajowych targach dla certyfikowanych podmiotów
4. opracowanie spójnych, nawiązujących do marki lokalnej materiałów promocyjnych, które zostaną przekazywane certyfikowanym podmiotom,
5. kampanie informacyjną w oparciu o stronę internetową www.koszykatrakcji.pl.

Przeprowadzenie operacji własnej „Rozwój marki lokalnej” pozwoli na realizację wskaźnika produktu „Liczba pilotaży systemu certyfikacji”, który precyzyjnie odnosi się do jej głównego celu. Operacja zostanie sfinansowana ze środków EFRR w ramach PS WPR. Planowane działania wpisują się w cele WPR na lata 2023-2027 oraz w zakresy wsparcia interwencji I.13.1. – LEADER przewidzianej w PS WPR.

Przedsięwzięcie 1.2. Zakładanie działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki

Przedsięwzięcie jest bezpośrednią odpowiedzią na słabe strony obszaru związane z niedostatecznie rozwiniętą bazą noclegową i gastronomiczną oraz niezadowalającą ofertą czasu wolnego. Problemy te uniemożliwiają pełne wykorzystanie szans rozwojowych związanych z turystyką. Celem przedsięwzięcia jest wsparcie powstawania nowych działalności gospodarczych działających w branżach przypisanych do następujących sekcji PKD:

1. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I)
2. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R)
3. Pozostała działalność usługowa (sekcja S).

Oczekuje się, że operacje realizowane w ramach przedsięwzięcia 1.2. będą zawierać elementy innowacyjne, zgodnie z ich definicją zawartą w Rozdziale VII. Wynikać one mogą nie tylko z wykorzystania lokalnych zasobów, ale także mogą być związane z poszukiwaniem nowych modeli prowadzenia działalności w branży czasu wolnego i turystyki. W ramach przedsięwzięcia powstaną nowe działalności gospodarcze, które dodatkowo zwiększą potencjał turystyczny, ale wygenerowana zostanie również wartość dodana w postaci nowych pomysłów na prowadzenie biznesu. Ich brak powodował, że działalność gospodarcza w branżach czasu wolnego i turystyki nie rozwijała się w zadowalający sposób. Brak usług dla turystów przekładał się z kolei na niemożność wykorzystania istotnego potencjału rozwojowego obszaru.

Dodatkowym atutem przygotowywanych propozycji operacji może być ich komplementarność z wymogami certyfikacji w ramach marki lokalnej obszaru LGD. **Premiowane będzie realizowanie operacji przez osoby młode i/lub kobiety bądź tworzące miejsca pracy dla osób młodych i/ lub kobiet.**

Przedsięwzięcie 1.2. Zakładanie działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki

<i>Źródło finansowania</i>	EFRROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Konkurs
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Tak
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie przewiduje się premiowania współpracy z organizacjami spoza obszaru
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Realizowane mogą być operacje w zakresie podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej zgodnie z listą sekcji PKD wymienionych w opisie przedsięwzięcia.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Osoby fizyczne zamieszkałe na obszarze LSR
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba operacji polegających na założeniu działalności gospodarczej

Tabela 2929. Przedsięwzięcie 1.2. Zakładanie działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki.

Przedsięwzięcie 1.3. Rozwój działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki

Przedsięwzięcie 1.3. jest wysoce komplementarne z działaniami, które zostaną podjęte w ramach przedsięwzięcia 1.2. Także w tym przypadku jego celem jest rozwijanie produktów i usług, które wzbogacają ofertę turystyczną regionu. Wsparcie udzielone zostanie istniejącym podmiotom gospodarczym działającym w branżach przynależących do następujących sekcji PKD:

1. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I)
2. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R)
3. Pozostała działalność usługowa (sekcja S).

Operacje realizowane przez przedsiębiorców będą mogły zawierać elementy innowacyjne zgodnie z ich definicją przedstawioną w Rozdziale VII LSR. Także w przypadku tego przedsięwzięcia oczekuje się, że innowacje pozwolą na upowszechnianie się na obszarze LSR nowych modeli biznesowych, które dadzą impuls to szybszego wzrostu liczby produktów i usług związanych z czasem wolnym i turystyką.

Dodatkowym atutem przygotowywanych propozycji operacji może być ich komplementarność z wymogami certyfikacji w ramach marki lokalnej obszaru LGD. Premiowane będzie realizowanie operacji prowadzących do utworzenia miejsc pracy dla osób młodych i/lub kobiet.

Przedsięwzięcie 1.3. Rozwój działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki

<i>Źródło finansowania</i>	EFRROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Konkurs

<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Tak
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej zgodnie z listą sekcji PKD wymienionych w opisie przedsięwzięcia.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Podmioty gospodarcze działające na obszarze LSR.
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącej działalności gospodarczej.

Tabela 300. Przedsięwzięcie 1.3. Rozwój działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki.

Przedsięwzięcie 1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych

Przeprowadzona diagnoza wykazała, że na obszarze LSR brakuje sprecyzowanej wizji rozwoju sektora rolniczego. Gospodarstwa rolne nie są równomiernie rozłożone na tym obszarze. Jego rozwój utrudniają liczne negatywne zjawiska takie jak zmiany klimatyczne, niska opłacalność produkcji, starzenie się rolników ujmowanych jako grupa zawodowa. Gospodarstwa rolne są jednocześnie traktowane jako silna strona obszaru, ponieważ mogą one stanowić bazę do rozwoju gospodarczego. Ich istnienie zwiększa także potencjał turystyczny. Rolnicy dostarczają towarów, które mogą zostać wykorzystane do tworzenia produktów lokalnych. Ich działalność sprzyja zachowaniu krajobrazu wiejskiego, który wpływa na atrakcyjność turystyczną gmin. Gospodarstwa rolne mogą również pełnić pozarolnicze funkcje. Ideą stojącą za przedsięwzięciem 1.4. jest włączenie sektora rolniczego w działania na rzecz rozwoju obszaru.

W ramach operacji w przedsięwzięciu 1.4. będzie możliwe rozwijanie pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych, które będą rozumiane zgodnie z przepisami regulującymi realizację PS WPR. Wspieranie będzie tworzenie lub rozwijanie:

- a) gospodarstw agroturystycznych,
- b) zagród edukacyjnych,
- c) gospodarstw opiekuńczych.

Operacje dotyczące rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych będą mogły uwzględniać elementy innowacyjne zgodnie z definicją przyjętą w Rozdziale VII.

Szczegółowe wymogi odnośnie do realizacji operacji w ramach przedsięwzięcia 1.4. będą określone w regulaminie naboru wniosków. LGD będzie prowadzić działania informacyjne i doradcze, które ułatwią przygotowanie propozycji operacji zgodnie z wymogami PS WPR.

Przedsięwzięcie 1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych

<i>Źródło finansowania</i>	EFRROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Konkurs
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Tak
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie

<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwoju gospodarstw agroturystycznych, zagród edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Rolnicy prowadzący działalność rolniczą w małych gospodarstwach i ich rodziny.
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba nowych lub rozwiniętych pozarolniczych funkcji w gospodarstwach rolnych

Tabela 31. Przedsięwzięcie 1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych.

Przedsięwzięcie 1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Założeniem LGD jest łączenie różnych branż i grup interesów we wspólnych działaniach na rzecz rozwoju obszaru. Dotyczy to także inicjatyw dotyczących wykorzystania potencjału turystycznego, które nie mogą ograniczać się jedynie do przedsięwzięć o charakterze gospodarczym. Jeśli turystyka ma być jednym z motywów przewodnich rozwoju obszaru, to związane z nią zadania powinny być akceptowane przez członków lokalnej społeczności. Na kwestię tę można także spojrzeć z innej perspektywy: organizacje obywatelskie i lokalne samorządy mogą wnieść istotną wartość dodaną do działań na rzecz rozwoju turystyki. Podmioty te mogą w szczególności zadbać o lokalne dziedzictwo, które nie tylko wpływa na atrakcyjność obszaru, ale również wpływa na jakość życia jego mieszkańców. Z tego względu proponuje się podjęcie w ramach przedsięwzięcia 1.5. działań dotyczących ochrony środowiska, co jest odpowiedzią na zdiagnozowane słabe strony obszaru związane z jego zanieczyszczeniem. Możliwe będzie również prowadzenie działań ochronnych dotyczących dziedzictwa kulturowego, które w czasie diagnozy zostało uznane za mocną stronę obszaru. Przez działania ochronne rozumie się tu wszystkie działania, które pozwalają na zachowanie i przekazanie kolejnym pokoleniom objętych nimi elementów dziedzictwa w nienaruszonym stanie.

Przedsięwzięcie będzie realizowane w formie konkursu, do którego dopuszczone zostaną jedynie propozycje operacji realizowanych w partnerstwie. Oznacza to, że operacje takie będą musiały być wspólnie realizowane przez dwóch partnerów z obszaru LSR. Więcej informacji na temat tej formy wdrażania LSR znaleźć można w Rozdziale VII.

Przedsięwzięcie 1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

<i>Źródło finansowania</i>	EFRROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Operacje w partnerstwie
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Tak
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Operacje uwzględniające elementy dziedzictwa kulturowego i/lub przyrodniczego. Efekty operacji muszą prowadzić do zwiększenia poziomu ich ochrony.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Organizacje pozarządowe, JST
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba operacji realizowanych w partnerstwie

Tabela 32. Przedsięwzięcie 1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Działania podejmowane w ramach operacji partnerskich zostaną wsparte przez dodatkowe inicjatywy w zakresie dziedzictwa kulturowego podejmowane przez LGD. Dotyczyć będą one w szczególności tradycyjnych, lokalnych potraw, które występują na całym obszarze LSR. W czasie prowadzonych konsultacji społecznych zdiagnozowano wiele elementów dziedzictwa kulinarnego, które mają potencjał stać się rozpoznawalnymi produktami lokalnymi. Zanim podjęte próby ich komercyjnego wykorzystania konieczne jest zinventaryzowanie tych zasobów. LGD podejmą próbę pozyskania na ten cel środków finansowych w ramach programu dotacyjnego „Wspólnie dla dziedzictwa” realizowanego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Przedsięwzięcia w celu 2.

Przedsięwzięcie 2.1. Forum przedsiębiorców

Przeprowadzona diagnoza potrzeb lokalnej społeczności wykazała, że wiele słabych stron obszaru związanych jest działalnością grup interesu gospodarczego. Mieszkańcy obszaru oczekują, że nadal wspierane będzie tworzenie nowych miejsc pracy, a rozwój przedsiębiorczości pozwoli na zwiększenie dochodów gmin. Aktywność grupy interesów gospodarczych niezbędna jest też by wykorzystać potencjał innowacyjny obszaru oraz szanse związane z rozwojem turystyki. Z tego względu zamierzeniem LGD jest zwiększenie roli Stowarzyszenia jako instytucji otoczenia biznesu. **Oczekuje się przede wszystkim, że Lokalna Grupa Działania będzie zwiększać poziom współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, ich zaangażowanie w rozwiązywanie lokalnych problemów oraz zdolność do tworzenia innowacji.** Planuje się sieciowanie członków grup interesów sektora gospodarczego z przedstawicielami grup interesów społecznych i publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności sołtysów. W tym celu zaplanowano operację własną „Forum przedsiębiorców”, która będzie uwzględniać następujące działania m.in.:

- Organizacja konferencji dla przedsiębiorców działających lokalnie na terenie LGD PPJ;
- Przyznanie nagród dla lokalnych przedsiębiorców w kategoriach: innowacje, ekologia, turystyka, mecenas kultury;
- Utworzenie lokalnego kręgu dobroczyńców, filantropów;
- Sponsorowany przez LGD PPJ udział w krajowych i zagranicznych targach przedsiębiorców (targi turystyczne ale również branżowe, dotyczące m.in. innowacji technicznych czy kwestii ochrony środowiska w prowadzonej działalności gospodarczej);
- Sieciowanie członków różnych grup interesów, ze szczególnym uwzględnieniem roli sołtysów, którzy dzięki uczestnictwu w projekcie wzmocnią kompetencje w zakresie przedsiębiorczości lokalnej i staną się jej ambasadorami w swoich małych społecznościach (sołectwach).

Do operacji własnej został przyporządkowany wskaźnik produktu „liczba wydarzeń”, który wprost odnosi się do inicjatyw o charakterze sieciującym, które będzie realizować LGD.

Przedsięwzięcie 2.2. Podejmowanie innowacyjnej działalności gospodarczej

Wsparcie w zakresie podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej dotyczyć będzie wybranych branż. Na etapie przygotowania LSR postanowiono ograniczyć się do branż, które:

1. Posiadają potencjał rozwojowy wyrażony zdolnością do tworzenia miejsc pracy,
2. Posiadają potencjał do tworzenia innowacyjnych rozwiązań problemów lokalnej społeczności opisanych w Rozdziale IV.

Z uwagi na szeroką dywersyfikację działalności branż sektora gospodarczego na obszarze LGD PPJ, co zostało opisane w rozdz. II i IV stworzono listę branż zgodnie z sekcjami PKD, którym **nie będzie** przysługiwało wsparcie, na zasadzie enumeratywnego wyliczenia tj:

1. Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo z wyłączeniem działu 2 tj. Leśnictwo i pozyskiwanie drewna
2. Sekcja B Górnictwo i wydobywanie, z wyłączeniem działu 8 tj. Pozostałe górnictwo i wydobywanie
3. Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe, z wyłączeniem: działu 22 tj. Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, działu 31 tj.: Produkcja mebli i działu 33 tj.: Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń.
4. Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
5. Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa
6. Sekcja J Informacja i komunikacja, z wyłączeniem: działu 59 tj.: Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych i działu 63 tj.: działalność usługowa w zakresie informacji
7. Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
8. Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
9. Sekcja S Pozostała działalność usługowa, z wyłączeniem działu 95 tj.: Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego, działu 96 tj.: Pozostała indywidualna działalność usługowa
10. Sekcja U Organizacje i zespoły eksterytorialne.

W pozostałym zakresie branż, zgodnie z sekcjami PKD nie wymienionymi powyżej a także wyżej wymienionymi wyłączeniami w poszczególnych sekcjach i działach, wnioskodawcy będą mogli ubiegać się o wsparcie w ramach przedsięwzięcia P.2.2. Jednocześnie zwrócono uwagę, na obowiązujące przepisy PS WPR w stanie na **26 maj 2023r.**, które w zakresie Interwencji Leader/Rozwój lokalny kierowany przez społeczność z pomocy wykluczają operacje: obejmujące budowę lub modernizację dróg, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, a także dotyczące świadczenia usług dla rolnictwa.

Operacje w ramach przedsięwzięcia 2.2. muszą spełniać definicję innowacyjności określoną w Rozdziale VII LSR.

Przedsięwzięcie 2.2. Podejmowanie innowacyjnej działalności gospodarczej

<i>Źródło finansowania</i>	EFRROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Konkurs
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Tak
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary wsparcia</i>	Podjęcie działalności gospodarczej, której przedmiotem będzie wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Osoby fizyczne zamieszkałe na obszarze LSR
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba operacji polegających na założeniu działalności gospodarczej

Tabela 33. Przedsięwzięcie 2.2. Podejmowanie innowacyjnej działalności gospodarczej.

Przedsięwzięcie 2.3. Rozwijanie innowacyjnej działalności gospodarczej

Wsparcie w zakresie rozwijania pozarolniczej działalności gospodarczej dotyczyć będzie wybranych branż. Na etapie przygotowania LSR postanowiono ograniczyć się do branż, które:

1. Posiadają potencjał rozwojowy wyrażony zdolnością do tworzenia miejsc pracy,

2. Posiadają potencjał do tworzenia innowacyjnych rozwiązań problemów lokalnej społeczności opisanych w Rozdziale IV.

Z uwagi na szeroką dywersyfikację działalności branż sektora gospodarczego na obszarze LGD, co zostało opisane w rozdz. II i IV stworzono listę branż zgodnie z sekcjami PKD, którym **nie będzie** przysługiwało wsparcie, na zasadzie enumeratywnego wyliczenia tj:

1. Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo z wyłączeniem działu 2 tj. Leśnictwo i pozyskiwanie drewna
2. Sekcja B Górnictwo i wydobywanie, z wyłączeniem działu 8 tj. Pozostałe górnictwo i wydobywanie
3. Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe, z wyłączeniem: działu 22 tj. Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, działu 31 tj.: Produkcja mebli i działu 33 tj.: naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń.
4. Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
5. Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa
6. Sekcja J Informacja i komunikacja, z wyłączeniem: działu 59 tj.: Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych i działu 63 tj.: Działalność usługowa w zakresie informacji
7. Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
8. Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
9. Sekcja S Pozostała działalność usługowa, z wyłączeniem: działu 95 tj.: Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego i działu 96 tj.: Pozostała indywidualna działalność usługowa
10. Sekcja U Organizacje i zespoły eksterytorialne.

W pozostałym zakresie branż, zgodnie z sekcjami PKD nie wymienionymi powyżej a także wyżej wymienionymi wyłączeniami w poszczególnych sekcjach i działach, wnioskodawcy będą mogli ubiegać się o wsparcie w ramach przedsięwzięcia P.2.3. Jednocześnie zwrócono uwagę, na obowiązujące przepisy PS WPR w stanie na 26 maj 2023r., które w zakresie Interwencji Leader/Rozwój lokalny kierowany przez społeczność z pomocy wykluczają operacje: obejmujące budowę lub modernizację dróg, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, a także dotyczące świadczenia usług dla rolnictwa.

Operacje w ramach przedsięwzięcia 2.2. muszą spełniać definicję innowacyjności określoną w Rozdziale VII LSR.

Przedsięwzięcie 2.3. Rozwijanie innowacyjnej działalności gospodarczej

<i>Źródło finansowania</i>	EFRROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Konkurs
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Tak
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Rozwijanie działalności gospodarczej prowadzące do wdrożenia nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Podmioty gospodarcze działające na obszarze LSR.
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącej działalności gospodarczej

Przedsięwzięcie 2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi

Innowacje nie tylko zwiększają konkurencyjność gospodarki, ale pozwalają także rozwiązywać problemy społeczne. Z tego względu **działania LGD dotyczące animowania społeczności lokalnej do wdrażania innowacji nie mogą ograniczać się jedynie do przedsięwzięć o charakterze gospodarczym. Uruchomienie potencjału innowacyjnego wymaga komplementarnych działań, w które włączeni zostaną mieszkańcy obszaru. Z tego względu w LSR zaplanowano działania związane z przygotowaniem koncepcji inteligentnych wsi.** Realizacja tego przedsięwzięcia przyniesie wiele korzyści związanych z aktywizacją i sieciowaniem mieszkańców obszaru, opracowaniem propozycji nowych rozwiązań wykraczających poza działalność gospodarczą oraz umożliwieniem lokalnym społecznościom pozyskiwanie środków finansowych w ramach realizacji PS WPR (więcej informacji na ten temat w Rozdziale V).

Koncepcje inteligentnych wsi opracowane zostaną dzięki realizacji grantów. Koncepcje mogą zawierać następujące elementy:

- opis procesu opracowania koncepcji, w tym przeprowadzenia ze społecznością obszaru konsultacji wyników prac partnerstwa,
- uproszczoną analizę SWOT obszaru objętego tą koncepcją,
- plan włączenia społeczności w późniejszą ewentualną realizację tej koncepcji, z uwzględnieniem roli sołtysa lub rady sołectkiej w tym procesie,
- listę projektów, które składać się będą na realizację tej koncepcji, uwzględniających komponent cyfrowy lub środowiskowy lub klimatyczny.

Grantobiorcy przygotowujący koncepcje inteligentnych wsi powinni uwzględnić w nich w szczególności tematy, które mogą wspierać osiągnięcie celów LSR:

- potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji – seniorów, osób młodych i kobiet
- problematykę przeciwdziałaniu zanieczyszczeniu środowiska oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego
- ochronę dziedzictwa kulturowego.

Przedsięwzięcie 2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi

<i>Źródło finansowania</i>	EFROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Projekt grantowy
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Projekt grantowy: opracowanie koncepcji inteligentnej wsi zgodnej z wymogami określonymi w PS WPR
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Projekt grantowy: NGO, sołtysi
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba przygotowanych koncepcji inteligentnych wsi

Tabela 34. Przedsięwzięcie 2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi.

Przedsięwzięcie 2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego

Lokalna Strategia Rozwoju zawiera kompletny plan wdrażania innowacyjnych rozwiązań. Przewiduje on nie tylko pobudzenie innowacyjności społeczności przez działania komunikacyjne, informacyjne oraz realizację przez LGD operacji własnych, ale także zakłada, że społeczność lokalna otrzyma wsparcie na implementację wypracowanych propozycji innowacji. W szczególności oczekuje się, że wdrażanie koncepcji inteligentnych wsi będzie angażować lokalną społeczność. Ich realizacja powinna zatem obejmować nie tylko projekty infrastrukturalne, ale także działania o mniejszym zakresie, które będą mogły być podejmowane w ramach projektów grantowych.

Zaplanowany w przedsięwzięciu 2.5. projekt grantowy pozwoli na wdrożenie elementów koncepcji inteligentnych. Oczekuje się, że włączenie społeczności lokalnej we wdrażanie innowacji będzie wzmacniać poczucie sprawczości u jej członków. Dodatkowo będzie zwiększać to poparcie społeczne dla realizacji LSR oraz zaznajamiać mieszkańców z metodami tworzenia i wdrażania innowacji.

Projekt grantowy jest ukierunkowany na ochronę dziedzictwa przyrodniczego. Ma ono kluczowe znaczenie dla wykorzystania szans rozwojowych związanych z turystyką oraz znaczący wpływ na jakość życia przedstawicieli społeczności lokalnej. Niestety dziedzictwo przyrodnicze zagrożone jest przez niewłaściwe działania ludzi (mieszkańców obszaru i turystów) oraz zmiany klimatu. Wyzwania te wskazują na potrzebę innowacyjnych rozwiązań, które powinny być wdrażane na poziomie lokalnym.

Propozycje grantów będą oceniane pod kątem kryterium innowacyjności zgodnie z definicją przedstawioną w Rozdziale VII.

Przedsięwzięcie 2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego

<i>Źródło finansowania</i>	EFROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Projekt grantowy
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Wdrażanie rozwiązań dotyczących ochrony dziedzictwa przyrodniczego spełniających definicję innowacyjności, które są zgodne z przynajmniej jedną koncepcją inteligentnej wsi opracowaną na obszarze LSR.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Organizacje pozarządowe
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba operacji polegających na wdrożeniu nowych rozwiązań

Tabela 35. Przedsięwzięcie 2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Przedsięwzięcie 2.6. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

Przedsięwzięcie 2.6 jest inicjatywą bliźniaczą w stosunku do przedsięwzięcia 2.5. Za jego uwzględnieniem w LSR stoją więc takie same przesłanki, jak te wymienione we wcześniejszym opisie.

Zaplanowany w przedsięwzięciu 2.6. projekt grantowy pozwoli na wdrożenie elementów koncepcji inteligentnych wsi dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego. Ma ono kluczowe znaczenie dla wykorzystania szans rozwojowych

związanych z turystyką oraz znaczący wpływ na budowanie tożsamości lokalnej. Działania związane z dziedzictwem mają duży potencjał do integrowania społeczności. Z uwagi na fakt, że elementy dziedzictwa kulturowego są kluczowym zasobem lokalnym, stwarzają one potencjał do tworzenia innowacji opartych na nowym sposobie ich wykorzystania.

Propozycje grantów będą oceniane pod kątem kryterium innowacyjności zgodnie z definicją przedstawioną w Rozdziale VII.

Przedsięwzięcie 2.6. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

<i>Źródło finansowania</i>	EFROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Projekt grantowy
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Wdrażanie rozwiązań dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego spełniających definicję innowacyjności i zgodnych z co najmniej jedną koncepcją inteligentnej wsi opracowaną na obszarze LSR.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Organizacje pozarządowe
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba operacji polegających na wdrożeniu nowych rozwiązań

Tabela 37. Przedsięwzięcie 2.6. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Przedsięwzięcia w celu 3.

Przedsięwzięcie 3.1. Wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży

Diagnoza przeprowadzona na obszarze LSR jednoznacznie wykazała, że obecna oferta instytucji publicznych i pozarządowych kierowanych do młodych osób jest niewystarczająca. Zjawisko to bardzo negatywnie wpływa na rozwój obszaru. Brak odpowiedniej oferty edukacyjnej obniża potencjał innowacyjny obszaru. Wpływa ona także pośrednio na migracje młodych osób oraz starzenie się społeczeństwa. Potrzebne są działania w zakresie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży, które pozwolą włączyć młodych ludzi w inicjatywy na rzecz obszaru LSR oraz wyposażą ich w kompetencje przydatne na lokalnym rynku pracy.

Przedsięwzięcie 3.1. realizowane będzie w formie projektu grantowego. Odbiorcami działań w grantach mogą być dzieci i młodzież do 18 r.ż. zamieszkujące obszar LSR oraz uczestniczące w zajęciach w ramach edukacji poza formalnej.

W czasie konsultacji zgromadzono liczne propozycje obszarów, w których należy wspomóc rozwój dzieci i młodzieży:

- zajęcia o charakterze edukacyjnym przybliżające walory historyczne regionu,
- wsparcie procesu edukacyjnego przez pomoc w nauce i przezwyciężanie trudności szkolnych,
- pomoc w odkryciu potencjału i predyspozycji zawodowych,
- rozwój zdolności interpersonalnych i postaw prospołecznych,
- zapewnienie bezpiecznych form spędzania czasu wolnego,
- rozwój talentów i zainteresowań,
- promowanie zdrowego stylu życia,
- przeciwdziałanie uzależnieniom,
- akcje profilaktyczne,

- edukacja kulturalna,
- zajęcia rozwijające sprawność ruchową,
- bezpieczeństwo w sieci,
- edukacja ekologiczna,
- warsztaty z pierwszej pomocy,
- promowanie właściwych postaw w sytuacjach zagrożenia.

Powyższe propozycje działań są w wysokim stopniu powiązane ze zdiagnozowanymi zasobami obszaru oraz szansami rozwojowymi. **Warto zwrócić uwagę na potrzebę edukacji ekologicznej, zwiększanie kompetencji w zakresie korzystania z elementów dziedzictwa kulturowego oraz wsparcie w zakresie rozwoju umiejętności przydatnych na rynku pracy.**

Przedsięwzięcie 3.1. Wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży

<i>Źródło finansowania</i>	EFS+ (FES)
<i>Sposób realizacji</i>	Projekt grantowy
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Zgodne ze Szczegółowym Opisem Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (SZOP) oraz zapisami LSR
<i>Katalog wnioskodawców</i>	JST, organizacje pozarządowe
<i>Wskaźnik produktu</i>	RCO 80 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność RCO 74 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

Tabela 38. Przedsięwzięcie 3.1. Wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży.

Przedsięwzięcie 3.2. Oddolne inicjatywy aktywizujące osoby zagrożone wykluczeniem społecznym

Przeprowadzona przez LGD „Partnerstwo Północnej Jury” diagnoza wykazała, że konieczne jest przeciwdziałanie następstwom problemów demograficznych, społecznych i gospodarczych. W tym zakresie LSR jest spójne z działaniami zaplanowanymi w ramach Programu „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027”.

Przedsięwzięcie 3.2. realizowane będzie w formie projektu grantowego. Odbiorcami działań w grantach mogą być osoby w niekorzystnej sytuacji życiowej. Zgodnie z wynikami diagnozy przeprowadzonej przez „Partnerstwo Północnej Jury” wsparcie powinno być w szczególności kierowane do osób młodych, seniorów oraz kobiet.

Planowane działania będą polegały m.in. na aktywizacji społecznej, rozwijaniu kompetencji społecznych i zainteresowań, aktywnych sposobów spędzania czasu wolnego, budowaniu więzi społecznych, czy wyrównywaniu deficytów społecznych osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo. Prowadzone konsultacje społeczne wskazują na szeroki wachlarz potrzeb, na które mogłyby odpowiadać powyższe inicjatywy. Wśród nich można wskazać w szczególności:

- wspieranie integracji społecznej,
- wsparcie psychologiczne,

- budowanie więzi sąsiedzkich,
- działania na rzecz wyrównywania deficytów społecznych,
- warsztaty wspierające rozwój kompetencji miękkich,
- działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnych,
- budowanie postaw obywatelskich oraz prospołecznych w tym rozwijające wolontariat,
- działania zapobiegające wykluczeniu cyfrowemu,
- animacja współpracy instytucji działających na danym obszarze objętym LGD,
- zajęcia z zakresu mediacji, rozwiązywania konfliktów w rodzinie, czy w środowisku sąsiedzkim,
- środowiskowe działania o charakterze informacyjnym, np. w zakresie inicjatyw ekologicznych, promujących równość szans, czy edukacyjnych.

Przedsięwzięcie 3.2. Oddolne inicjatywy aktywizujące osoby zagrożone wykluczeniem społecznym

<i>Źródło finansowania</i>	EFS+ (FES)
<i>Sposób realizacji</i>	Projekt grantowy
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Zgodne ze Szczegółowym Opiszem Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (SZOP) oraz zapisami LSR.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	JST, organizacje pozarządowe
<i>Wskaźnik produktu</i>	RCO 80 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność RCO 74 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

Tabela 39. Przedsięwzięcie 3.2. Oddolne inicjatywy aktywizujące osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Przedsięwzięcie 3.3. Włączenie społeczne kobiet

Celem przedsięwzięcia 3.3. jest uzupełnienie wsparcia, które będzie oferowane kobietom w ramach pozostałych przedsięwzięć w LSR. Lokalna Grupa Działania, chce odegrać rolę organizacji sieciującej i aktywizującej kobiety. Wsparcie oferowane w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju powinno w szczególności koncentrować się na ułatwianiu kobietom godzenia ról rodzinnych i zawodowych oraz wspierać ich aktywność zawodową. Będzie to odpowiedzią zarówno na problemy demograficzne obszaru, jak i sytuację na rynku pracy.

W ramach operacji własnej LGD planuje wsparcie w zakresie m.in. :

- wsparcie animatora skierowane na tworzenie oraz realizację programów rozwiązujących problemy, i wzmacniające kompetencje uczestników,
- usługi doradcy zawodowego w celu stworzenia indywidualnego planu rozwoju, zgodnie z zapotrzebowaniem uczestniczki,
- udział w warsztacie motywacyjnym o tematyce ogólnej i tematyce rynku pracy zgodnie z zapotrzebowaniem uczestniczki,
- szkolenia,
- spotkania z psychologiem.

Efekty operacji własnej będą mierzone za pomocą wskaźnika produktu „liczba wydarzeń”, który pozwoli na precyzyjnie określenie liczby działań kierowanych do kobiet.

Przedsięwzięcie 3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji

Zdiagnozowane problemy osób w niekorzystnej sytuacji nie mogą zostać rozwiązane poprzez pojedyncze, punktowe interwencje. Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Jury” dąży do budowania potencjału lokalnej społeczności do działań długofalowych, przynoszących efekty w dłuższej perspektywie czasowej. Z tego względu podjęto decyzję, że oprócz wsparcia konkretnych działań kierowanych do osób w niekorzystnej sytuacji, konieczne jest rozwijanie sieci współpracy, która będzie miała zdolność do podejmowania kolejnych, samodzielnych działań w przyszłości. Na osiągnięcie tego celu nakierowane jest przedsięwzięcie 3.4., w ramach którego możliwe będzie zakupienie lub modernizacja wyposażenia potrzebnego do podejmowania działań kierowanych do osób młodych, seniorów oraz kobiet.

Przedsięwzięcie 3.4. zaplanowane zostało tak, by generowało jak największą wartość dodaną. Potencjał organizacji pozarządowych zostanie zwiększony nie tylko przez ich doposażenie, ale także przez wzmocnienie ich potencjału do współpracy z innymi podmiotami z obszaru LSR. Wsparcie będzie udzielane jedynie na realizację operacji w partnerstwie, a więc operacji realizowanych przez co najmniej dwa podmioty z obszaru LSR. Więcej informacji na temat tego typu operacji można znaleźć w Rozdziale VII.

Przedsięwzięcie 3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji

<i>Źródło finansowania</i>	EFRRROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Operacje w partnerstwie
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Zakup lub modernizacja wyposażenia potrzebnego do prowadzenia działań statutowych kierowanych do osób w niekorzystnej sytuacji.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	Organizacje pozarządowe
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba operacji realizowanych w partnerstwie

Tabela 36. Przedsięwzięcie 3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji.

Działania podejmowane w ramach operacji partnerskich zostaną wsparte przez dodatkowe inicjatywy w zakresie aktywizacji i włączenia seniorów podejmowane przez LGD. Zamysłem stowarzyszenia jest wspieranie partycypacji publicznej seniorów i włączanie ich w procesy decyzyjne w gminach i sołectwach. Z tego względu zrealizowany zostanie projekt promujący istniejące i wspierające powstawanie **nowych Rad Seniorów na obszarze LSR. Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Jury” podejmie próbę pozyskania dodatkowych środków na ten cel poprzez udział w konkursie dotacyjnym w ramach realizacji rządowego Programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+”.** Proponowane działania wprost wpisują się w jeden z priorytetów tego programu: Partycypacja społeczna, która przyczynia się do wzmocnienia samoorganizacji środowiska osób starszych oraz zwiększenia wpływu osób starszych na decyzje dotyczące warunków życia obywateli.

Przedsięwzięcie 3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej

Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Jury” od początków swojego istnienia wspiera rozwój infrastruktury ważnej dla lokalnej społeczności. Mimo to, jej stan nadal nie jest zadowalający. W czasie konsultacji

społecznych zwrócono przede wszystkim na trudności w dostępie do niej jakie napotykają osoby w niekorzystnej sytuacji. Ze względu na swoje położenie życiowe mają one ograniczoną możliwość korzystania z infrastruktury, która jest oddalona od ich miejsc zamieszkania. Powoduje to, że konieczne jest tworzenie i modernizowanie infrastruktury znajdującej się na obszarze LSR tak, by był do niej łatwiejszy dostęp.

W ramach przedsięwzięcia 3.5. możliwa będzie budowa lub modernizacja małej infrastruktury publicznej. Skalę realizowanych operacji wyznacza maksymalna kwota wsparcia, czyli 500 000 zł. Infrastruktura publiczna jest tu rozumiana jako ogólnodostępna infrastruktura sportowa, rekreacyjna i kulturalna. Objęte wsparciem elementy infrastruktury muszą być dostosowane do potrzeb osób w niekorzystnej sytuacji (osób młodych, kobiet, seniorów).

Przedsięwzięcie 3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej

<i>Źródło finansowania</i>	EFRROW (PS WPR)
<i>Sposób realizacji</i>	Konkurs
<i>Możliwość realizacji operacji w partnerstwie z podmiotami z obszaru LGD</i>	Tak
<i>Możliwość realizacji operacji partnerskich z podmiotami spoza obszaru LGD</i>	Nie
<i>Możliwe obszary pomocy</i>	Budowa lub modernizacja infrastruktury rekreacyjnej, sportowej lub kulturalnej, która prowadzi do zwiększenia jej dostępności dla osób w niekorzystnej sytuacji.
<i>Katalog wnioskodawców</i>	JST, organizacje pozarządowe
<i>Wskaźnik produktu</i>	Liczba objętych wsparciem obiektów małej infrastruktury

Tabela 37. Przedsięwzięcie 3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.

Rozdział VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

"Nie komplikujmy tych kryteriów i procedur. One mają być dla ludzi, dla mieszkańców"

- uczestnik konsultacji w gminnym punkcie konsultacyjnym w Janowie

Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD

LGD działa jako stowarzyszenie posiadające osobowość prawną. **LGD, oprócz organów wymaganych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach, jest obowiązana posiadać organ, do którego właściwości należy wybór operacji, które będą wspierane w ramach realizacji LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia. W przypadku LGD „Partnerstwo Północnej Jury” organem tym jest Rada LGD.** Jest ona wybierana przez Walne Zebranie Członków. Jeżeli członkowie Rady wyrazili na to zgodę w formie dokumentowej, głosowanie poza posiedzeniami komisji lub rady może odbywać się z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej.

Wewnętrzna organizacja pracy LGD oraz sposób wyboru i oceny operacji zgodny jest zapisami Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Opisane poniżej, ogólne założenia dotyczące sposobu wyboru i oceny operacji znajdują odzwierciedlenie w następujących dokumentach:

- Procedura wyboru i oceny operacji w ramach LSR
- Regulamin organu decyzyjnego (Rady LGD).
- Kryteria wyboru operacji wraz z procedurą ustalania kryteriów
- Procedura wyboru i oceny grantobiorców
- Kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów.

Dokumenty te dostępne są stronie internetowej LGD. Członkowie Stowarzyszenia oraz mieszkańcy obszaru LSR mogą zgłaszać swoje uwagi i propozycje zmian w tych dokumentach za pomocą formularzy kontaktowych i fiszek z pomysłami (więcej informacji na ten temat w Rozdziale III). **Wnioskodawcy przygotowujący propozycje operacji powinni zawsze zapoznawać się z zapisami LSR oraz aktualnymi procedurami i kryteriami wyboru operacji lub grantobiorców obowiązującymi dla naboru, w ramach którego składany będzie wniosek.**

LSR realizowana jest na podstawie umowy ramowej zawartej pomiędzy LGD a Zarządem Województwa. Umowa ramowa określa między innymi zasady realizacji LSR, w tym zasady dokonywania wyboru operacji realizowanych przed podmioty inne niż LGD oraz zasady dokonywania wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych. Wymienione powyżej procedury i kryteria wyboru zostaną przez LGD przekazane do zatwierdzenia do Zarządu Województwa w terminie do 60 dni od zawarcia umowy ramowej.

Wsparcie na wdrażanie LSR udzielane jest podmiotom na realizację operacji wybranych przez LGD. Warunkiem otrzymania wsparcia jest złożenie wniosku zgodnego z regulaminem naboru wniosku o wsparcie. Wdrażanie LSR może także być realizowane poprzez projekty grantowe. W tego typu projektach LGD jest beneficjentem wsparcia, który następnie udziela wsparcia (przyznaje granty) innym podmiotom na realizację zadań w ramach projektu grantowego. Poniżej w pierwszej kolejności omówione zostaną wybrane elementy procesu wyboru operacji przez LGD. Następnie podane zostaną podstawowe informacje na temat realizacji projektów grantowych, w tym sposób ustalania procedur i kryteriów wyboru grantobiorców.

Nabory wniosków o wsparcie w ramach wdrażania LSR

LGD podaje do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej uzgodniony z zarządem województwa harmonogram naborów wniosków o wsparcie na kolejny rok. Harmonogram może zostać zaktualizowany w uzgodnieniu z zarządem województwa.

Wniosek o wsparcie na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD składa się w terminie wskazanym w ogłoszeniu o naborze wniosków o wsparcie. Ogłoszenie o naborze podawane jest do publicznej wiadomości. Ogłoszenie jest zamieszczane co najmniej na stronie internetowej LGD. Zawiera ono informacje m.in. o podmiotach uprawnionych do ubiegania się o wsparcie, terminie i miejscu składania wniosków o wsparcie oraz miejscu publikacji regulaminu naboru.

LGD w uzgodnieniu z zarządem województwa przyjmuje regulamin naboru wniosków. Regulamin określa m.in. kryteria wyboru operacji. LGD dokonuje wyborów operacji, które są objęte wnioskami o wsparcie złożonymi zgodnie z wymogami opisanymi w ogłoszeniu o naborze wniosków o wsparcie. LGD może wezwać wnioskodawcę do złożenia wyjaśnień lub dokumentów niezbędnych do oceny wniosku o wsparcie.

LGD przekazuje wnioskodawcy informację o wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR lub wyniku wyboru wniosków o wsparcie wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację. LGD umieszcza na swojej stronie internetowej listę operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR oraz listę operacji wybranych. Ta druga lista zawiera informację o operacjach, które mieszczą się w limicie

środków przeznaczonych na udzielenie wsparcia na wdrażanie LSR w ramach danego naboru wniosków. Wnioskodawcy przysługuje prawo wniesienia protestu od wyników oceny spełnienia warunków udzielania wsparcia, wyniku oceny spełnienia kryteriów wyboru operacji lub wyniku wyboru operacji. Protest może być wniesiony w ciągu 7 dni od dnia doręczenia informacji o wyniku oceny spełnienia warunków udzielania wsparcia na wdrażanie LSR lub wyniku wyboru wniosków o wsparcie. Protest jest wnoszony za pośrednictwem LGD i rozpatrywany przez zarząd województwa. O wniesionym proteście LGD informuje niezwłocznie zarząd województwa w terminie 7 dni od dnia wniesienia protestu. LGD w terminie 14 dni od dnia otrzymania protestu weryfikuje wyniki dokonanej przez siebie oceny operacji. Weryfikacja ta może skutkować zmianą podjętego wcześniej rozstrzygnięcia lub skierowaniem do zarządu województwa protestu wraz ze swoim stanowiskiem o braku podstaw do zmiany podjętego rozstrzygnięcia. Zarząd województwa rozpatruje protest, weryfikując prawidłowość oceny operacji oraz przekazuje wnioskodawcy informację o wyniku rozpatrzenia jego protestu. W przypadku nieuwzględnienia protestu, negatywnego wyniku ponownej oceny operacji lub pozostawienia protestu bez rozpatrzenia wnioskodawca może w tym zakresie wnieść skargę do sądu administracyjnego

Po dokonaniu przez LGD wyboru operacji zarząd województwa dokonuje ostatecznej weryfikacji kwalifikowalności i udziela wsparcia na wdrażanie LSR lub odmawia jego udzielenia.

Kluczowe zadania organów LGD oraz biura LGD związane z wyborem i oceną operacji zostały wyszczególnione w poniższej tabeli:

Biuro LGD	<ul style="list-style-type: none"> • Zamieszczenie na stronie LGD ogłoszenia o konkursie o udzielenia wsparcia na realizację LSR • Przyjmowanie wniosków o udzielenie wsparcia • Przekazywanie wnioskodawcom informacji w sprawie uzupełnień i/lub wyjaśnień wniosków • Przekazywanie wnioskodawcom informacji o wynikach oceny i wynikach wyboru wniosków • Przyjmowanie protestów składanych przez wnioskodawców • Informowanie Zarządu województwa oraz członków Rady LGD o wniesionym proteście • Informowanie wnioskodawców o uwzględnieniu protestu lub przekazywanie protestu Zarządowi województwa. • Zamieszczanie na stronie internetowej informacji o wynikach oceny wniosków oraz listy wybranych wniosków.
Zarząd LGD	<ul style="list-style-type: none"> • Ustanawianie i zmienia procedur wyboru operacji • Ustanawianie i zmienia kryteriów wyboru operacji • Rozpatrywanie propozycji zmian procedur i/lub kryteriów wyboru operacji zgłaszanych przez członków LGD lub mieszkańców obszaru LSR • Wdrażanie rekomendacji dotyczących zmian procedur i/lub kryteriów wyboru formułowanych w czasie ewaluacji wewnętrznej.
Rada LGD	<ul style="list-style-type: none"> • Ocena wniosków • Kontrola, aby proces decyzyjny w radzie nie był zdominowany przez żadną pojedynczą grupę interesu. • Wybór wniosków • Weryfikacja oceny wniosków pod wpływem wniesionych protestów lub sformułowanie stanowiska dotyczące braku podstaw do zmiany podjętego rozstrzygnięcia

Tabela 42. Zadania organów LGD oraz biura LGD związane z wyborem i oceną operacji.

Realizacja projektów grantowych

LGD może uzyskać wsparcie na realizację projektów grantowych. Projektem grantowym jest operacja, w której LGD udziela grantów na realizację zadań służących osiągnięciu celu tej operacji przez grantobiorców. Grantobiorcą jest podmiot publiczny albo prywatny wybrany w drodze otwartego konkursu ogłoszonego przez LGD w ramach realizacji projektu grantowego. Grantem są środki finansowe programu, które LGD powierzyła grantobiorcy na podstawie umowy na realizację zadań służących osiągnięciu celu projektu grantowego. Minimalny zakres zapisów umowy dotyczącej powierzenia środków finansowych określone są w Ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności.

LGD odpowiedzialne jest za przygotowanie i przekazanie zarządowi województwa procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów. Procedury wyboru są zatwierdzane przez zarząd województwa.

Zadania organów i biura LGD w czasie realizacji projektów grantowych wykraczają poza zadania opisane w tabeli dotyczącej procedur udzielania wsparcia na realizację LSR. **Z punktu widzenia grantobiorców istotną różnicą jest to, że środki na realizację grantu powierza im LGD, które jest odpowiedzialne za podpisanie umów oraz rozliczenie realizacji umów z grantobiorcami.** Inna istotna różnica związana jest z tym, że działania podejmowane w ramach grantu muszą pozwalać na osiąganie celów projektu grantowego. Środki na realizację grantów mogą być zatem przyznane tylko na działania, które w pełni wpisują się w założenia projektu grantowego. Powinny one być zgodne z zapisami z LSR oraz wymogami określonymi w ogłoszeniu o naborze grantów.

Decyzja o wyborze projektów grantowych jako sposobu realizacji LSR poparta została wynikami diagnozy potrzeb obszaru. Głównym argumentem za ich uwzględnieniem w strategii jest dążenie do włączenia jak największej liczby lokalnych organizacji we wdrażanie LSR. Sprzyjać to będzie rozwijaniu partnerstwa na obszarze LSR. Projekty grantowe pozwolą również zwiększyć komplementarność przedsięwzięć w ramach poszczególnych celów. Ten sposób realizacji LSR pozwoli również na lepsze dopasowanie działań do potrzeb lokalnej społeczności, której przedstawiciele sami będą decydować o szczegółach inicjatyw podejmowanych w ramach grantu. Jest to szczególnie istotne w przypadku działań dotyczących osób w niekorzystnej sytuacji, ochrony lokalnych zasobów oraz innowacyjności.

Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru

Kryteria wyboru operacji w ramach wdrażania LSR oraz kryteria wyboru grantobiorców ustanawia Zarząd LGD. W przypadku każdego naboru wniosków, kryteria te są elementem jego regulaminu, który jest uzgadniany z Zarządem Województwa. **Kryteria muszą być sformułowane w taki sposób, by ukierunkowywały przyznawane wsparcie na zdiagnozowane potrzeby społeczności.** Informacje na temat potrzeb oraz celów i przedsięwzięć LSR zostały w rozbudowanej formie opisane w Rozdziałach IV i VI. W poniższej tabeli zawarto skrót najistotniejszych informacji.

Cel LSR	Przedsięwzięcia	Zdiagnozowane potrzeby, które należy uwzględnić w kryteriach wyboru
Cel 1. Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD	P.1.2. Zakładanie działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki	<ul style="list-style-type: none"> • Premiowanie operacji realizowanych przez osoby młode i/lub kobiety • Realizacja operacji dotyczących branż opisanych w Rozdziale VI • Promowanie operacji realizowanych w partnerstwie • Realizacja operacji innowacyjnych
	P.1.3. Rozwój działalności gospodarczej w branży czasu i wolnego turystyki	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja operacji dotyczących branż opisanych w Rozdziale VI • Promowanie operacji realizowanych w partnerstwie • Promowanie tworzenia miejsc pracy dla osób młodych i/lub kobiet • Realizacja operacji innowacyjnych
	P.1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych	<ul style="list-style-type: none"> • Premiowanie operacji realizowanych przez osoby młode i/lub kobiety • Realizacja operacji innowacyjnych
	P.1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja operacji w partnerstwie • Uwzględnienie potrzeb osób młodych, seniorów oraz kobiet • Uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych i/lub kulturowych • Realizacja operacji innowacyjnych
Cel 2.	P.2.2. Podejmowanie innowacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • Premiowanie operacji realizowanych przez osoby młode i/lub kobiety • Promowanie operacji realizowanych w partnerstwie • Realizacja operacji innowacyjnych

Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości	działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja operacji dotyczących branż opisanych w Rozdziale VI
	P.2.3. Rozwijanie innowacyjnej działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja operacji dotyczących branż opisanych w Rozdziale VI Promowanie operacji realizowanych w partnerstwie Promowanie tworzenia miejsc pracy dla osób młodych i/lub kobiet Realizacja operacji innowacyjnych
	P.2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi	<ul style="list-style-type: none"> Uwzględnienie potrzeb osób młodych, seniorów oraz kobiet Zaangażowanie softysów w przygotowanie grantu Realizacja operacji innowacyjnych
	P.2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja operacji innowacyjnych Uwzględnienie potrzeb osób młodych, seniorów oraz kobiet Uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych
	P.2.6. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja operacji innowacyjnych Uwzględnienie potrzeb osób młodych, seniorów oraz kobiet Uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów kulturowych
Cel 3. Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji	P.3.1. Wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> Zgodność kryteriów wyboru z programem „Fundusze Europejskie dla Śląska”
	P.3.2. Oddolne inicjatywy aktywizujące osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> Zgodność kryteriów wyboru z programem „Fundusze Europejskie dla Śląska” Uwzględnienie potrzeb osób młodych, seniorów oraz kobiet
	P.3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja operacji w partnerstwie Uwzględnienie potrzeb osób młodych, seniorów oraz kobiet Uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych i/lub kulturowych Realizacja operacji innowacyjnych
	P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	<ul style="list-style-type: none"> Uwzględnienie potrzeb osób młodych, seniorów oraz kobiet Promowanie operacji realizowanych w partnerstwie Uwzględnienie aspektu ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych i/lub kulturowych.

Tabela 38. Zagadnienia uwzględniane przy ustanawianiu i zmianie kryteriów wyboru.

Dodatkowe aspekty, które muszą zostać uwzględnione przy ustanawianiu lub zmianie kryteriów wyboru:

1. Cele i przedsięwzięcia w LSR zostały oparte na diagnozie potrzeb mieszkańców i opracowane w taki sposób by wspierały realizację inicjatywy „Nowy Europejski Bauhaus” zapoczątkowanej przez Komisję Europejską. LGD oświadcza, że kryteria wyboru będą formułowane w taki sposób, by promowane były projekty wpisujące się w NEB.
2. Zmiany kryteriów wyboru nie mogą prowadzić do utraty komplementarności przedsięwzięć opisanej w Rozdziale V.
3. Procesy ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru muszą być prowadzone w sposób transparentny.

Decyzje o zmianie kryteriów wyboru operacji lub kryteriów wyboru grantobiorców podejmuje Zarząd LGD. Zmiany mogą być dokonywane z inicjatywy Zarządu, na podstawie wniosków zgłoszonych przez członków LGD bądź mieszkańców obszaru lub na podstawie wyników ewaluacji wewnętrznej. Zarząd odpowiedzialny jest za monitorowanie

obowiązujących kryteriów wyboru operacji pod kątem ich zgodności z obowiązującymi regulacjami oraz wytycznymi w zakresie wdrażania LSR.

Sposób uwzględnienia w kryteriach wyboru innowacyjności i partnerstwa na obszarze LSR

Treści zawarte w tym podrozdziale są uzupełnieniem ogólnych wytycznych, które Zarząd LGD musi uwzględnić ustanawiając lub zmieniając kryteria wyboru. Wyjaśnienia te pomocne będą w czasie oceny operacji. Z tego względu wnioskodawcy przygotowujący propozycje operacji w ramach wdrażania LSR powinni zwrócić szczególną uwagę na kwestie innowacyjności oraz partnerstwa z innymi podmiotami. W przypadku wielu przedsięwzięć uwzględnienie tych aspektów w przygotowywanych propozycjach operacji znacząco zwiększy szanse na uzyskanie wsparcia. Realizacja operacji innowacyjnych oraz uwzględniających partnerstwo przyczyni się do zwiększenia wartości dodanej podejścia LEADER (więcej informacji na ten temat w Rozdziale V).

Definicja innowacyjności

Z przeprowadzonej diagnozy potrzeb wynika, że **rozwiązanie problemów obszaru LGD oraz wykorzystanie jego szans rozwojowych wymaga stosowania innowacyjnych rozwiązań. Przez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych (kontekst lokalny).**

Zmiany generowane w ramach realizacji innowacyjnych operacji mogą cechować się zróżnicowanym poziomem oryginalności. W czasie naborów wniosków będą szczególnie promowane operacje, które prowadzić będą do wdrożenia autorskich, kreatywnych rozwiązań. Z tego **względu kryteria wyboru muszą różnicować oceny operacji w zależności od stopnia oryginalności stosowanych rozwiązań** zgodnie ze wskazówkami zawartymi w poniższej tabeli.

Stopień oryginalności rozwiązań	Uszczegółowienie kryterium
Kreatywne	Rozwiązania, które dotyczą nowych produktów, usług, procesów lub sposobów organizacji. Rozwiązania te muszą powstać w wyniku autorskiego pomysłu wnioskodawcy. Definicja innowacji odnosi się do nowych rozwiązań na obszarze LSR, ale w ograniczony sposób stosuje się do rozwiązań oryginalnych. Wymóg zastosowania autorskiego rozwiązania implikuje, że powinno być ono unikatowe nie tylko na obszarze LSR, ponieważ w innym przypadku oznaczałoby to zastosowanie innowacji imitującej.
Imitujące	Rozwiązania imitujące są wzorowane na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub sposobach organizacji. W szczególności odnosi się to do rozwiązań, które są nowe na obszarze LSR, ale wcześniej były stosowane poza nim. Innowacyjność takich kopiowanych od podmiotów spoza obszaru LSR rozwiązań powinna polegać na tym, że zostaną one osadzone w lokalnym kontekście. Oznacza to ich implementację na obszarze LSR, w której wykorzystane zostaną lokalne zasoby przyrodnicze, historyczne, kulturowe czy społeczne.
Pozorne	Innowacje pozorne to drobne zmiany, które nie mają znaczącego wpływu na tworzenie nowych produktów, usług, procesów lub sposobów organizacji.

Tabela 44. Ocena oryginalności rozwiązań w ramach kryterium innowacyjności.

Innowacyjność przedsięwzięć w ramach wdrażania LSR jest ich znaczącym aspektem zwiększającym wartość dodaną podejścia LEADER. Z tego punktu widzenia, niekorzystną byłaby sytuacja, w której praktyka stosowania kryterium innowacyjności doprowadziłaby do premiowania innowacji pozornych. Kryteria wyboru powinny jasno wskazywać, że obowiązek udowodnienia innowacyjności rozwiązania spoczywa na wnioskodawcy. Powinny być wskazane informacje, które należy zawrzeć we wniosku by możliwe było przyznanie punktów przypisanych do określonego poziomu innowacyjności.

Kryterium innowacyjności powinno w dużym stopniu różnicować oceny operacji i propozycji grantów. Należy przewidywać, że maksymalną liczbę punktów za zastosowanie rozwiązania kreatywnego będzie otrzymywał stosunkowo niewielka grupa wnioskodawców, którzy będą w stanie udowodnić nowatorskość swojego rozwiązania.

Powszechniejszą praktyką będzie z pewnością stosowanie innowacji imitujących. W ich przypadku wnioskodawca musi jednak udowodnić wykorzystanie w czasie ich wdrażania na obszarze LSR lokalnych zasobów. Innymi słowy, oryginalność tych rozwiązań musi polegać na tym, że w odróżnieniu od swoich pierwowzorów wykorzystują zasoby charakterystyczne dla obszaru LSR i to decyduje o ich oryginalności.

Tworzenie propozycji innowacyjnych rozwiązań będzie dużym wyzwaniem dla wnioskodawców. LGD zaplanowała działania informacyjne, edukacyjne oraz animacyjne, które ułatwią przeprowadzenie tego procesu. Działania te zostały uwzględnione w planie komunikacji. W LSR zaplanowano także metody wdrażania innowacji, które zostały wpisane w strukturę celów i przedsięwzięć. Zaplanowano działania nakierowane na tworzenie propozycji innowacji (np. przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi) oraz realizowane po nich przedsięwzięcia, w ramach których wsparcie zostanie udzielone na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań. Plan wdrażania innowacji został tym samym wpisany w strukturę matrycy logicznej LSR oraz powiązany z nią harmonogram realizacji strategii. Jest to rozwiązanie kompleksowe, które zwiększa komplementarność przedsięwzięć oraz powoduje, że powstające innowacje będą precyzyjnie odpowiadać na zdiagnozowane potrzeby społeczności.

Innowacyjne rozwiązania mogą być stosowane w operacjach dotyczących wszystkich zakresów tematycznych. Nie odnoszą się one jedynie do wprowadzania nowych produktów lub usług przez przedsiębiorców. Przykładowo, możliwe jest stosowanie innowacji w projektach infrastrukturalnych (np. nowatorskie metody zwiększania dostępności elementów infrastruktury) lub aktywizujących (np. zastosowanie nowych metod pracy ze społecznością na obszarze LSR). Innowacyjność będzie szczególnie istotnym kryterium w czasie oceny następujących przedsięwzięć:

- P.1.2. Zakładanie działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki
- P.1.3. Rozwój działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki
- P.1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych
- P.2.2. Podejmowanie innowacyjnej działalności gospodarczej
- P.2.3. Rozwijanie innowacyjnej działalności gospodarczej
- P.2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi
- P.2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego
- P.2.6. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

Innowacyjność w ramach przedsięwzięć przypisanych do pierwszego celu może skupiać się na nowatorskich sposobach prowadzenia działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki. Przedsięwzięcia w ramach celu 2 mają potencjał do stosowania innowacji opartych o rozwiązania cyfrowe, zgodnie z koncepcjami inteligentnych wsi. W przypadku wszystkich przedsięwzięć możliwe jest osiągnięcie co najmniej poziomu innowacji imitującej, ponieważ stwarzają one możliwość wykorzystania lokalnych zasobów. Powyższe stwierdzenia powinny być jednak traktowane przez wnioskodawców i członków organu decyzyjnego LGD jako wskazówki. Sama natura procesu innowacyjnego powoduje, że nowatorskie rozwiązania mogą pojawić się w nieoczekiwanych miejscach, dlatego każda operacja i projekt grantowy oferuje możliwość ich tworzenia. Z tego względu należy oczekiwać, że operacje będą zawierać innowacje wykraczające poza te sugestie, które mają jedynie ukierunkować sposób myślenia o wdrażaniu innowacji na obszarze LSR.

Premiowanie współpracy z innymi podmiotami

Ważnym celem LGD jest rozwój partnerstwa na obszarze swojego działania. Wartość dodana takich operacji polega na ich potencjalne do generowania kapitału społecznego, czyli relacji społecznych, zdolności do współdziałania oraz zwiększania poziomu zaufania społecznego.

Podobnie, jak w przypadku innowacyjności budowanie partnerstw będzie inicjowane przez działania szkoleniowe, animacyjne i doradcze, które są uwzględnione w planie komunikacji (więcej informacji na ten temat w Rozdziale III). Analogicznie, przewidziano także przedsięwzięcia, w ramach których partnerstwo będzie mogło się urzeczywistnić. Możliwe będzie realizowanie operacji w partnerstwie. Operacje w partnerstwie to projekty realizowane wspólnie przez

partnerów z obszaru LSR. Z kolei projekty partnerskie realizowane są przez co najmniej jeden podmiot z obszaru LGD „Partnerstwo Północnej Jury” wspólnie z podmiotem działającym na innym obszarze LSR znajdującym się w Polsce.

Opisy przedsięwzięć zawarte w Rozdziale VI precyzyjnie wskazują te z nich, które dopuszczają możliwość realizacji operacji w partnerstwie. Co do zasady operacje partnerskie będą mogły być przeprowadzane we wszystkich przedsięwzięciach uwzględniających konkurs jako sposób realizacji LSR. Ich przeprowadzanie wymaga wcześniejszego podpisania umowy partnerskiej, która określa zadania każdego z partnerów. Umowa partnerska jest załącznikiem do wniosku o przyznanie wsparcia. Wymagane jest w niej wskazanie partnera koordynującego, który będzie reprezentował pozostałych partnerów podczas wyboru operacji przez LGD oraz postępowania w sprawie przyznania pomocy prowadzonego przez Samorząd Województwa Śląskiego. Rekomenduje się też, żeby umowa partnerska zawierała ustalenia dotyczące wniesienia zabezpieczenia wspólnej realizacji przyszłej umowy o przyznanie pomocy. Należy zwrócić uwagę, że poziom dofinansowania dla poszczególnych beneficjentów może się różnić w zależności od ich typów (np. może być niższy dla podmiotów publicznych). Partnerzy z obszaru jednego LGD składają jeden, wspólny wniosek o przyznanie wsparcia na realizację operacji w partnerstwie. LGD będzie przeprowadzać nabory dedykowane operacjom w partnerstwie, ale możliwe jest także składanie takich wniosków w pozostałych konkursach.

Rozdział VIII. Plan działania

Planujemy z rozsądkiem, działamy konkretnie, po prostu wspieramy naszych mieszkańców i naszą Jurę!

Uczestniczka konsultacji gminnego punktu konsultacyjnego w Żarkach

Wdrożenie LSR będzie obejmowało okres do 31.12.2029r. na który przewidziano ogłaszanie naborów co najmniej raz w roku, począwszy od drugiego półrocza 2024r. Realizacja planu działania została w taki sposób zaprojektowana, aby jak najefektywniej wykonać trzy cele Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność. Szczegółowy harmonogram osiągania celów został zaprezentowany w zał. nr 2 tj. Plan Działania. Kolejność realizacji celów i przedsięwzięć wynika z przyjętej logiki interwencji.

W pierwszym okresie realizacji LSR, przypadającym do 30.06.2026r. w ramach celu C.1 „Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD” zaplanowano działania mające na celu mobilizację aktywności przez różnych partnerów z obszaru „Partnerstwa Północnej Jury”. Z tego względu jako pierwsze przedsięwzięcie w celu 1 podjęte zostaną działania bezpośrednio związane z podjęciem i rozwojem działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki, czyli przedsięwzięcia P.1.2., P.1.3 jak również przedsięwzięcie mobilizujące rolników w kierunku rozwoju funkcji pozarolniczych swoich gospodarstw rolnych tj. przedsięwzięcie P.1.4. W dalszej kolejności, tj. drugim okresie realizacji LSR obejmującym okres do 31.12.2029r., zostaną zainicjowane działania związane z rozwojem marki lokalnej (P.1.1.). Podsumowaniem działań w celu 1 będą operacje realizowane w partnerstwie, przez organizacje pozarządowe.

W ramach celu C.2. „Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości” przedsięwzięciem, które zostanie zrealizowane w pierwszej kolejności, tj. do 30.06.2026r. będzie P.2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi, które mają ukierunkować kolejne działania na rzecz wdrażania innowacji. Następnie udzielone zostanie wsparcie na wdrożenie niektórych rozwiązań wpisujących się w te koncepcje (P.2.5, P.2.6). Równocześnie uruchomione zostaną przedsięwzięcia dotyczące działalności gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem definicji innowacji (P.2.2; P.2.3). Klamrą je spinającą będzie operacja własna siecująca przedsiębiorców z obszaru LSR (P.2.1), której celem jest rozwój partnerstwa na obszarze LGD, a także wzmocnienie innowacyjnego potencjału grupy interesów gospodarczych.

W przypadku celu 3 „Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji” priorytetowo potraktowane zostaną działania finansowane z EFS+ (przedsięwzięcia P.3.1. oraz P.3.2.). Planowane w ich ramach projekty grantowe zostaną uruchomione niezwłocznie po ogłoszeniu dedykowanym im konkursów przez Zarząd Województwa Śląskiego. Równie ważna będzie realizacja działania polegającego na poprawie dostępu do małej infrastruktury publicznej osób w niekorzystnej sytuacji, tj. przedsięwzięcie P.3.5. Wynika to także z obawy przed rosnącymi kosztami realizacji inwestycji. Ich realizacja ma pozwolić na poprawę dostępności infrastruktury, likwidację barier architektonicznych oraz zwiększenie dostępności usług dla mieszkańców. Dodatkową motywacją jest tu dążenie do szybkiego osiągnięcia widocznych rezultatów realizacji LSR, co powinno zwiększyć poparcie lokalnej społeczności dla tego procesu. W dalszej kolejności będą prowadzone działania uzupełniające do pozostałych przedsięwzięć w zakresie wsparcia kobiet, po to by ułatwić im godzenie ról rodzinnych i zawodowych, przedsięwzięcie P.3.3. Jednocześnie w ramach mobilizacji potencjału organizacji pozarządowych, w tym do podejmowania współpracy z innymi podmiotami z obszaru LGD, zostaną uruchomione działania polegające na realizacji operacji w partnerstwie, przedsięwzięcie P.3.4.

Założenia do planu działania prowadzono w sposób racjonalny i gwarantujący spełnienie celów i założeń zawartych w LSR. W początkowej fazie harmonogramu przedsięwzięto środki na tworzenie inteligentnych koncepcji, aktywizację i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji poprzez uruchomienie naborów grantowych z EFS+. Jednocześnie zaplanowano budowanie i zwiększanie potencjału terenu poprzez poprawę infrastruktury publicznej i dostępności usług, stymulowanie lokalnego rozwoju gospodarczego poprzez rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych jak również w zakresie turystyki i innowacji. Następnie zaprojektowano wzmocnienie lokalnego partnerstwa i kapitału

społecznego poprzez realizację operacji w partnerstwie realizowane m.in. przez organizacje pozarządowe, sieciowanie przedsiębiorców z sektorem społecznym, budowę oraz promocję obszaru z perspektywy realizacji operacji własnej dotyczącej marki lokalnej. Wieloaspektowe i kompleksowe podejście do rozwoju lokalnego, wykorzystujące zasoby obszaru i potencjał mieszkańców pozwoli na spełnienie założonych wskaźników, a co za tym idzie – zniwelowanie problemów zgłaszanych przez lokalną społeczność. Harmonogram realizacji celów – osiągnięcia wskaźników, zobrazowany został w szczegółowym Planie działania dla każdego celu, który znajduje się w załączniku nr 2 do LSR.

Rozdział IX. Plan finansowy

"Te środki z Lidera pomagają nam realizować plany o lepszej przyszłości dla nas, dla naszych dzieci"- matka, uczestniczka konsultacji w gminnym punkcie konsultacyjnym w Mstowie

Lokalna Strategia Rozwoju przygotowana przez LGD „Partnerstwo Północnej Jury” jest strategią dwu-fundusową. Jej wdrażanie finansowane jest z:

- Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2037 oraz
- Europejskiego Funduszu Społecznego + w ramach programu „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027”.

Poszczególne EFSI obejmują swoim zakresem oddziaływania cały obszar LGD, czyli każdą z 9 wchodzących w skład „Partnerstwa Północnej Jury” gmin.

Liczba ludności na obszarze LGD według stanu na 31 grudnia 2020 r. wynosiła 71 982 osób. Na tej podstawie określono wysokość budżetu LSR, który równy jest maksymalnej możliwej do uzyskania kwocie pomocy. W ramach PS WPR zaplanowano środki na wdrażanie LSR w wysokości **2 250 000 euro** oraz środki na zarządzanie LSR w wysokości **512 500 euro**. Na wdrażanie LSR zostanie dodatkowo przeznaczony **900 000 euro** w ramach EFS+, na zarządzanie z tego komponentu przewidziano 15% wysokości całkowitej alokacji środków.

Większa część budżetu komponentu PS WPR – **56,67 % tj. 1 275 000 Euro** została przeznaczona na działania związane ze stymulowaniem lokalnego rozwoju gospodarczego poprzez tworzenie i rozwój innowacyjnej działalności gospodarczej, w zakresie czasu wolnego i turystyki czy także rozwoju funkcji pozarolniczych gospodarstw rolnych. Takie zaplanowane działania są uzasadnione przeprowadzoną diagnozą potrzeb, która wprost wskazywała na konieczność realizacji przedsięwzięć stymulujących rozwój gospodarczy, poprzez tworzenie miejsc pracy, w szczególności dla osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, które w LSR zostały zdefiniowane m.in. jako osoby młode do 25 roku życia i kobiety w wieku produkcyjnym.

25,20 % budżetu komponentu PS WPR, czyli **567 000 euro** planuje się przeznaczyć na operacje związane z budową małej infrastruktury publicznej. Wydatki te uzasadnione są przeprowadzoną diagnozą potrzeb, która wskazała na brak zadawalającej oferty dla mieszkańców i turystów w tym zakresie.

Budżet przeznaczony na operacje własne wynosi blisko **6,44 %** komponentu PS WPR, czyli **145 000 euro**. Zaplanowano 3 projekty własne, w tym jeden zakładający sieciowanie lokalnej współpracy między przedstawicielami poszczególnych sektorów, poprzez realizację forum przedsiębiorców, drugi aktywizujący włączenie społeczne kobiet a trzeci związany

z szeroką promocją produktów i usług lokalnych a dotyczący rozwoju koncepcji marki lokalnej m.in. poprzez przeprowadzenie pilotażu certyfikacji lokalnych produktów i usług.

W celu aktywizacji mieszkańców oraz organizacji pozarządowych zaplanowano ponad **11%** budżetu – w tym: **2,80%** (tj. **63 000 Euro**) na realizację projektów grantowych dotyczących wdrażania opracowanych koncepcji smart villages i **8,89 %** tj. (**200 000 Euro**) na operacje w partnerstwie.

W ramach funduszy europejskich dla województwa śląskiego na lata 2021-2027 założono w budżecie LSR realizację działań w zakresie:

- celu szczegółowego: (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, z budżetem na kwotę **400 000 Euro**.
- celu szczegółowego: (l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci, z budżetem na kwotę **500 000 Euro**.

Zał. nr 4 Plan wykorzystania budżetu LSR zakłada, że do 30.06.2026r. LGD PPJ będzie miało zakontraktowane (na zasadzie podpisanych umów przyznania pomocy) 42,04 % budżetu komponentu PS WPR w stosunku do całego budżetu uwzględniającego obydwie komponenty.

LGD planuje pozyskać dodatkowe środki na realizację LSR z innych źródeł finansowania. Dotyczyć to będzie działań, które będą komplanarne wobec wsparcia z EFRROW i EFS+ oraz wynikają z diagnozy potrzeb obszaru:

- Inwentaryzacja dziedzictwa kulinarnego, potencjalne źródło finansowania: program dotacyjny „Wspólnie dla dziedzictwa” realizowany przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.
- Wspieranie partycypacji publicznej seniorów, potencjalne źródło finansowania: program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+”.

Dodatkowe źródła finansowania są uzasadnione potrzebami obszaru, które zostały szczegółowo opisane w Rozdziale VI. Poruszony został tam temat dziedzictwa kulinarnego oraz potrzeb jego rozwoju w celu wsparcia wykorzystania turystycznego potencjału obszaru LSR. W czasie przygotowania LSR dogłębnie przeanalizowano również potrzeby osób w wieku senioralnym. Ich liczba zwiększa się, stąd uzasadnione jest podejmowanie działań na rzecz ich aktywizacji. Proponowany projekt ma na celu włączenie ich w zarządzanie gminami wchodzącymi w skład LGD.

Źródła finansowania i plan działania są w bezpośredni sposób powiązane z celami i przedsięwzięciami. Zostało to wykazane w rozdziale VI, gdzie podano źródła finansowania dla każdego przedsięwzięcia. Dodatkowo wskazano cele LSR, na których realizację Lokalna Grupa Działania będzie pozyskiwać środki.

Szczegółowe informacje na temat planu finansowego zawarte są w załącznikach nr 3 (Budżet LSR) oraz nr 4 (Plan wykorzystania budżetu LSR). Wszystkie kwoty zawarte w załącznikach podane są w EUR zgodnie z wymogami regulaminu konkursu na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

Rozdział X. Monitoring i ewaluacja

„Myśląc o Północnej Jurze nasuwa mi się od zawsze: po pierwsze i po ostatnie- moja Jura!”

Seniorka na konsultacjach z gminnego punktu konsultacyjnego w gminie Koziegłowy

Realizacja LSR jest skomplikowanym i wielowątkowym procesem. Skuteczne zarządzanie nim wymaga systematycznego zbierania danych na temat postępów we wdrażaniu strategii oraz badania efektów podejmowanych interwencji. Dane te powinny być poddawane okresowej ocenie, na podstawie której wprowadzane będą modyfikacje w działaniach LGD. Innymi słowy, konieczne jest by Lokalna Grupa Działania monitorowała podejmowane działania i ich efekty oraz prowadziła ich ewaluację.

Procedury monitoringu i ewaluacji oparte zostały na doświadczeniach zebranych w okresie realizacji poprzednich Lokalnych Strategii Rozwoju. Ich podstawowym założeniem jest udostępnianie informacji na temat postępów we wdrażaniu LSR wszystkim zainteresowanym stronom (transparentność) oraz włączanie zróżnicowanych lokalnych aktorów w ocenę funkcjonowania LGD. Realizacja tych celów jest powiązana z realizacją planu komunikacji i wiąże się nie tylko z przekazywaniem komunikatów do lokalnej społeczności, ale również z pozyskiwaniem informacji zwrotnej od jej członków.

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania informacji na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii. Ewaluacja to badanie jakości podejmowanych interwencji oraz ocena ich efektów.

Kluczowymi elementami systemu monitoringu i ewaluacji LSR są wskaźniki produktu przypisane do przedsięwzięć oraz wskaźniki rezultatu przypisane do celów strategii. Stosowany zestaw wskaźników (patrz Rozdział 6) opracowany został z udziałem przedstawicieli lokalnej społeczności (więcej informacji na ten temat w Rozdziale 3). **W przypadku wskaźników rezultatów dążono do tego by w największym możliwym stopniu zastosować miary kompatybilne z tymi określonymi w ramach PS WPR oraz FE SL.** Pozwoli to nie tylko na skuteczne mierzenie postępów w realizacji LSR, ale także zagwarantuje ich spójność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

Opis procesu monitorowania i ewaluacji

W poniższej tabeli wyszczególniono elementy podlegające monitorowaniu oraz opisano sposób pozyskiwania danych niezbędnych do prowadzenia monitoringu.

Elementy podlegające monitorowaniu	Źródła danych
Poszukiwanie nowych sposobów działania	Nabór fiszek z pomysłami na działania (IV kwartał każdego roku realizacji LSR)
Zgłaszane propozycje zmian w LSR oraz usprawnień w funkcjonowaniu LGD	Formularz kontaktowy na stronie internetowej
Wskaźniki planu komunikacji	<ul style="list-style-type: none">• Statystyki stron internetowych,• Dokumentacja fotograficzna,• Zestawienia wyników badań ankietowych,• Ewidencja doradztwa w biurze LGD,• Raporty z warsztatów refleksyjnych
Wskaźniki produktu i rezultatu	Ankiety monitorujące wypełniane przez beneficjentów, informacje przekazywane przez Urząd Marszałkowski, dane własne LGD
Zgodność realizacji działań i naborów z	Dane własne LGD

<i>przyjętym harmonogramem</i>	
<i>Postęp finansowy w realizacji LSR</i>	Ankiety monitorujące wypełniane przez beneficjentów, informacje przekazywane przez Urząd Marszałkowski, dane własne LGD
<i>Badanie ankietowe mieszkańców</i>	Zestawienie wyników badania ankietowego (przygotowane co dwa lata w I kwartale najpóźniej 4 dni przed terminem warsztatu refleksyjnego, pierwsze w 2025 roku).
<i>Efektywność doradztwa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zestawienie wyników badania ankietowego (przygotowane co roku w I kwartale każdego roku realizacji LSR, najpóźniej 4 dni przed terminem warsztatu refleksyjnego) • Ewidencja doradztwa w biurze LGD

Tabela 45. Elementy procesu realizacji LSR podlegające monitorowaniu.

Należy zwrócić uwagę, że zakres monitorowanych zjawisk jest bardzo szeroki. Wynika to nie tylko z rozbudowanego systemu wskaźników, który będzie precyzyjnie mierzył postęp w rzeczowej realizacji LSR, ale także z ambitnych założeń planu komunikacji, który realizuje następujące cele:

1. Wzmacnianie wewnętrznego partnerstwa,
2. Wzmocnienie partnerstwa na obszarze LSR i animowanie społeczności do partnerstwa z innymi podmiotami,
3. Animowanie społeczności do wdrażania innowacji,
4. Aktywizacja ludzi młodych,
5. Informowanie społeczności o możliwości udziału w działaniach na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji lub o możliwości korzystania z efektów tych działań,
6. Wzmacnianie efektów realizacji LSR.

Do każdego z celów przypisane zostały konkretne działania oraz wskaźniki. Monitorowanie realizacji planu komunikacji pozwoli na zebranie szerokiego zestawu informacji na temat sposobu, w jaki LGD „Partnerstwo Północnej Jury” będzie zarządzać procesem wdrażania LSR.

Opis elementów podlegających ewaluacji oraz określenie czasu w jakim zostanie przeprowadzona ewaluacja

W okresie realizacji LSR „Partnerstwo Północnej Jury” będzie prowadzić wewnętrzną ewaluację swoich działań w formie corocznych warsztatów refleksyjnych. Ich celem będzie bieżąca analiza procesu wdrażania LSR, ocena jego efektów oraz zmian dokonujących się na obszarze objętym strategią. Z warsztatów refleksyjnych przygotowywany będzie raport, który będzie udostępniany członkom LGD oraz wszystkim zainteresowanym. Raport powinien zawierać rekomendacje dotyczące zmian w funkcjonowaniu Lokalnej Grupy Działania dotyczących sposobu zarządzania realizacją LSR oraz potencjalnych nowych kierunków działalności Stowarzyszenia.

Za przeprowadzenie ewaluacji wewnętrznej odpowiedzialny będzie Zarząd LGD, który może zlecać niezbędne działania pracownikom LGD. Prowadzenie warsztatów refleksyjnych oraz przygotowanie sprawozdań z nich może być powierzane wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym.

Warsztat refleksyjny będzie przeprowadzany na początku każdego roku kalendarzowego. Podstawą do dyskusji w czasie warsztatu będą udostępnione jego uczestnikom dane pochodzące z monitoringu. Dane te powinny być przekazane co najmniej 3 dni przed spotkaniem osobom, które zgłoszą chęć udziału w spotkaniu.

Realizacja ewaluacji wewnętrznej w formie warsztatu refleksyjnego odbywać się w zgodzie z zasadami inkluzywności i transparentności. Oznacza to, że będą mogli w nim uczestniczyć wszyscy zainteresowani. Lokalna Grupa Działania będzie podawać do publicznej wiadomości informacje o miejscu i terminie organizacji warsztatu. Charakter ewaluacji wewnętrznej wymaga by w spotkaniu brali udział co najmniej:

1. Pracownicy biura LGD
2. Członkowie Rady i Zarządu LGD

3. Mieszkańcy obszaru.

LGD dążyć będzie do tego by w warsztacie brali udział przedstawiciele wszystkich grup interesów. Do udziału w spotkaniu mogą być zapraszani także przedstawiciele innych LGD, beneficjentów oraz samorządu województwa.

Opis elementów podlegających ewaluacji wewnętrznej

<i>Postępy w realizacji LSR</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczowa realizacja LSR • Finansowa realizacji LSR • Realizacja planu działania
<i>Jakość składanych w naborach propozycji operacji</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Jakość wniosków w poszczególnych zakresach tematycznych LSR • Wpływ jakości wniosków na osiągnięcie celów LSR • Działania zapewniające właściwą jakość wniosków
<i>Kryteria wyboru operacji</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Praktyka stosowania kryteriów wyboru przez organ decyzyjny • Jednoznaczność i obiektywność kryteriów • Wątpliwości odnośnie do kryteriów zgłaszane przez wnioskodawców
<i>Zgodność zakresu realizacji operacji z faktycznymi potrzebami mieszkańców obszaru</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej, które mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR • Zróżnicowanie potrzeb pomiędzy gminami • Efekty realizowanych projektów
<i>Trafność stosowanych wskaźników realizacji LSR i planu komunikacji oraz rzetelność danych zbieranych w ramach monitoringu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Sposób pomiaru wartości wskaźników • Stosowane źródła danych • Jakość pozyskiwanych danych
<i>Procedury naboru wniosków</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Praktyka stosowania procedur wyboru • Uwagi odnośnie do procedur zgłaszane przez beneficjentów
<i>Działalność biura LGD</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Działania animacyjne • Doradztwo dla wnioskodawców i beneficjentów • Realizacja planu komunikacji
<i>Zgłaszane przez członków Stowarzyszenia oraz innych mieszkańców obszaru propozycje zmian w działalności LGD</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Propozycje nowych kierunków działań • Funkcjonowanie organów LGD

Tabela 46. Opis elementów wdrażania LSR podlegających ewaluacji wewnętrznej.

Kompleksowa ocena procesu wdrażania LSR przeprowadzona zostanie w formie ewaluacji zewnętrznej. Badanie zostanie przeprowadzone jednokrotnie, najwcześniej w 2028 roku. Ewaluację zewnętrzną przeprowadzi niezależny zewnętrzny ewaluator.

Opis elementów podlegających ewaluacji zewnętrznej

<i>Realizacja celów LSR</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Stopień osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu
<i>Wpływ procesu realizacji LSR na kapitał społeczny</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne • Zaufanie w lokalnej społeczności • Potencjał do współpracy, usieciowienie organizacji z obszaru LGD
<i>Rozwój przedsiębiorczości</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Wpływ realizacji LSR na rozwój przedsiębiorczości • Sytuacja w branżach szczególnie istotnych z perspektywy celów LSR • Udział przedsiębiorców w działaniach na rzecz rozwoju obszaru LGD
<i>Turystyka</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalny potencjał w zakresie turystyki • Jakość oferty kierowanej do turystów • Obserwowane zmiany w nasileniu ruchu turystycznego • Wpływ turystyki na lokalną gospodarkę i jakość życia mieszkańców
<i>Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Działania na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego • Ocena zrównoważenia sposobu zarządzania dziedzictwem
<i>Wsparcie dla grup w niekorzystnej sytuacji</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Trafność przyjętej definicji grup osób w niekorzystnej sytuacji • Wpływ realizacji LSR na poziom wykluczenia społecznego na obszarze LGD • Jakość wsparcia kierowanego do grup w niekorzystnej sytuacji • Włączenie osób w niekorzystnej sytuacji w proces realizacji LSR
<i>Innowacyjność</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Trafność przyjętej definicji innowacyjności na obszarze LGD • Jakość wsparcia udzielonego podmiotom realizującym innowacyjne operacje • Ocena rzeczywistego poziomu innowacyjności zrealizowanych operacji
<i>Stan wewnętrznego partnerstwa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Inkluzywność Stowarzyszenia • Reprezentatywność organów LGD • Aktywność członków Stowarzyszenia.
<i>Ocena funkcjonowania LGD</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Sposób zarządzania procesem realizacji LSR • Realizacja planu komunikacji • Skuteczność i efektywność działań aktywizacyjnych
<i>Ocena procesu wdrażania</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Komplementarność realizowanych operacji • Stosowanie procedur naboru wniosków • Kryteria wyboru operacji • Efektywność doradztwa w biurze LGD
<i>Wartość dodana podejścia LEADER</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca LGD z innymi organizacjami na obszarze • Aktywizacja lokalnej społeczności • Rozwój partnerstwa • Pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację celów LSR • Powstawanie nowych organizacji pozarządowych i profesjonalizacja istniejących • Działania w partnerstwie podejmowane przez podmioty z obszaru LGD

Tabela 47. Opis elementów wraźnia LSR podlegających ewaluacji zewnętrznej.

Sposób wykorzystania wyników ewaluacji i analizy danych monitoringowych

Monitoring i ewaluacja sposobu funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania mają przede wszystkim wesprzeć proces zarządzania wdrażaniem LSR. Gromadzone dane będą wykorzystywane przez organy Stowarzyszenia do podejmowania bieżących decyzji i optymalizacji realizowanych procesów. Wartością dodaną realizacji zadań związanych z monitoringiem i ewaluacją będzie wsparcie dla rozwoju partnerstwa na obszarze LGD.

Za nadzór na monitoringiem odpowiedzialny będzie Zarząd Stowarzyszenia. Dane dotyczące poszczególnych elementów podlegających monitoringowi będą gromadzone w postaci zestawień tabelarycznych. Dane będą aktualizowane na bieżąco. Dane gromadzone w monitoringu będą wykorzystywane do wykonywania obowiązków sprawozdawczych, którym podlega Lokalna Grupa Działania.

Zastosowane w LSR rozwiązania w zakresie monitoringu i ewaluacji przewidują powiązanie tych dwóch procesów. Dane gromadzone w czasie monitoringu będą poddawane szczegółowej analizie i ocenie w ramach corocznych warsztatów refleksyjnych. Zarząd LGD odpowiedzialny będzie za przygotowanie i przekazanie danych gromadzonych w czasie monitoringu wszystkim stronom zainteresowanym udziałem w warsztacie refleksyjnym. Dane powinny zostać przekazane w postaci zestawień tabelarycznych.

Efektom prowadzonych badań ewaluacyjnych (ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej) będzie opracowanie raportów zawierających rekomendacje. Za wdrożenie zaleceń opracowanych w czasie ewaluacji odpowiedzialny będzie Zarząd LGD. Rekomendacje powinny odnosić się do nowych pomysłów w zakresie kierunków prowadzonej działalności oraz proponowanych usprawnień zgłaszanych przez mieszkańców obszaru. Ich sugestie będą zbierane w ramach realizacji planu komunikacji i muszą bezwzględnie zostać wykorzystane do prowadzenia monitoringu i ewaluacji sposobu funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania.

Spis literatury

- Raport z ewaluacji zewnętrznej Lokalnej Strategii Rozwoju Kierowanego przez Społeczność na lata 2016-2022 Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”
- Lokalna Strategia Rozwoju Kierowanego przez Społeczność Stowarzyszenia „Partnerstwo Północnej Jury”
- Bank Danych Lokalnych
- Monitor Rozwoju Lokalnego
- Departament Finansów Samorządu Terytorialnego Ministerstwa Finansów
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”
- Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody Generalnej Dyrekcji Ochrony Przyrody.

Załącznik nr 1 Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD	Grupy docelowe	Sposób realizacji
50 000,00	P.1.1. Rozwój marki lokalnej	Przedsiębiorcy, mieszkańcy obszaru, NGO, JST	Operacja własna
75 000,00	P.1.2. Zakładanie działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki	Mieszkańcy obszaru, kobiety, osoby młode	Konkurs
100 000,00	P.1.3. Rozwój działalności gospodarczej w branży czasu wolnego i turystyki	Przedsiębiorcy, kobiety	Konkurs
300 000,00	P.1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych	Rolnicy, mieszkańcy obszaru	Konkurs
100 000,00	P.1.5. Współpraca organizacji działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	Mieszkańcy obszaru, NGO	Operacje w partnerstwie
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości	Grupy docelowe	Sposób realizacji
45 000,00	P.2.1. Forum przedsiębiorców	Przedsiębiorcy, sołtysi	Operacja własna
250 000,00	P.2.2. Podejmowanie innowacyjnej działalności gospodarczej	Mieszkańcy obszaru, kobiety, osoby młode	Konkurs
550 000,00	P.2.3. Rozwijanie innowacyjnej działalności gospodarczej	Przedsiębiorcy, kobiety	Konkurs
9 000,00	P.2.4. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi	Mieszkańcy obszaru, organizacje pozarządowe, sołtysi	Projekt grantowy
24 000,00	P.2.5. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego	Mieszkańcy obszaru, organizacje pozarządowe, sołtysi	Projekt grantowy
30 000,00	P.2.6. Inteligentne rozwiązania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	Mieszkańcy obszaru, organizacje pozarządowe, sołtysi	Projekt grantowy
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji	Grupy docelowe	Sposób realizacji
400 000,00	P.3.1. Wsparcie edukacji nieformalnej dzieci i młodzieży	Osoby młode, organizacje pozarządowe, JST	Projekt grantowy
500 000,00	P.3.2. Oddolne inicjatywy aktywizujące osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	Seniorzy, osoby młode, kobiety	Projekt grantowy
50 000,00	P.3.3. Włączenie społeczne kobiet	Kobiety, organizacje pozarządowe	Operacja własna
100 000,00	P.3.4. Wsparcie podmiotów działających na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji	Organizacje pozarządowe, kobiety, seniorzy, osoby młode	Operacje w partnerstwie
567 000,00	P.3.5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej	Organizacje pozarządowe, JST	Konkurs

Załącznik nr 2 Plan działania

CEL	lata	Do 31.12.2024		Do 31.12.2025		Do 31.12.2026		Do 31.12.2027		Do 31.12.2028		Do 31.12.2029		PROGRAM
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	
C.1	Wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru LGD													
Przedsię-wzięcie P.1.1	Liczba pilotaży systemu certyfikacji											1	100%	PS WPR
Przedsię-wzięcie P.1.2	Liczba operacji polegających na założeniu działalności gospodarczej							3 operacje	100%					PS WPR
Przedsię-wzięcie P.1.3	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącej działalności gospodarczej									2 operacje	100%			PS WPR
Przedsię-wzięcie P.1.4	Liczba nowych lub rozwiniętych pozarolniczych funkcji w gospodarstwach rolnych									10 nowych lub rozwiniętych gospodarstw rolnych	100%			PS WPR
Przedsię-wzięcie P.1.5	Liczba operacji realizowanych w partnerstwie													PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.1	R.1. Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom											100 osób	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich							3 miejsca pracy	30%	7 miejsc pracy	100%			PS WPR

CEL	lata	Do 31.12.2024		Do 31.12.2025		Do 31.12.2026		Do 31.12.2027		Do 31.12.2028		Do 31.12.2029		PROGRAM
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.2	Stymulowanie rozwoju gospodarczego i innowacyjności miejscowości													
Przedsięwzięcie P.2.1	Liczba wydarzeń							5 wydarzeń	100%					PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.2	Liczba operacji polegających na założeniu działalności gospodarczej									10 operacji	100%			PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.3	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącej działalności gospodarczej									11 operacji	100%			PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.4	Liczba przygotowanych koncepcji inteligentnych wsi						9 koncepcji	100%						PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.5	Liczba operacji polegających na wdrożeniu nowych rozwiązań									4 operacje	100%			PS WPR
Przedsięwzięcie P.2.6	Liczba operacji polegających na wdrożeniu nowych rozwiązań									5 operacji	100%			PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1	R.1. Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom								40 osób	100%				PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.2.	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich									21 miejsc pracy	100%			PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.3	R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej									9 wspartych strategii i	100 %			PS WPR

Wskaźnik rezultatu W.2.4	R.27. Realizacja celów środowiskowych lub klimatycznych poprzez inwestycje na obszarach wiejskich										4 operacje dot. nowych rozwiązań w zakresie ochrony przyrody	100%			PS WPR
--------------------------	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	------	--	--	--------

CEL	lata	Do 31.12.2024		Do 31.12.2025		Do 31.12.2026		Do 31.12.2027		Do 31.12.2028		Do 31.12.2029		PROGRAM
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	
C.3	Aktywizacja i włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji													
Przedsięwzięcie P.3.1	RCO 80 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność			1	100%	1	100%							EFS+
	RCO 74 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego							90	50%	90	100%			EFS+
Przedsięwzięcie P.3.2	RCO 80 - Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność			1	100%	1	100%	1	100%	1				EFS+
	RCO 74 – Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego							75	21,74%	135	60,87%	135	100%	EFS+

Przedsięwzięcie P.3.3	Liczba wydarzeń								5 wydarzeń	100%				PS WPR
Przedsięwzięcie P.3.4	Liczba operacji realizowanych w partnerstwie								3 operacje w partnerstwie	100%				PS WPR
Przedsięwzięcie P.3.5	Liczba objętych wsparciem obiektów małej infrastruktury							10 obiektów	100%					PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.1	Wskaźnik specyficzny EFS+ Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym							9 inicjatyw	50%	9 inicjatyw	100%			EFS+
Wskaźnik rezultatu W.3.2	Wskaźnik specyficzny EFS+ Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze integracyjnym							5 inicjatyw	13%	9 inicjatyw	61%	9 inicjatyw	100%	EFS+
Wskaźnik rezultatu W.3.3	R.42 Promowanie włączenia społecznego									90 osób	100%			PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.4	R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie							1000 osób	100%					PS WPR

Załącznik nr 3 Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2 250 000,00	0,00	765 000,00	3 015 000,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	512 500,00	0,00	135 000,00	647 500,00
Razem	2 762 500,00	0,00	900 000,00	3 662 500,00

*Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.
 ** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.

Załącznik nr 4 Plan wykorzystania budżetu LSR

Fundusz	Środki zakontraktowane (w Euro) do:														
	2024-12-31		2025-12-31		2026-06-30		2026-12-31		2027-12-31		2028-12-31		2029-12-31		
	Kwota ogółem (UE + krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE + krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE + krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE + krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE + krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE + krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE + krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	
EFRR OW			567 000,00	25,2%	946 000,00	42,04%	1 496 000,00	66,49%	2 100 000,00	93,33%	2 250 000,00	100%			
EFS+			300 000,00	33,33%			700 000,00	77,78%	900 000,00	100%	900 000,00	100%			
EFRR															
RAZ EM			867 000,00	27,52%			2 196 000,00	69,71%	3 000 000,00	95,24%	3 150 000,00	100%			

1. STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ NA LATA 2023-2027(LSR) została zatwierdzona na Walnym Zebraniu Członków Stowarzyszenia PPJ w dniu 26.05.2023 r. i stanowi załącznik do Uchwały Nr 10/I/2023 Walnego Zebrania Członków.

